

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDAKİ
AİLELERİN SOSYO-DEMOGRAFİK YAPISININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ülkü ALACA AYTİŞ

**Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı**

Temmuz, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDAKİ
AİLELERİN SOSYO-DEMOGRAFİK YAPISININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ülkü ALACA AYTİŞ
(Y1416.010004)

Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ

Temmuz, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1416.010004 numaralı öğrencisi **Ülkü ALACA AYTİŞ**'in "**SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDAKİ AİLELERİN SOSYO-DEMOGRAFİK YAPISININ İNCELENMESİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 05.07.2019 tarih ve 2019/09 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından .....ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul*.....edilmiştir. *aybılığı*

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :29.07.2019

1)Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ

2) Jüri Üyesi : Doç . Dr. Türkiz VERİMER

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Gökhan ERSOY

S. Özgüç
.....

T. Verimer
.....

G. Ersoy
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-Demografik Yapısının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onuruyla beyan ederim. (29/07/2019)

Ülkü ALACA AYTİŞ

ÖNSÖZ

Bu çalışmada sosyal ekonomik destek talep eden veya alan ailelerin sosyo-demografik faktörlerin tespitinin yapılması ve problemlerin çözümüne yönelik öneriler getirilmesi amaçlanmıştır.

Bu uzun ve yorucu süreçte, çalışmamda bana gerek akademik bilgisini gerekse manevi desteğini benden esirgemeyen, işini sevgiyle yapan, her sorumu güler yüzü ve sabrı ile cevaplayan tez aşamasındaki her zor anımda motivasyonu, ilgisi ve bilgisi ile yanımda olan, çalışmamı kendi çalışması olarak görüp değerli katkılarını esirgemeyen sevgili tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ'e, eğitim hayatım boyunca bana sundukları bilgileri ve bakış açıları ile hayatıma katkı sunan ve yön veren tüm hocalarıma, araştırmayı gerçekleştirdiğim Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğündeki bana destek olan, çalışmam için emek veren ve katkı sağlayan tüm mesai arkadaşlarıma, bu süreci iş ile birlikte yürütmemde gerekli kolaylığı sağlayan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İstanbul İl Müdürlüğü, Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi Müdürü sevgili Tuncay ACAR'a, benden maddi ve manevi desteğini ve sevgisini, esirgemeyen, akademik yaklaşımı ile rehber olan ailemizin sevgili ablası Dr. Öğr. Üyesi Emine AYTİŞ'e, bana her zaman eğitimin insan hayatındaki önemini yaşatarak hissettiren, emeği, fedakarlığı ve tez aşamasında benimle beraber uykusuz kalarak "hep yanıdayım kızım diyen" sevgili babam Halil ALACA'ya, anneme ve erkek kardeşime, iş ve akademik kariyerime odaklanırken, yüklerimi hafifletmek için desteğini esirgemeyen kızımın biricik babaannesi Melek AYTİŞ'e, sabır ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman arkamda olan, her durumda olduğu gibi bu zorlu süreçte de koşulsuz yanımda olan, tez sürecimde saygı, sevgi, sabır ve desteğini gönülden hissettiğim değerli eşim Mustafa Selçuk AYTİŞ'e, onunla geçireceğim oyun, eğlence zamanlarını ben tez için ayırırken, yaşından büyük bir anlayışla sabır gösteren ve destek olmak için oyunlarına tez çalışmaları oyunları koyan canımdan değerli biricik kızım Pamina AYTİŞ'e tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Temmuz, 2019

Ülkü ALACA AYTİŞ

(Psikolog)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Konusu	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırma Soruları	3
1.5 Varsayımlar	4
1.6 Sınırlılıklar	5
1.7 Tanımlar	5
1.7.1 Korunma ihtiyacı olan çocuk (KİOÇ).....	5
1.7.2 Sosyal ekonomik destek (SED).....	6
1.7.2.1 Süreli SED.....	8
1.7.2.2 Tek seferlik, geçici SED	9
1.7.3 SED başvuru, öngörüşme, değerlendirme süreci	9
1.7.4 Tamamlama.....	11
1.7.5 Bakım tedbiri.....	11
1.7.6 Sosyal inceleme raporu (SİR)	12
2. GENEL BİLGİLER.....	15
2.1 Çocuk	15
2.1.1 Çocuk ve suça sürüklenme.....	16
2.2 Aile	16
2.3 Göç	19
2.3.1 Göç ve çocuk.....	20
2.4 Bağımlılık.....	21
2.4.1 Bağımlılık nedir?.....	21
2.4.2 DSM-V'e göre bağımlılık	22
2.4.3 Bağımlılık çeşitliliği.....	23
2.4.4 Bağımlılık ve çocuk	24
2.5 İstismar	25
2.5.1 Çocuk istismarı	25
2.6 Sosyal Hizmet Merkezlerinin Yapısı ve İşleyişi	26
2.6.1 SHM hizmet ilkeleri.....	26
2.6.2 SHM'lerin görevleri.....	27
2.7 Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi	29

2.7.1 Bahçelievler SHM'nin SED hizmeti uygulaması.....	30
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	31
3.1 Araştırma Modeli.....	31
3.2 Evren ve Örneklem.....	31
3.3 Veri Toplama Araçları.....	32
3.3.1 Bilgi toplama formu	32
3.4 Veri Toplama.....	33
3.5 Veri Çözümleme Yöntemleri	35
4. BULGULAR	37
4.1 SED Hizmeti Genel Değerlendirme	37
4.2 SED Başvurusu Yapan Birey	38
4.3 SED Alan ve SED Başvurusu Reddedilen Aileler	40
4.4 SED Alan ve SED Alamayan Çocuk.....	55
5. TARTIŞMA	57
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
6.1 Sonuç	67
6.2 Öneriler.....	68
KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	133

KISALTMALAR

APA	: Amerikan Psikiyatri Birliği
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DBY	: Dosyada Bilgi Yok
DSM	: Diagnostic and Statistical Manuel of Mental Disorders
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
KİOÇ	: Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
SED	: Sosyal Ekonomik Destek
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SİR	: Sosyal İnceleme Raporu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1: Kabul edilen SED başvurularında birinci ve ikinci çocuk için hizmetten faydalanma (n).....	40
Şekil 4.2: SED başvurusu kabul edilen ailede başvuru yapan bireylerinin doğum yerlerine göre dağılımı (n,%)	41
Şekil 4.3: SED alan ve SED alamayan çocuğun ebeveyninin eğitim düzeyleri (n) .	44
Şekil 4.4: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerin aylık gelir düzeyinin karşılaştırması (n)	51

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.1: 2017 yılı SED ödeme tablosu.....	7
Çizelge 2.1: Tanımlanan bağımlılık türleri (NP AMATEM).....	23
Çizelge 4.1: SED başvurularının sosyal inceleme sürelerine göre dağılımı (n,%)....	37
Çizelge 4.2: Kabul edilen SED başvurularının destek alma süre ve şekline göre dağılımı (n,%)	37
Çizelge 4.3: SED başvurusu yapan bireylere ait demografik özellikler (n,%).....	38
Çizelge 4.4: SED alan ve SED başvurusu reddedilen bireylerin cinsiyet dağılımı (n,%).....	40
Çizelge 4.5: SED alan ve SED başvurusu reddedilen bireylerin doğum yerlerine göre dağılımı (n,%)	42
Çizelge 4.6: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerdeki çocuğun ebeveynine ait demografik özellikler (n,%)	43
Çizelge 4.7: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede psikolojik/psikiyatrik öykü varlığı (n, %).	44
Çizelge 4.8: SED alma ve SED alamama durumu ile psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey olma durumuna göre dağılım	45
Çizelge 4.9: SED alan ailede, bağımlılık öykü varlığı ile psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey varlığı dağılımı	45
Çizelge 4.10: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede istismar öykü varlığı (n, %).	46
Çizelge 4.11: SED alma durumu ile aile içinde istismar öykü varlığının dağılımı (n,%)	46
Çizelge 4.12: SED alan ve SED alamayan, istismar öyküsü bulunan ailelerin istismar türlerine göre dağılımı (n, %).	47
Çizelge 4.13: SED alan aile içinde istismar öykü varlığı ile SED alan çocuğun cinsiyetine ilişkin dağılım	47
Çizelge 4.14: SED alan aile içinde istismar öykü varlığı ile SED talebinde bulunan bireyin eğitim düzeyine ilişkin dağılım.....	48
Çizelge 4.15: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede bağımlılık öykü varlığı (n, %).	49
Çizelge 4.16: Çalışmada bağımlılık öyküsü bulunan ailelerin bağımlılık türlerine göre dağılımı (n, %).	49
Çizelge 4.17: Çalışmada bağımlılık öyküsü bulunan ailelerdeki bağımlı bireylerin dağılımı (n, %).	50
Çizelge 4.18: SED alma durumu ile SED talebinde bulunan / alan ailede sabıkası olan bireye ilişkin dağılım.....	50
Çizelge 4.19: Çalışmaya dahil edilen ailelerin aylık gelir düzeyine ilişkin dağılım (n, %).	51
Çizelge 4.20: SED alma durumu ile SED talebinde bulunan / alan ailenin toplam aylık gelir düzeyine ilişkin dağılım.....	52

Çizelge 4.21: SED alan çocuğun kaç kez SED aldığına ilişkin dağılım (n, %)	52
Çizelge 4.22: Çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti ile bu çocukların kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığının dağılımı	53
Çizelge 4.23: SED alan çocuğun ebeveyninin ilişki durumu ve çocuğun kimin yanında yaşadığının dağılımı (n, %)	54
Çizelge 4.24: SED alma durumu ile çocukların ebeveyn ilişki durumu dağılımı	54
Çizelge 4.25: Çalışmaya dahil edilen çocukların cinsiyet ve yaş durumlarına göre dağılımı (n, %)	55

SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDAKİ AİLELERİN SOSYO - DEMOGRAFİK YAPISININ İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, sosyal ve ekonomik destek hizmeti kapsamındaki ailelerin sosyo - demografik özelliklerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda; Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) için başvuran bireylerin Sosyal İnceleme Raporları (SİR) kapsamındaki bilgiler, SED hizmeti kapsamındaki ailelerin sosyo - demografik özelliklerini belirlemek amacı ile hazırlanan bilgi toplama formu ile retrospektif olarak taranmıştır. Çalışmanın örneklemini Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi'ne yapılan 446 SED başvurusunun dosyalarındaki SİR'den oluşmuştur.

Çalışmada, 446 aileden 296'sının (%66,4) SED aldığı, 150 ailenin (%33,6) koşullarının SED almaya uygun bulunmadığı için başvurularının reddedildiği, başvuranların 400'ünün kadın, 46'sının erkek olduğu, 268 kadının başvurusu kabul edilirken, SED başvurusu kabul edilen erkek sayısının 28 olduğu bulunmuştur. Çalışmada SED alan aileler ile SED almayan ailelerin bulguları da karşılaştırılmıştır. SED alan ailelerde, bağımlılık, psikolojik/psikiyatrik tanı alma varlığı, düşük ekonomik gelir, istismar varlığı ve cinsiyet faktörleri anlamlı bulunmuştur. Bu faktörlerden bir ya da birkaçının bulunmasının, ailenin çocuk adına SED alması yönünde belirleyici olduğu ve ailede bu belirleyici faktörlerin varlığı artarken, ailenin SED alma durumunun da arttığı yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.

SED desteğinin çocuğun korunmasına yönelik bir hizmet olması ve aileye çocuk adına ekonomik olarak yapılan bu desteğin çocuğun aile yanında bakımının ve yaşamının devamını sağlarken çocuğun korunmasını esas alması itibarı ile hizmet çocuğun sosyo-biyo-eko-psikolojik gelişimi için önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Ekonomik Destek (SED), Aile, Çocuk.*

AN ANALYSIS OF THE SOCIO-DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF THE FAMILIES WHO ARE WITHIN THE SCOPE OF THE SOCIAL AND ECONOMIC SUPPORT SERVICE

ABSTRACT

The main purpose of this research is an analysis of the socio-demographic characteristics of the families who are within the scope of the social and economic support service. In accordance with this purpose; the data within the scope of the Social Study Reports (SİR) of the individuals who applied for the Social and Economic Support (SED) have been retrospectively scanned with the data collection form prepared in order to determine the socio-demographic characteristics of the families who are within the scope of the SED service. The sample of the study has composed of the SİR in the files of 446 SED applications made to Bahçelievler Social Service Center.

In the study, it has been revealed that the 296 (66.4%) of 446 families took the SED and that the applications of 150 families (33.6%) were denied on account of the fact that their conditions were unsuitability for taking the SED. It has been understood that the 400 ones of the applicants were women and the 46 ones were men, and also that the applications of 268 women and 28 men were accepted. In the study, the findings of the families who took the SED and of the families who didn't take the SED have been compared. The factors of addiction, presence of receiving psychological/psychiatric diagnosis, low economic income, presence of abuse, and gender in the families who took the SED have been found statistically significant. It has been concluded that the existence of one or several of these factors in a family is determinant in the direction of that family's taking a SED on behalf of its own children, and consequently, the more the existence of these determinant factors in a family increases, the more the need of that family's taking the SED increases.

The SED service which aims at the children's protection and upbringing near their families becomes more and more important for the socio-bio-eco-psychological development of the children. In accordance with this aim, it provides the continuance of their lives because of being a support given economically to their families on behalf of the children.

Keywords:*Social and Economic Support (SED), Family, Children.*

1. GİRİŞ

2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda (ÇKK) çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması gerektiği belirtilmekte ve koruyucu ve destekleyici tedbirler ön plana çıkarılmaktadır (Artuç, 2006).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 03.03.2015 tarihinde yayınladığı 2015/5 genelgede “.....çocukların koruma altına alınma isteminin sadece ekonomik yoksunluktan kaynaklandığının belirlenmesi durumunda, bu çocuklar için tedbir kararı alınamaması, sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılması, ihtiyaç duyulması halinde diğer koruyucu ve destekleyici tedbir kararların alınması,” denilmektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2016). Bu kapsamda; bakım tedbirinin en son çare olarak görüldüğü dikkate alınarak ekonomik yoksunluk gösteren ailelerin Sosyal Ekonomik Destek (SED) ile desteklenmesi yolu ile çocuğun temel ihtiyaçlarının giderilerek, topluma kazandırılması hedeflenmiştir.

Çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimleri bir bütün olup, içinde doğup büyüdüğü, çevre koşulları ile birlikte değerlendirilir. Bu yaklaşım doğrultusunda çocuk birinci basamakta aile ile büyümelidir (Kılıçgün, 2015).

Çocuğun aile içinde büyümesi çocuğun bio-psiko-sosyo yapı içinde sağlıklı bir birey olmasında en önemli etkenlerden biridir. Çocuk nedeni ne olursa olsun (ekonomik, sosyal, fiziksel, duygusal nedenler) toplum içinde kabul görerek gelişimini sürdürüp aile ve toplum tarafından desteklendiğinde varlığını koruyabilmekte ve gelişimini tamamlayabilmektedir. Çocuğun kendi varoluşsal sürecini tamamlamasında en önemli yapı aile olup, ailenin yapısı çocuğun toplum içindeki yerinin belirlemede önemli rol oynamaktadır. Aile tarafından bakımı yapılamayan ve sorumluluğu alınamayan çocuklar için sosyal devlet anlayışı ile devletler çocuklara bakmak, ihtiyaçlarını karşılamakla mükelleftir (Akyüz, 2012).

Bu kapsamda ülkemizde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile çocuğun bakımından sorumlu kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik tedbir alınır. Bu tedbir alınırken çocuğun yüksek yararı gözetilir (Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

Çocuğun aile yanında desteklenmesini hedefleyen sosyal ekonomik destek 3 Mart 2015 tarih ve 29284 Resmi Gazete'de yayınlanan Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde ve çocuk odaklı olarak uygulanır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Tedbirin ailenin ekonomik problemlerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle uygulanması söz konusu ise; aileye yapılacak SED ile çocuğun aile yanında psiko – sosyo – bio - ekonomik bütünlük içinde gelişiminin desteklemesi sağlanır. Ayrıca ailenin ekonomik nedenlerden kaynaklanan problemleri asgari düzeye çekilerek, çocuk için risk oluşturabilecek olan, aile üyelerinin suça sürüklenmesi, çocuğun ihmal edilmesi, çocuğun mağdur edilmesi gibi olası sorunların önüne geçilmesi hedeflenir.

Çocuk için aileye yapılacak olan ekonomik destek hizmeti, çocuğun yaşına ve eğitim düzeyine, daha önce kurum bakımında kalıp kalmamasına, kardeş sayısına ve kardeşlerin kurum bakımından faydalanma durumuna göre değişkenlik göstermektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

2012 yılında yapılan bir çalışma, tutuklu ve hükümlü çocukların ailelerini eğitim ve sosyo - ekonomik seviyelerini değerlendirmiş, annelerin %87,1'inin, babaların ise %69,7'sinin eğitiminin ilkökul ve altı olduğunu, çocukların %50 den fazlasının ailesinde geçmişte suç işlemiş bireylerin olduğu saptanmıştır (Şahinli, 2012).

1.1 Araştırmanın Konusu

Çalışmada sosyal ve ekonomik destek hizmetinden faydalanan çocuğun ailesinin sosyo - demografik özellikleri araştırılmıştır. Bunun yanı sıra, ailede göç olgusunun varlığı, ailenin ekonomik yapısı ve eğitim düzeyi, ailede suç öyküsünün olup olmadığı, ailede istismar ve/veya bağımlılık davranışının varlığı,

ebeveyn ilişki durumu, gibi faktörler Bilgi Toplama Formu (EK A) ile elde edilen verilerden saptanarak ailenin SED hizmetinden yararlanma süreci değerlendirilmiştir. Araştırmanın konusu, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-Demografik Yapısının incelenmesidir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmalar özellikle çocuk suçluluğunun nedenleri arasında ailedeki ekonomik problemler ve göç öyküsüne işaret etmektedir (Çağlayan, 2006; Fişek ve diğ., 2008).

Çalışmada çocuk adına talep edilen sosyal ve ekonomik destek ihtiyacındaki ailelerin demografik yapısının incelenerek SED yardımını almayı sağlayan faktörlerin neler olduğunun belirlenerek bu faktörlere göre kimlerin SED alıp almadığının belirlenmesi ve sonuçların tartişılması amaçlandı.

1.3 Araştırmanın Önemi

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilerin çocukta suça sürüklenme davranışına zemin hazırlayan risk faktörlerine işaret ederek ilgili sosyal bilimler literatürüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Sosyal, politik ve yapısal iyileştirme ile çocuk suçluluğunun önüne geçilebileceği tartişmasıdır. Verilerin tartişılmasından elde edilen sonuçlardan, risk altındaki çocukların saptanması ve bu çocukların rehabilitasyon süreçlerinin sağlıklı yürütülmesinin sağlanmasında sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, özellikle; İstanbul ili, Bahçelievler İlçe Belediyesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yararlanabilir.

1.4 Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. SED ihtiyacı cinsiyetler arasında farklılık göstermekte midir?
2. SED alan ailede cinsiyet ile sabıka durumu arasında bir ilişki var mıdır?
3. SED alma durumu ile babanın hapiste olması arasında bir ilişki var mıdır?
4. SED alan ailenin gelir düzeyi ile ailede bağımlılık varlığı arasında ilişki var mıdır?

5. SED alan ailenin gelir düzeyi ile ailede istismar varlığı arasında bir ilişki var mıdır?
6. SED alan çocuğun yaşı ile SED alma sayısı arasında ilişki var mıdır?
7. SED alan çocuğun cinsiyeti ile ailede istismar varlığı arasında bir ilişki var mıdır?
8. SED alan ailede ebeveyn eğitim düzeyi ile ailede istismar varlığı arasında bir ilişki var mıdır?
9. SED hizmetinden faydalanan ailenin ekonomik gelir düzeyi ile SED başvurusu reddedilen ailenin ekonomik gelir düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
10. SED hizmetinden faydalanan bireyin doğum yeri ile SED alma durumu arasında bir ilişki var mıdır?
11. SED alma durumunun ailenin ekonomik gelir durumu ile ilişkisi var mıdır?
12. Çocuğun cinsiyeti ile SED alma sayısı arasında bir ilişki var mıdır?
13. Ailede psikolojik tanı alan bireyin varlığının olup olmaması ile SED alma arasında bir ilişki var mıdır?
14. SED alan ailede psikolojik tanı varlığı ile bağımlılık öyküsünün varlığının olup olmaması arasında ilişki var mı?
15. SED alan ailelerde, ebeveyn ilişki durumu ile SED alma arasında bir ilişki var mıdır?

1.5 Varsayımlar

Sosyal ekonomik destek hizmeti kapsamındaki ailelerin sosyo–demografik yapısının incelendiği çalışmanın dayandığı varsayımlar;

- Çalışmada kullanılan veri toplama aracının ölçülmek istenilen özelliklere ait bilgileri içerdiği,
- Ailedeki sosyo–demografik özelliklerin bilimsel olarak ölçülebilen kavramlar olduğu,
- Çalışmanın örneklemini oluşturan dosyalardaki sosyal inceleme raporlarının içerdiği bilgilerin, başvuran kişinin samimi olarak cevapladığı, kişiye ait ve doğru bilgiler olduğu,

- Çalışmanın örneklemini oluşturan dosyadaki sosyal inceleme raporunu düzenleyen meslek elemanının, mesleki etik sınırlar içinde davrandığı şeklindedir.

1.6 Sınırlılıklar

Çalışmanın evrenini, 1 Ocak 2017-31 Aralık 2017 tarihlerinde Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi'ne SED başvurusu yapan bireyler oluşturdu. Bu tarihlerdeki toplam başvuru sayısı 578'di. Bu dosyalardan, arşivde herhangi bir nedenle ulaşılamayan dosyalar, 0-18 yaşındaki başvuru sahiplerine ait dosyalar, kontrol dosyaları, başvurudan vazgeçilen dosyalar, başvuranın ikametinin değiştiği dosyalar, iletişim bilgileri ve adres yoluyla sahiplerine ulaşılamayan dosyalar ile kurum bakımından aileye SED ile döndürülen çocukların dosyaları örneklem dışında tutuldu. Bu dışlamalar sonucu çalışmaya dâhil edilen dosya sayısı 446 idi.

1.7 Tanımlar

Tanımlar bölümünde, korunmaya ihtiyacı olan çocuk (KİÖÇ), SED ve çeşitleri, SED değerlendirme süreci, bakım tedbiri, sosyal inceleme raporu konularının tanımları yapılacaktır.

1.7.1 Korunma ihtiyacı olan çocuk (KİÖÇ)

Korunmaya ihtiyacı olan çocuk (KİÖÇ), bir nedenle çocuğa bakmakla yükümlü olan ebeveynlerin, bireylerin, çocuğun bakımını yapamaması, güvenliğini sağlayamaması, çocuğun temel hakları olan yaşama, eğitim, sağlık haklarından çocuğun kısıtlanması olarak ele alınıp, risk altındaki çocuktur (Çifçi Gökçearsan, 2009).

5395 sayılı Ç.K.K. 3. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi 1. alt bendin de korunmaya ihtiyacı olan çocuğu “...bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan ihmal ve ya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk” olarak tanımlar.

24.05.1983 tarihli 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3. Maddesi b fıkrasında korunmaya ihtiyacı olan çocuğu, korunmaya muhtaç çocuk olarak tanımlamıştır.

Bu tanıma göre korunmaya ihtiyacı olan çocuk “*beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;*

1. *Ana veya babasız, ana ve babasız,*
2. *Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,*
3. *Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,*
4. *Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuk”* olarak tanımlanır (2828 Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983).

1.7.2 Sosyal ekonomik destek (SED)

SED, 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sosyal Ekonomik Destek Hizmetleri hakkında yönetmelik çerçevesinde çocuk, genç ve ailelere sağlanacak ekonomik destek ile sosyal hizmet desteğinin bütünüdür. İlgili yönetmelikte, SED’in kapsamı, yardıma muhtaç olduğu saptanan ailelerin çocukları, korunma ve bakım tedbiri ile kurum bakımından reşit olarak ayrılan gençler ve evlenme yardımına ilişkin usul ve esaslar olarak belirtilmiştir (EK B).

Bu çalışma; yardıma muhtaç olduğu saptanan ailelerin çocuklarına ait dosyalarda yapılmıştır. Kurum bakımından ayrılan gençler ve evlenme yardımı alan gençler çalışma dışındadır.

Çizelge 1.1: 2017 yılı SED ödeme tablosu

Eğitim Grupları	2017 Ocak- Haziran SED (TL)	2017 Temmuz- Ağustos SED (TL)	
Okul Öncesi Çocuk			
Sürelili SED (1 Yıllık /2 Yıllık)	456,28	487,85	
İlköğretim (1-8. Sınıf)			
	484,41	731,78	
Ortaöğretim (9-12. Sınıf)			
	730,04	780,57	
(Tek Seferlik, Geçici SED)	1 Kat	912,55	975,71
Katlı Yardım	2 Kat	1825,10	1951,42
	3 Kat	2737,65	2927,13

Çizelge 1.1’de, 2017 yılında İstanbul Bahçelievler SHM’ye başvuran ve SED alması uygun olan çocukların ailelerine yapılan sosyal ekonomik destek tutarları gösterilmiştir.

SED’in ne şekilde ve kimlere yapılacağı 3 Mart 2015 tarih ve 29284 Resmi Gazete’de yayınlanan Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinin 1. fıkrasındaki bentlerde açıklanmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Bu yönetmeliğe göre:

SED “*Sosyal inceleme raporu sonucunda müracaatçının ihtiyacına göre geçici veya süreli olarak verilen para yardımı*” olarak tanımlanır. Bu yardım, Süreli SED (1 Yıllık ve 2 Yıllık) ve Geçici SED (Tek Seferlik Katlı Yardım) olmak üzere 2 şekilde yapılmaktadır.

SED yardımı tutarı en yüksek devlet memuru aylığının ek gösterge dâhil tutarı olarak yönetmelikte belirtilmiş olup, ödenecek tutar Ocak-Haziran ve Temmuz-Ağustos dönemleri şeklinde belirlenir (Çizelge 1.1).

SED yardımının yapılmasında çocuğun kendisinin, ailesinin ya da yakınlarının muhtaç olma halleri meslek elmanı tarafından değerlendirilir. Yardımın yapılmadığı durumda; çocuğun ihmal ve/veya istismar edildiği ya da risk altında olduğu saptanırsa çocuk hakkında 5395 sayılı Ç.K.K.’nun ikinci bölüm, beşinci maddesinde belirtilen tedbirler uygulanır (EK B). Bu tedbirler:

“1-Danışmanlık Tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunların çözümünde yol göstermeye,

2- Eğitim Tedbiri: Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait iş yerine yerleştirilmesine,

3- Bakım Tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması ve ya bu kurumlara yerleştirilmesine,

4- Sağlık Tedbiri: Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbi bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

5- Barınma Tedbiri: Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirler” olarak tanımlanır.

SED, 18 yaşını doldurmamış çocuklar için, çocuğun bakım ve gözetimini yapan kişilere, 18 yaşını dolduran genç ise, kendisine veya ailesine yapılır. SED ödemesi, yardım veren makamın onayında belirtilmiş olan tarih itibariyle başlar. Muhtaçlığın sona ermesi, ölüm halinde SED’in geri ödemesinin talep edilemeyeceği yönetmelikte açıkça belirtilmiştir (EK B).

1.7.2.1 Süreli SED

Yönetmelik süreli SED’i, “Yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile gençlere, sosyal ve ekonomik bir sorunun giderilmesi amacıyla, Bakanlığın bütçe imkanları ölçüsünde, belirlenen süre ve oranlar dahilinde gençler ve çocuklar için aylık ödemeler şeklinde yapılacak yardım” olarak tanımlar.

Süreli SED 1 yıllık ve 2 yıllık olmak üzere iki şekilde düzenlenir. İlk kez SED almaya hak kazanmış çocuğun ailesine, bir yıl süresince aylık olarak toplam 12 ay boyunca çocuğun yaş ve eğitimine göre ödeme yapılır. Bir yıl çocuğu için SED

alan ailenin muhtaçlık durumunda bir değişiklik olmadığı tespit edilirse, bu kez aynı çocuk için 2 yıllık SED düzenlenir (EK B).

2017 Ocak – Haziran döneminde; okul öncesi 0-6 yaş aralığındaki çocuklara 456,28 TL, ilköğretime devam eden 1-8. sınıf çocukların ailelerine 484,41 TL, ortaöğretime devam eden 9-12. sınıf çocuklara 730,04 TL aylık ödeme yapılmıştır (Çizelge 1.1).

Sürelili SED, ilgili yönetmeliğin 13. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere aynı aileden ikiden fazla çocuğa verilemez (EK B).

1.7.2.2 Tek seferlik, geçici SED

Tek seferlik geçici SED'in ne şekilde ve kimlere yapılabileceği, SED yönetmeliğinin 14. maddesinde tanımlanır (EK B). Buna göre; tek seferlik geçici ekonomik destek için, ailenin yaşamış olduğu kriz durumu ve bu durumun sosyal ekonomik destek ile çözülebilmesi şartı aranır. Bununla beraber, çocuğun aile içinde korunması ve bakımının sağlanabilecek olması meslek elemanının hazırlamış olduğu raporda belirtilmelidir.

Tek seferlik geçici SED, 1, 2 ve 3 katı olmak üzere düzenlenebilir. Bu yardımın aileye nasıl verileceği meslek elemanının hazırlamış olduğu sosyal inceleme raporunda verilen öneri doğrultusunda yetkili makamın onayı ile verilir. Bir aileye aynı anda hem geçici SED hem de sürelili SED verilmeyeceği SED yönetmeliğinde belirtilmiştir (EK B).

2017 Ocak – Haziran döneminde, bir aileye tek seferlik katlı yardım yapılması uygun görüldüğünde 3 kat olan SED tutarı 2737,65 TL, 2 kat SED 1825,10 TL ve 1 kat olan SED 912,55 TL, olarak ödenmiştir (Çizelge 1.1).

1.7.3 SED başvuru, öngörüşme, değerlendirme süreci

SHM'ye, SED ihtiyacı olduğunu belirterek başvuran birey, öncelikle görevli meslek elemanı ile ön görüşme yapar. Buradaki amaç, başvuruda bulunan bireyin SED için ön değerlendirmesinin yapılmasıdır. Yanı sıra, başvuruda bulunan kişinin ikametinin SHM'nin çalışma alanı içinde olması koşulu aranır. Ön değerlendirmede, ailenin parçalanmış aile olup olmadığı, kadın boşanmış ve işsiz ise çocukları ve kendi adına nafaka alıp almadığı, aile içi şiddetin olup olmadığı, çocuğun ekonomik yoksunluktan dolayı eğitimine devam edemediği, çalışmak

durumunda kaldığı, hayatın akışı içinde ailenin yaşamış olduğu olağanüstü bir olayın olup olmadığı, (tedavisi zor, pahalı ve imkânsız hastalık, yaşanılan konutun kirasının ödenememesinden dolayı evden atılma, ailede ekonomik geliri sağlayan bireyin vefatı, çocuğun suça sürüklenme sürecinde olması, muhtaçlık durumu gibi) kriterler değerlendirilir. Yapılan bu değerlendirme ile gerçekten ihtiyacı olan ailelerin ve çocukların saptanması sağlanır (Aile ve Sosyal Politikalar, 2016).

Ön görüşmeden sonra SED için sosyal incelemesi uygun görülen bireylerin yazılı başvuruları alınarak sisteme dilekçeleri kaydedilir. Sistemde kayıtlı başvurular SHM'deki meslek elemanlarına rastlantısal olarak dağıtılır. Dosyadan sorumlu meslek elemanı saha çalışması için oluşturduğu zaman diliminde ailenin yaşamış olduğu ikamete ev ziyareti yapar, ailenin yaşamış olduğu sosyal çevreyi inceler, ailedeki 18 yaş altı çocukların KİÖÇ olup olmadığını değerlendirir. Aynı zamanda başvuran kişinin daha önceden SHM'de dosyası var ise onu inceleyerek değerlendirmesini yapar. Bununla beraber, yapılan bu çalışmada, çocuğun SED ile desteklenmediği takdirde KİÖÇ olup olmayacağı tespit edilerek, ailenin ekonomik olarak desteklenerek aile bütünlüğünün korunması ve çocuğun bu bütünlük içinde büyümesi sağlanır (Aile ve Sosyal Politikalar, 2016).

Meslek elemanı ailenin ihtiyacı doğrultusunda çocuk adına, SED için başvuruda bulunmuş bireyden, çocuğun ya da çocukların (aynı aileden en fazla iki çocuk) eğitim düzeylerini gösteren belgeler, ailenin oturduğu konutun kira olması durumunda kira kontratı, sağlık problemleri var ise buna ilişkin sağlık raporları, mahkeme kararları gibi belgeler talep eder. Ayrıca; meslek elemanı, başvuruda bulunanın mal varlığı, ekonomik geliri, sosyal güvencesi, çalıştığı iş yeri gibi koşullarını araştırır. Elektronik ortamdan elde edilebilecek belgeler kişiden talep edilmez (Aile ve Sosyal Politikalar, 2016).

SED için başvuran kişinin can güvenliği nedeni ile adresi ve Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) kayıtları mahkeme kararı ile gizlenmiş ise, kişinin güvenliği için ikamet adresine bakılmaksızın işlemleri yapılarak kişinin bilgilerinin gizliliği sağlanır.

Meslek elemanı SED için başvuruda bulunan kişinin sosyal incelemesini, dilekçe kayıt tarihini takip eden 1 ay içinde yaparak, raporunu hazırlayıp sonuçlandırmak durumundadır (EK B).

1.7.4 Tamamlama

SED hizmeti yönetmeliğinin 2. Bölüm, 17. Madde, 2. Fıkrasına göre SED almakta iken farklı bir vilayete taşınan bireyin 2 ay süre ile ekonomik destek ödemesine devam edilir. Bu sürede, bireyin durumu yeni taşınmış olduğu vilayetin İl Müdürlüğüne nakli yapılarak yardımın kesileceği tarih belirtilerek ailenin durumunun bulunduğu İl Müdürlüğüne yeniden değerlendirilmesi istenir. Değerlendirme sonucunda bireyin SED alması uygun görüldüğü durumda, öncelikle daha önce almakta olduğu SED'in kalan miktarı aylık olarak ödenir (Aile ve Sosyal Politikalar, 2016).

1.7.5 Bakım tedbiri

Bakım tedbiri kararı 5395 sayılı Ç.K.K. 5. Maddesi, birinci fıkrası (c) bendinde *“...çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesi”* olarak tanımlanır.

Çocuğun temel hakkı olan yaşama hakkı bir neden ile risk altına girmişse, ailesi veya bakımından sorumlu kişiler tarafından bakımı yapılmıyorsa, görevli ve yetkili mahkeme tarafından çocuk hakkında bakım tedbiri kararı verilir. Ülkemizde çocuk adına düzenlenecek bakım tedbiri kararı çocuk mahkemelerinin uhdesindedir. ÇKK'nın Geçici 1. Maddesi (1) fıkrasında *“2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.”*

Aynı maddenin 2. fıkrasında, *“Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte on sekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez”* der.

Bu geçici maddenin 3. ve 4. fıkrasında, çocukla ilgili mahkemelerin bulunmadığı durumlardaki ilgili adresler kanunda tanımlanmıştır,

“3. Çocuk mahkemeleri ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli

mahkemelerce bu kanun hükümlerine göre yapılır. 4. Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemeler incelenir” (Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

1.7.6 Sosyal inceleme raporu (SİR)

Sosyal İnceleme Raporu mesleki çalışma sonucunda hazırlanır. Mesleki çalışma, belirli bir alanda en az lisans düzeyinde eğitim alan ve almış olduğu eğitim sonucunda, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yöntemleri kullanarak mesleğini icra eden meslek elemanları tarafından yapılır. SED yönetmeliğinde de belirtildiği üzere meslek elemanı; sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyoloji alanlarında eğitim veren fakültelerden mezun olan meslek mensuplarıdır (EK B).

Meslek elemanı sosyal hizmetin birçok alanında SİR hazırlar. SİR hazırlamanın amacı, çocuğun içinde bulunduğu durumu, geçmişini, sosyal çevresi ile birlikte değerlendirerek, geleceğine etki edecek nitelikteki olumlu ya da olumsuz unsurları tespit ederek çocuğun topluma kazandırılması konusunda var olan riskleri, olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktır (İpek, 2014).

SED yönetmeliğinin ikinci bölüm dokuzuncu madde birinci fıkrasında SED için hazırlanacak olan sosyal inceleme raporunun tanımı ve SED ihtiyacı olup olmadığının belirlenmesinin ne şekilde olacağı tanımlanmıştır. SİR’de muhtaç durumdaki kişiler ve ailelerin geçmiş yardım talepleri, daha önceden yapılan SED, ihtiyaç durumundaki değişimler, kişisel ve ailevi bilgiler, hizmetten yararlanacak çocuğun talebi ve görüşü, ailenin sosyal ve ekonomik durumu, ekonomik destek veya sosyal hizmet desteğinin hangisinden faydalandırılacağı, ekonomik desteğin türü, miktarı, süresi ve şekline dair kanaat açıkça belirtilir (EK B).

SİR kişiye özel olup, SED için başvuran kişilere ait verileri ve mesleki kanaati içerdiğinden, mesleki gizlilik ilkesine dikkat edilerek düzenlenir ve korunur. SİR nakdi ödemede esas belge olarak ibraz edilemez ve edilmesi de istenemez.

Meslek elemanı tarafından SED için SİR hazırlanırken; çocuğun ailesi ile birlikte yaşamış olduğu fiziki ve sosyal çevre, eğer var ise önceden hazırlanmış olan raporlar, dosya bilgileri birlikte değerlendirilir. Aileye çocuk üzerinden yapılacak

olan SED'in yapılmadığı durumda çocuğun KİOÇ konumuna geleceği tespit edilmesi durumunda meslek elemanının uygun görmüş olduğu SED miktar ve süresinde çocuk desteklenir (EK B).

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Çocuk

Çocuk olma kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, 16. yy'a kadar 6 yaş altındaki bireyler çocuk olarak kabul edilmiştir. Literatürde çocukluğun ayrı bir dönem olduğuna ilişkin bilgilere 1600-1700'lü yıllarda rastlanır (Onur, 2004; Onur, 2006).

Bireydeki zihinsel ve bedensel gelişim temel alındığında, ergenlik belirtileri başlayınca çocuk artık genç olmaya adım atmıştır (Yörükoğlu, 1997).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi uyarınca 18 yaşını doldurmamış her birey çocuktur ve bu kavram evrenseldir (UNICEF, 2004). Hukuki zeminde Türkiye'de çocuk olma hali, Türk Ceza Kanunu (TCK) ve Türk Medeni Kanunu (TMK) ile tanımlanmış ve güvence altına alınmıştır. 5237 sayılı TCK'nın, 6/1-c maddesinde; 18 yaşını doldurmamış kişi çocuk olarak tanımlanır (Türk Ceza Kanunu, 2004). 5395 sayılı ÇKK'nın 3/1-a maddesinde çocuk; daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişidir. Kanunlarda belirtilen bu iki hüküm ile 18 yaşını doldurmamış her insanın çocuk olduğu hükmü kabul edilmiştir.

Ayrıca; kişi 18 yaşından önce ergin (reşit) olsa da; çocuk olma hali devam edecek ve kanunlar önünde çocuk olarak bulunacaktır. 4721 sayılı TMK'nın 11. maddesinde bireyin erginlik (reşitlik) yaşı 18 olarak kabul edilmiştir. Aynı kanunun 12. maddesinde 15 yaşını doldurmuş kişinin anne ve babasının rızası ile ve mahkemenin onayı ile ergin kılınabileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca TMK'da evlenerek reşit olma hali kanun ile hükme bağlansa da; ergin olan bu bireyin çocuk olma hali devam eder. Bu durum, birey 16 yaşını doldurmuş ise; hâkim kararı ile birey 17 yaşını doldurmuş ise, anne ve babasının rızası ile olur, ancak birey 18 yaşını doldurana kadar halen çocuktur (Akıntürk ve Karaman, 2014).

2.1.1 Çocuk ve suça sürüklenme

Çocuğun suça sürüklenme davranışını açıklayabilmek için öncelikle çocuğun aile yapısı ve çocuğun aile içindeki aitlik duygusu değerlendirilmelidir. Çalışmalar çocuğun aile içinde birey olarak ne kadar var olabildiği, ihmal ve istismar edilip edilmediği, rol modelleri olan ebeveynlerin çocuk ile etkileşiminin niteliğinin çocuğun suça sürüklenme davranışında etkili olduğunu göstermektedir (Berber, 2015; Onur, 2006; Aslan, 2002).

Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini 14 Eylül 1990'da imzalamış, 2 Ekim 1995 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Sözleşmenin 7. maddesine göre, çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilmedir. Aynı zamanda doğum ile beraber isim hakkı, vatandaşlık hakkı, anne ve babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkını edinir. Kısacası bir çocuk anne ve babasının bakım ve sorumluluğunda ve o ailenin içinde büyüme hakkına sahiptir (Birleşmiş Milletler, 1990).

Aile içinde büyüyen çocuk söz ve davranışlarıyla anne ve babalarının ahlak ölçülerine ve değerlerine bağlanırlar ve ebeveynleri yanlarında yok iken bile onların varlığını yanlarında hissederler (Jersild, 1968). Buradan anlaşılıyor ki; toplum içinde çocuk, anne ve babasının ahlak ölçü ve değerlerini yansıtır.

Her ne kadar çocuğun suça sürüklenmesi çok nedenli bir olgu olarak ele alınsa da, ailenin demografik yapısının çocuğun suça sürüklenme davranışı sergilemesinde belirleyici bir rolünün olduğu birçok araştırmacı tarafından ortaya konmuştur. Parçalanmış aile içinde büyüme, eğitim düzeyi düşük aile bireyleri, kalabalık aile, olumsuz konut koşulları gibi faktörler çocuk suçluluğu üzerinde etkilidir (Yörükoğlu, 1978; Yavuzer, 2006) Çocuk, içinde bulunduğu olumsuz koşullarla baş etmekte zorlandığında suça sürüklenmesi kolaylaşmaktadır (Gökten, 2011).

2.2 Aile

Kökenini Arapça'dan alan "aile" sözcüğü "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu).

Aynı zamanda aynı soydan gelen, aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimseler ile birlikte oturan hısım ve yakınların tümü de aile kavramı içindedir. Bu tanımlar çerçevesinde, araştırmanın konusu olan ailelerin oluşumu, yapısı tanım ile uyumludur.

Robert Perucci ve arkadaşları (2007), ailenin kent kısmında yaşayan anne, baba ve çocuktan oluşan kurumunun dar bir aile yapısı olduğunu, kırsal kesimde yaşayan diğer aile büyükleri ile beraber yaşayan ailelerin geniş bir kurum olduğunu söylerler.

Toplumsal değişimler ailenin işlev ve yapısını değiştirdiğinden belli bir aile yapısından bahsetmek oldukça güçtür (Ozankaya, 1982; Murdock, 1949).

Aile üzerine olan çalışmaları ile dikkat çeken Murdock, toplumda çekirdek bir aile yapısından ve bu yapının toplumun devamında önemli rol oynadığından bahsetmektedir. Ona göre ailenin cinsel, ekonomik, üreme ve eğitimle ilgili görevleri vardır ve özellikle cinsellik ve üreme toplumunun devamı için vazgeçilmezdir (Murdock, 1949).

Timur, Türk ailesini 4 kategoride değerlendirmektedir.

- 1- Çekirdek Aile: Karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşur.
- 2- Ataerkil Aile: Aile başkanı karısı ile evlidir, evli oğulları, gelinleri, veya bir evli oğul ve diğer bekar çocukları ya da tek evli oğul, gelin, ve torunları ile beraber oturmaktadırlar.
- 3- Geçici Geniş Aile: Aile başkanının kendi ana babası (veya bunlardan biri) bekâr kardeşleri, karısının bu tür yakınları ya da her ikisinin diğer akrabalarının bulunduğu ailedir. Bu akrabaların bir kaç bir arada bulunabileceği gibi yalnız biri de olabilir.
- 4- Parçalanmış Aile: Ölüm, boşanma, ayrı yaşama, gibi nedenlerle karı ve kocadan birisinin ya da her ikisinin bulunmadığı ailedir. Dul anne ve evlenmemiş çocukları veya büyükanne ve evlenmemiş torunlar birlikte otururlar (Timur, 1972).

Günümüzün sanayi toplumlarında hızlı kentleşme, iletişim ve ulaşım ağlarının hızlanması ve yaygınlaşması ile aile kavramı çeşitlenmiştir. Birçok farklı aile türü ve buna bağlı olarak birçok yaşam biçimi oluşmuş ve her aile kendi yaşam biçimlerinin sağlıklı olduğu inancıyla toplumda kabul görme mücadelesine

girişmiştir (Pistole ve Marson, 2005). Artık farklı grupların bir araya gelerek oluşturdukları yapılar aile kavramı içinde yer almaktadır.

Aile kuramıyla ilgili çalışmalarıyla bilinen Gladding günümüz ailesini 10 grupta inceler.

- **Çekirdek Aile:** Anne, baba ve çocuklardan oluşan yapıdır.
- **Tek Ebeveynli Aile:** Bu aile yapısında biyolojik ya da evlat edinilmiş çocuk/ lar vardır ve bunların bakım ve sorumluluğu tek bir ebeveyn tarafından yürütülür.
- **Tekrar Evlilikle Oluşan Aile:** Bu aile yapısındaki evlilik birliğinde en az bir partner daha önce evlenmiş ve çocuk sahibi olmuş olmalıdır.
- **Çift Kariyerli Aile:** Modern toplumlarda rastlanan ve özellikle kariyerine odaklanan evli çiftlerin evlilikleri ve kariyerleri arasında denge kurmak durumunda hissetmelerinden dolayı anlaşarak farklı evlerde yaşamaları sonucu oluşan aile modelidir. Bu aileler çocuklu olabildikleri gibi, çocuksuz olmaları da mümkündür.
- **Çocuksuz Aile:** Çiftlerin kendi istekleri ve yaşam biçimleri sebebi ile çocuk sahibi olmak istememelerinden ya da tıbbi bir neden veya yaşlılık sebebi ile çocuk sahibi olamamalarından dolayı oluşmuş aile yapısıdır.
- **Gay/Lezbiyen Aile:** Bu aile yapısında aynı cinsiyetten partnerler bir arada yaşar. Bu ailelerde çocuk, partnerlerden birinin veya her ikisinin de, ya önceki ilişkilerinden biyolojik olarak vardır; ya da sonradan evlat edinme, yapay dölleme vb. yollar ile aileye katılmıştır.
- **Yaşlı Aile:** Bu ailelerde eşler 65 yaş ve üzeridir ve çocuklar evlenerek veya bir neden ile aileden ayrılmışlardır.
- **Çok Kuşaklı Aile:** Bu gruptaki aileler ebeveynler, çocuklar ve büyükbaba, büyükannelerin yer aldığı aileler olarak tanımlanmıştır. Yapılan araştırmalar, 2020 yılında Kuzey Amerika'da yaşayan ailelerin en az dört kuşağı barındıran yapıda olacağını göstermektedir. Tıptaki ilerlemeler insan yaşamını uzatırken, ekonomik yapılanma biçimleri de bu aile yapısının oluşumunda etkin rol oynamaktadır.
- **Aile Reisinin Büyükanne/Büyükbaba Olduğu Aileler:** Bu aile biçiminde torunlarının bakımını üstlenen bireylerden oluşmuş yapı gözlenir.
- **Asker Aileleri:** Bu ailelerde ebeveynlerden biri ya da her ikisi askerdir ve çocukları vardır. Ailede anne ve/veya babanın belirli aralıklarla iş yeri değiştirme, tayin,

atanma sebepleri ile sosyal çevreleri sıklıkla değişmekte ve buna bağlı olarak da ailenin yaşamsal güçlükleri oluşmaktadır. Asker ailelerine ülkemizde polis ailelerini de katmak mümkündür. Çoğu zaman bu ailelerde anne ya da babanın asker veya polis olma durumunda; kişinin Türkiye'nin doğu bölgesindeki görevi sürecinde; eş ve çocukların (genelde anne ve çocuk/lar), tayin olunan coğrafi bölgeye gitmeyerek ayrı bir coğrafi bölgede (genellikle Türkiye'nin batı bölgesinde) kaldıkları görülür (Goldenberg ve Goldenberg, 2002).

2.3 Göç

Göç; *“Siyasal, toplumsal, ya da ekonomik nedenlerle bireylerin ya da toplulukların buldukları, oturdukları yerleşim yerlerini bırakarak başka bir yerleşim yerine ya da başka bir ülkeye gitme eylemi”* olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu). Ülke sınırları içinde meydana gelen nüfus hareketine içgöç; nüfus hareketinin ülke sınırları dışına gerçekleşmesine ise dışgöç denir (Demir ve Acar, 2005).

Göçü yaşayan bireye göçmen denir. Göçmen göçün psikolojik, ekonomik, sosyolojik etkilerini en derinden yaşayan bireydir (Tuzcu ve Bademli, 2014).

Göç olgusunun tarihsel süreçteki nedenlerinin sıklıkla iç savaş, dini nedenlerle yaşanan şiddet olayları, soykırım, politik sürgün, ekonomik nedenler ve kıtlık olduğu görülmektedir (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Göçler otoriter ya da doğal bir zorlamadan kaynaklanabileceği gibi, göç eden bireyin kendi iradesi ve isteği ile gerçekleştirdiği nitelikte olabilir (Erol ve Ersever, 2014).

Yapılan birçok çalışma göçün bir sebep değil sonuç olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu sonucun sebepleri, aktörleri, yapısal süreci incelenmeden göçün oluşturduğu sorunlar hakkında gerçekçi çözüm üretilmesi öngörülemez (Erbaş, 2018).

Günümüzde Ortadoğu'da ciddi bir göç dalgası oluşturan Suriyeli göçmenler Türkiye'ye ya da Türkiye üzerinden Batı Avrupa ülkelerine göç etmektedirler. Bu göç süreci, kendi içinde ekonomisini oluşturmuş ve bu durumdan maddi getiri sağlayan grupların doğmasına yol açmıştır Suriyeli göçmenlerin göç sürecinin ranta çevrilmesi ile başlayan mağduriyetleri, göç ettikleri ülkede karşılaşacakları işsizlik, ekonomik

yoksunluk ve kültürel şok ile uyum sürecinin getirdiği diğer sorunlar nedeniyle artacaktır (İnce, 2019).

Türkiye’deki iç göçün coğrafi ve mesleki hareketlilikten kaynaklı olduğu ve daha çok kırdan kente doğru kitlesel hareket şeklinde yaşandığı gözlenmektedir (Doğan, 1998).

Göç, ekonomik, sosyolojik, kültürel, psikolojik etkileri ile beraber, bireyin kendisi ile bir yerden başka yere taşınırken, göç edilen yerdeki ekonomik, sosyolojik, kültürel, psikolojik etkileri ile bireyi kuşatır. Bu yapı bireyi olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Bu süreçte en çok etkilenen grup çocuklardır (Baş ve diğ., 2017). Göçün çocuklar üzerindeki etkisi ise farklı bir başlıkta incelenmelidir.

2.3.1 Göç ve çocuk

Göç çocuğun suça sürüklenmesine etkili olan önemli bir faktörlerden biridir. Çünkü aile göç ederek içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapıdan kopup bir başka coğrafi yapıya yolculuk ve varış süreci yaşar. Bu süreçte çocuğun eğitim hayatından kopması, ailenin ekonomik olarak yoksunluk yaşaması, sosyo - kültürel farklılıkların aile üzerinde yapmış olduğu şok etkileri, ailenin çocuk üzerindeki otoritesini, kontrolünü azaltırken, diğer taraftan çocuğun suça sürüklenmesine zemin hazırlar (Erkan ve Erdoğan, 2006).

Çocuğun göç süreciyle beraber göç edilen sosyo – ekonomik – kültürel yapıya uyum sağlarken sosyal çevresi ile problem yaşayabilir, saldırgan davranışlar sergileyebilir. Bunlar tekmeleme, yumruk atma, küçültücü söz söyleme, evden kaçma, hayvanlara farklı şekillerde eziyet etme, eşyalara zarar verme gibi davranışlar olabilir (Uluğtekin, 1976).

Çocuk gelişiminde akran ilişkisi önemlidir. Farklı bir çevreye göç eden çocuk, farklı kültürle karşılaştığında, içine girmiş olduğu akran gurubuna kendini kabul ettirme süreci ve bu süreçte yaşamış olduğu kaygı, çocuğu aileden uzaklaştırır, arkadaş çevresine ve buradaki ilişkilerine yönelir. Bu süreçte ailenin kontrol mekanizması zayıf ise yeni sosyal çevrede suç unsurları ve suç işleyen çocuk grupları var ise, çocuk suça ya da suç işleyen bu gruba yönelebilir (Hunter ve diğ., 2000).

Türkiye’de kırsal kesimden büyük kentlere göç edenler ekonomik yoksunluklar sonucunda yaşam alanlarını “gecekondu, varoş” diye adlandırılan altyapısı olmayan, güvenliği düşük yerleşim alanlarından seçmek durumunda kalırlar. İzmir’de yapılan bir çalışmada suça sürüklenen çocukların yaklaşık %75’inin gecekondu ya da kısmen

gecekondu bölgelerinde oturduğu görülmüştür. Bu bölgelerde ailenin çocuk üzerindeki kontrolü güç olur ve çocuk sokak ile tanışır. Ailenin ekonomik kaygısı ile beraber, çocuğun aileye ekonomik katkı sağlamak amacı ile sokakta su, mendil sattığı ya da dilendiği ve böylece sokağın risklerine açık hale geldiği ve bu risklere maruz kaldığı görülür (Balcıoğlu ve diğ., 2000; Hancı, 1999).

2.4 Bağımlılık

Bağımlılık başlı başına bir konu olmakla beraber, bu tez çalışması içinde, ailede bağımlı birey varlığının çocuğu nasıl etkilediği konusu önem kazanmıştır. Bu bağlamda değerlendirme yapıldığında, çalışmada bağımlılığı tanımlamak gerekmektedir.

2018 yılında yayımlanan Türkiye Uyuşturucu Raporuna göre; Türkiye genelinde 2016'da 81.222 uyuşturucu olayı görülmüş, bu rakam %45,87 artarak 2017 yılında 118.482 olmuştur (Yalman, 2019).

Son yıllarda sigara, uçucu ve uyuşturucu madde, alkol, kumar bağımlılıklarının yanına internet, cep telefonu kullanımı, bilgisayar ve tablet kullanımı, sosyal medya bağımlılığı gibi kavramlar eklenmiştir. Bağımlılık yelpazesinin bu kadar genişlemesi bağımlılık tanımının yapılmasını gerektirmektedir.

2.4.1 Bağımlılık nedir?

Literatürde bağımlılıkla ilgili tanımların madde bağımlılığı ile eşleştirilmiş olarak yapıldığı ancak son dönem çalışmalarda ise internet bağımlılığı, bilgisayar kullanımına bağlı bağımlılık türlerinin de araştırma konuları olarak artmaya başladığı dikkat çekmektedir (Gününç ve Kayri, 2010; Çavuş ve diğ., 2016).

Bağımlılık kavramında da alışkanlıktan bahsedilebilir, ancak; buradaki alışkanlık kişinin kendisini ve sosyal çevresini olumsuz olarak etkileyen fizyolojik ve psikolojik olarak kişinin davranışlarını kontrol etme yetisini kaybetmesine neden olan fiziksel ve psikolojik davranış kalıplarıdır (Bahar, 2018).

Bağımlılık başka bir deyişle; bireyin kullanmış olduğu maddeyi bırakmak istemesi ve bırakmak için çaba harcamasına rağmen, maddeyi bırakmaması, bırakma çabası içinde iken, yoksunluk belirtileri yaşamaması, bireyin kullanmış olduğu maddenin zararlarını bilmesine rağmen, maddeyi kullanmaya devam

etmesi veya dozunu artırarak almaya devam etmesi diye de tanımlanabilir (Karaküçük, 2008).

Bağımlılık maddeye olabileceği gibi herhangi bir nesneye, kişiye veya bir varlığa duyulan ve kişi tarafından önlenmeyen istek, arzu ya da başka bir iradenin güdümü altına girme hali olup, patolojik bir davranıştır (Uzbay, 2009).

Madde kullanımı, maddeyi kullanan kişi dışında, kullanıcının dâhil olduğu çekirdek aileyi, ailenin içinde bulunduğu sosyal çevreyi, sosyal çevrenin oluşturduğu toplumu ve bu toplumun sahip olduğu kültürel yapı, ekonomik işleyişi de kapsayarak bütün olarak evreni etkiler (Doğan, 2001).

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından kullanılan ve en güncel referans kitap DSM-V bağımlılığı tüm dünyada aynı şekilde anlaşır kılmak için tanımlamıştır.

2.4.2 DSM-V'e göre bağımlılık

APA “Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı” olarak tanımlanan DSM-V (APA, 2013) tanı kitabında, bağımlılık, *‘madde ile ilişkili ve bağımlılık bozuklukları’* adı altında toplanmış ve tanısına çekilme ve tolerans kavramları eklenerek, bağımlılık tanımının madde bağımlılığı alanından çıkartılarak davranışı tanımlayan değerlendirme yapılması hedeflenmiştir (Uzun, Yıldırım ve Uzun, 2016).

DSM-5'e göre bireye bağımlı diyebilmek için tanı ölçütlerinden en az 2'sini bireyin bir yıl içinde tekrarlayarak göstermesi beklenir. Bunlardan 2-3 ölçüt göstermesi durumunda hafif, 4-5 ölçüt göstermesi orta, 6 ve yukarı ölçüt göstermesi ise şiddetli belirti olarak tanımlanır. (APA 2013; Güleç ve diğ., 2015).

Bu belirtileri içeren maddeler:

1. *“İstendiğinden daha büyük ölçüde veya uzun süreli kullanım,*
2. *Maddeyi bırakmak veya kontrol altında tutmak için istek veya sonuç vermeyen çabalar,*
3. *Maddeyi elde etmek, kullanmak veya etkilerinden kurtulmak için gerekli etkinliklere çok zaman ayırma,*
4. *Madde kullanımı için çok büyük bir istek duyma veya kendini zorlanmış hissetme,*

5. *Tekrar eden kullanım sonucu sorumluluklarını yerine getirememe,*
6. *Olumsuz etkilerine rağmen kullanıma devam etme,*
7. *Kullanımdan dolayı günlük etkinliklerin bırakılması veya azaltılması,*
8. *Tehlikeli olabilecek durumlarda dahi kullanmaya devam etme,*
9. *Olumsuz bedensel veya ruhsal etkilerinin bilinmesine rağmen kullanmayı sürdürme,*
10. *Maddeye tolerans gelişmiş olması*
  - *İstenen etkinin ortaya çıkması için artan madde gereksinimi*
  - *Aynı miktarda maddenin sürekli kullanımı sonucu etkisinin azalması*
11. *Yoksunluk belirtileri (Bulantı, uykusuzluk, kusma, sinirlilik, bunaltı, huzursuzluk, saldırganlık, ishal, terleme, titreme, kas sızıları, ateş vb.). Her madde yoksunluk belirtisi göstermez” (APA. 2013).*

2.4.3 Bağımlılık çeşitliliği

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), DSM-V’e göre tanımlanmış ve diğer tanımlamalara göre bireyin bağımlılık geliştirebileceği nesnelere ve maddelerin neler olduğunu belirtmiştir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1: Tanımlanan bağımlılık türleri (NP AMATEM).

Kullanım Türlerine Göre Bağımlılık	DSÖ’ne Göre Madde Bağımlılığı Türleri	DSM-5’e Göre Madde Bağımlılığı Türleri	Davranışsal Bağımlılık Türleri
Teknoloji	Opiat Tipi Bağımlılık	Alkol	İnternet Bağımlılığı
Alkol	Alkol, Barbütürat, Benzodiazepin Tipi Bağımlılık	Kafein	Kumar Bağımlılığı
Kumar	Esrar Tipi Bağımlılık	Kenevir (Esrar)	Alışveriş Bağımlılığı
Kokain	Kokain Tipi Bağımlılık	Halisünojenler (LSD, Meskalin, Fensiklidin vb.)	Seks Bağımlılığı
Tütün	Uyarıcı Tipi Bağımlılık	Uçucular (Tiner, Benzin, Gazolin, Bali, vb)	İlişki Bağımlılığı
Sigara	Halusinojen Tipi Bağımlılık	Opiatlar (Morfin, Eroin, Kodein, Metedon vb.)	Yeme Bağımlılığı
Taş	Solunan Çözücü Tipi Bağımlılık	Dinginleştirici, Uyutucu, ve Kaygı Gidericiler (Diazepam, Klorazepat vb.)	
Eroin	Tütün Tipi Bağımlılık	Uyarıcılar (Amfetamin, Ekstazi, Kokain vb.)	
Ekstazi		Tütün	
Uçucu Madde		Diğer Bilinmeyen Maddeler	
Amfetamin			
Metamfetamin			
Eş bağımlılık			
Alışveriş Bağımlılığı			

Çizelge 2.1:(devamı)Tanımlanan bağımlılık türleri (NP AMATEM).

Kullanım Türlerine Göre Bağımlılık	DSÖ'ne Göre Madde Bağımlılığı Türleri	DSM-5'e Göre Madde Bağımlılığı Türleri	Davranışsal Bağımlılık Türleri
Çocuk Gençlerde Madde Bağımlılığı Seks Bağımlılığı Esrar Opiat İlişki Bağımlılığı			

2.4.4 Bağımlılık ve çocuk

Lise öğrencilerinin madde bağımlılığı profilleri üzerine yapılan bir çalışmada, öz yeterliliği düşük olan, herhangi bir hastalığı olan, meslek liselerinde okuyan, parçalanmış aileye mensup olan, eğitim düzeyi düşük babaya sahip olan okul yaşantısından memnun olmayıp aile ilişkileri sağlıklı olan ve akademik başarısı düşük olan 17 yaş ve üzerindeki gençlerin maddeye başlama risklerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Uzun, 2017).

Kahramanmaraş il merkezinde lise son sınıf öğrencileri ile madde bağımlılığı ve etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmada; babası sigara içen çocukların içmeyen öğrencilere göre istatistiksel olarak daha çok sigara içtiği görülmüştür. Babası herhangi bir okuldan mezun olmayanlar daha yüksek oranda maraş otu kullanmaktayken, maraş otu bağımlısı olanların psikolojik ilaç kullanımlarının bağımlı olmayan gruba göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı çalışma, aile bireyleri alkollü içki kullanımı olan öğrencilerde alkol kullanımının diğer öğrencilere göre yüksek olduğunu göstermiştir (Ersoy, 2015).

Çocuklarda ve gençlerde madde, alkol, sigara kullanımı dışında teknolojinin hızlı gelişimiyle bilgisayar kullanımına bağlı bağımlılık türlerinin de ortaya çıktığını görülmektedir. Bu bağımlılık türlerinden bazıları internet kullanımı bağımlılığı, internette oyun bağımlılığı, internet kafe kullanım bağımlılığı, sosyal medya kullanım bağımlılığıdır. Bu bağımlılık türleri DSM-4'te tanımlanmamıştır. Ancak; revizyon olan DSM-5'te ise, internet oyun oynama bozuklukları (internet gaming disorder) ifadesinin yer aldığı görülmektedir (Güleç ve diğ., 2015).

Günümüzde çocuklar ve gençler arasında yaygın bir şekilde bilgisayar kullanımına bağlı olarak, internet ve oyun bağımlılığı görülürken, aynı tanımda buna bağlı olarak da dijital ve siber suçların oluştuğu ve bunların artmakta olduğu görülmektedir. Eğer internet kullanımı konusunda ailelerin gençler ve çocuklar üzerinde kontrol

mekanizmaları gelişmemişse, bu çocuk ve gençler internetten olumsuz şekilde etkilenmektedir (Bölükbaş, 2003).

2.5 İstismar

İstismar, 'birinin iyi niyetini kötüye kullanma', 'sömürü' olarak tanımlanmaktadır. (Türk Dil Kurumu).

2.5.1 Çocuk istismarı

Çocuk istismarı yazılı tarihin ilk metinlerinde dahi karşımıza çıkmaktadır. Habil ile Kabil kendi kız kardeşleri ile evlenmişlerdir (Erten, 2012).

Yunan mitolojinde ise Zeus'un kardeşi Hera ile evlenebilmek için babası Uranus'u öldürmesi cinsel istismarın ve ensestinin tarih boyunca var olduğunu göstermektedir. Bunun dışında tarih boyunca özellikle çok tanrılı dinlerde çocuklar yetişkinler tarafından tanrıları memnun etmek, kıtlığı önlemek, savaşta zafer kazanmak için, din kökenli inançlar sebebi ile kurban edildiklerine dair metinlere rastlanmaktadır (Demirdizen ve Taşkiran, 2018; McGee ve Richard 2011; Özer ve diğ., 2014).

Günümüzde ise çocuk istismarı kavramının 1970'li yıllardan sonra sözel olarak ifade edilmeye ve bu konuda önlem alınmaya yönelik uluslararası çabaların başladığı görülmektedir. Bu çabaların sonuçları, çocuk hakları bildirgesi ile çocuğun varlığını, konumunu, yaşamına dair fiziksel, ruhsal, davranışsal, sosyal eylemlerini hukuksal boyutta güvenceye alır.

Çocuk aile içinde istismara maruz kalabileceği gibi, ailenin dışında, sosyal çevresi tarafından da istismara uğrayabilir.

Çocuk istismarı karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psiko-sosyal kapsamlı ciddi bir sorundur. Bu sorun gün geçtikçe dünyada ve ülkemizde artmaktadır (Kara ve diğ., 2004). İstatistiksel verilere göre özellikle cinsel istismara uğrayanların yalnızca %15'i bildirilmektedir (Öztop ve Özcan, 2010).

İçinde çocuğun olduğu olgunun çocuk istismarı olarak değerlendirilebilmesi için, öncelikle bu olgunun insan için zararlı görülmesi, yapılan eylemin çocuğa zarar verici etkide bulunması ve bu eylemin önlenabilir olması gerekir (Yavuzer, 2012).

Bir çocuğun istismar edildiğini söyleyebilmek için, öncelikle bireyin 0-18 yaşında olması, kendisine bakmakla yükümlü kişi/ler veya kişiler tarafından çocuğun zarar gördüğü, kaza olmayan ve önlenabilir bir davranışa maruz kalması gerekir.

Dünya Sağlık Örgütü bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları çocuk istismarı olarak tanımlar (WHO, 1985).

DSÖ (1999) çocuğa yönelik kötü muameleyi 4 kategoride toplayarak inceler.

- 1- Fiziksel istismar
- 2- Cinsel istismar
- 3- Duygusal ve psikolojik istismar
- 4- İhmal

Çocuk istismarının gerçekleşmesi için üç faktörün bir arada olması gerektiği düşünülmektedir. Uygun ebeveyn, uygun çocuk, uygun zaman. Bir diğer faktörün de ağır fiziksel cezalara karşı toplumsal toleransın yüksek olması gösterilebilir (Tercier, 1998; Flowers, 1986).

2.6 Sosyal Hizmet Merkezlerinin Yapısı ve İşleyişi

Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM), 03.6.2011 tarihli ve 633 sayılı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesinin 2. maddesi ve 24.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 4. maddesine dayanılarak, 09.02.2013 tarih ve 28554 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği çerçevesinde çalışır (EK D).

Yönetmeliğin 5. maddesi, “*Her ilde en az bir SHM kurulur.*” demektedir. Bununla birlikte il ve ilçelerde birden fazla kurulacak SHM sayısı ilin tüm yerleşim birimlerini kapsayacak şekilde hizmet bölgelerine ayrılarak belirlenir (EK D).

2.6.1 SHM hizmet ilkeleri

SHM’leri hizmet verirken Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliğinin 5. maddesinde belirtilen aşağıdaki ilkeleri benimser.

- Birey, aile ve toplumun ihtiyaçlarını esas alır.

- Sorunları yerinde tespit eder ve çözer.
- Verilen hizmetler sosyal sorunları çözmeyi ve sosyal riskleri azaltmayı amaçlar.
- Hizmet politikalarının belirlenmesinde alan tarama analizleri dikkate alınır.
- Hizmet modellerinin tespitinde hizmet bölgesinin sosyal ekonomik ve kültürel yapıları dikkate alınır.
- SHM'lerde birey ve ailenin kendi başına sorun çözme kapasitesi ve sosyal refahını arttırmaya yönelik önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verir.
- Hizmetlerin planlanması ve sunumlarda paydaş kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılır.
- Toplumun bilgi ve farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim, kültür, sanat ve benzeri alanlarda faaliyetler yapılır.
- Hizmetler merkezin sorumlu olduğu, hizmet bölgesinin tümünü kapsar.
- Hizmet sunumu ve önceliklerin belirlenmesi risk esaslı olarak yapılır (EK D).

2.6.2 SHM'lerin görevleri

SHM'lerin görevleri Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliğinin 7. maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

- 1- Aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak
- 2- Çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; çocuklara ve gençlere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- 3- Kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; kadınlara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

- 4- Engellilerin ve yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- 5- Şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek
- 6- Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal ekonomik destek (SED) ile güçlendirmek.
- 7- Korunmaya ve bakıma muhtaç birey ve ailelerin tespit edilmesini, desteklenmesini ve gerekli hizmetlere yönlendirilmesini sağlamak.
- 8- Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerinin Bakanlıkça belirlenen ilke, usul ve standartlar çerçevesinde inceleme ve denetimini yapmak.
- 9- Sosyal hizmet faaliyetleriyle bunlardan yaralananlara ilişkin bilgileri, Bakanlıkça merkezi bir sistemde oluşturulacak veri tabanı aracılığıyla işlemek.
- 10- İllerde ilk kabul birimlerinin ve şiddet önleme ve izleme merkezlerinin bulunmadığı yerlerde bu merkezi faaliyetleri yürütmek.
- 11- Birey ve ailelerine yönelik eğitsel faaliyetler ve projeler yürütmek, konferans, seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemek, kültür ve sanat faaliyetleri gerçekleştirmek.
- 12- Alan taramasından elde edilen bilgileri değerlendirmek ve bunlarla ilgili uygulayıcı kurum ve kuruluşlara aktararak hizmetlerin geliştirilmesine ve yeni hizmet modellerinin oluşturulmasına yardımcı olmak.
- 13- Bakanlıkça verilen diğer görev hizmetleri yapmak (EK D).

SHM'lerde, başvuru tespit ve izleme birimi, uygulama birimi, eğitim ve danışmanlık birimi ve şehit yakınları ve gazilere hizmet birimi olmak üzere 4 birim bulunur. SED hizmetine ilişkin iş ve işlemler uygulama biriminin görev ve sorumluluk alanındadır (Ek.D).

2.7 Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi

Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi, 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi ile 24.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanan 09.02.2013 tarih ve 28554 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedir.

Merkez, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 05.06.2015 tarih ve 87841 sayılı Makam Oluru ile Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü olarak hizmete açılmıştır.

Kuruluşun hizmet verdiği bina; kuruma tahsisli olup iki katlı ve kapalı alanı 650 m², oturma alanı 325 m² dir.

Kuruluşun hizmet verdiği binanın giriş katında Engelli Kimlik Kartı Başvuru Birimi, Evde Bakım Hizmetleri, Sosyal ve Ekonomik Destek Birimi, İdari ve Mali İşler Birimi, Şehit Yakınları ve Gazilere Hizmet Birimi ve Doğum Yardımı Birimi; birinci katında KİOÇ Birimi, SED Biriminde görevli meslek elemanlarının odaları ve Müdür odası hizmet vermektedir. Merkezin hizmet verdiği bina, 650 m² kapalı alana sahip olup 18 odadan oluşmaktadır.

Kuruluş, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İstanbul Valiliği Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak Bahçelievler (nüfusu 594.053 kişi) ve Küçükçekmece (nüfusu 770.317 kişi) ilçesine hizmet vermektedir. Hizmetlerin sunulmasında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, gönüllü kişi ve kuruluşlarla hizmet gereği işbirliği yapmaktadır.

Merkezde, Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliğine uygun olarak, Başvuru Tespit ve İzleme Birimi, Uygulama Birimi, Eğitim ve Danışmanlık Birimi, Şehit Yakınları ve Gazilere Hizmet Birimi ile Mali İşler Birimi ve İdari Hizmet Birimi kurulmuş ve çalışmalarını bu birimlerin koordinasyonu ile yürütmektedir (Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi, 2018).

2.7.1 Bahçelievler SHM'nin SED hizmeti uygulaması

Bahçelievler SHM'ye SED için başvuruda bulunan kişilerle yapılan görüşme sonucunda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilerek durumuna uygun kuruluşlara (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Belediye vb.) yönlendirme yapılmakta olup, durumu Sosyal ve Ekonomik Destek Yönetmeliğine uygun olan bireyin sosyal incelemesi SHM müdürlüğünün uygulama birimi tarafından yapılır.

SED hizmeti kapsamında başvuruda bulunan bireyden;

- Başvuru dilekçesi
- Başvuranın T.C. Kimlik numarası beyanı,
- Gerekğinde öğrenci belgesi, sağlık kurulu raporu,
- İş – Kur meslek kurslarına başvurduğuna dair belge
- Boşanmış bireylerde nafaka alıp almadığına dair belge istenir.

Meslek elamanları tarafından hazırlanan SİR'ler merkezin Sosyal Hizmet Komisyonuna sunulur ve komisyonda alınan kararlar doğrultusunda geçici ve bir yıllık destekler SHM müdürlüğünün, iki yıllık destekler Bahçelievler Kaymakamlığının onayı ile YBS (Yönetim Bilişim Sistemleri) sistemine işlenir ve ödeme listeleri hazırlanır. SED başvurusu sonucunda işlemi tamamlanan dosyadaki aileye başvurunun sonucuna ilişkin yazılı belge gönderilir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Çalışma, Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) talep eden veya alan ailelerin demografik özelliklerinin saptanmasına yönelik tanımlayıcı, nitel bir araştırma olup, çalışma sonucunda saptanan problemlerin çözümüne yönelik önerilerin sunulması hedeflendi.

3.2 Evren ve Örneklem

Çalışmada, İstanbul ili Bahçelievler ilçesi sınırları içinde, Bahçelievler ilçesinde ikamet eden, Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'ne 01.01.2017-31.12.2017 tarihlerinde SED almak için başvuran 587 kişinin, arşivde bulunan dosyalarının içinden,

- 01.01.2017-31.12.2017 tarihleri dışında SED için başvuru yapmış olan bireylerin dosyaları,
- 01.01.2017-31.12.2017 tarihleri dışında sosyal inceleme raporu yazılmış dosyalar,
- Belirtilen tarih içinde SED başvurusu yapmış ancak süreç içinde Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nün çalışma alanı olan Bahçelievler ilçesi dışına adreslerini taşımış olan bireylerin dosyaları,
- Belirtilen tarih aralığında SED başvurusu yapmış ancak kendisine ulaşamadığı için dosyası kapatılan bireylerin dosyaları,
- İkametleri İstanbul-Bahçelievler ilçesi dışında olan ancak merkeze SED için müracaat etmiş bireylerin dosyaları,
- Kurum bakımından aileye SED ile döndürülen çocukların dosyaları,
- Başvurularından vazgeçen bireylerin dosyaları,

- Araştırmanın tarama sürecinde; dosya için yeniden başvuru alınmış ve dosyası arşivden çıkartılarak inceleme sürecinde olan dosyalar olmak üzere 141 dosya araştırma dışında tutularak, toplam 446 dosya araştırmaya dâhil edildi.

Araştırma koşullarını taşıyan 446 dosya araştırmacı tarafından hazırlanan “Bilgi Toplama Formu” (EK A) çerçevesinde geriye dönük olarak incelendi.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Bilgi toplama formu

Araştırma retrospektif bir araştırma olup, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan “Bilgi Toplama Formu” (EK A) çerçevesinde dosyalar geriye dönük olarak incelendi.

Çalışmadaki parametreler veri toplamayı kolaylaştırmak ve sağlıklı veriler elde edebilmek amacı ile; 1-Değerlendirme ve rapor düzenlemesi ile ilgili parametreler, 2-SED başvurusu yapan ile ilgili parametreler 3-Yardım alma talebinde bulunan aile ilgili parametreler 4-SED alan çocuk ile ilgili parametreler olmak üzere 4 gruba ayrıldı.

- Birinci grupta dosyanın içeriğini oluşturan, kişinin ekonomik yardım alıp almadığı, başvuru tarihinden itibaren sosyal inceleme sürecine kadar geçen sürenin ne kadar olduğu, SED desteğinin süresinin ne olduğu (bir yıl, iki yıl ya da katlı yardım),
- İkinci grupta SED başvurusu yapan bireyin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, çocuğa olan yakınlık derecesi ve demografik özellikleri,
- Üçüncü grupta SED alan/alma talebinde bulunan ailenin demografik özellikleri, (anne ve babanın, öz/üvey olma durumu, yaşları, sağ/ölü olma durumları, eğitim durumları, çalışıp çalışmadıkları), ailede çalışan bireylerin olup olmadığı, ailedeki çocuk sayısı, 2017 yılından önce SED desteği alıp almadığı, SED almış ise kaç kez aldığı, ailenin başka yardım kanallarından destek alıp almadığı, ailede sabıkası olan bireyin olup olmadığı, ailenin gelir düzeyi, ailenin göç öyküsünün olup olmadığı, anne

ve babanın ilişki durumu, çocuğun ailede kimlerle yaşadığı, ailede bağımlılık, istismar, psikolojik rahatsızlık öyküsünün olup olmadığı,

- Dördüncü grupta SED alan/alma talebinde bulunan ailedeki çocuğun; yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında hakkında herhangi bir tedbir olup olmadığı, kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığı, bilgileri incelendi.

Bilgi Toplama Formunda SED alan ailelerin SİR'lerinden elde edilen 51 parametreye ait soru bulunmaktaydı. Bu parametrelerin SİR raporlarında olup olmadığına bakıldı. Parametrelerden SİR raporunda olmayan için "dosyada bilgi yok" (DBY) kodlama bilgisi oluşturuldu.

3.4 Veri Toplama

Çalışma için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında kurum izni alındı. Verilerin elde edilme sürecinde ulaşılan bilgiler anonim hale getirilerek veri güvenliği ve kişisel haklar korundu.

Çalışmada verilerin toplanması sürecinde, başvuran bireyin başvurusuna istinaden hazırlanan ve dosyada bulunan SİR'de SED uygun görülen ailelerin ve SED alan ailelerin dosyaları "aktif dosya", SİR'de SED uygun bulunmayıp, SED almayan ailelerin dosyaları "pasif dosya" şeklinde adlandırıldı. Böylece SED alan ve almayan ailelerin ayrıştırılması sağlandı.

Raporda "eşim döverdi, eşim döver ve beni evden atardı, babam bizi döver, annem saçımın sürükler" gibi fiziksel şiddeti tarif eden ifadeler fiziksel istismar olarak kabul edildi.

Cinsel istismara ilişkin bulguların elde edilmesi daha farklı bir süreçle sağlandı. Şayet cinsel istismar olgusu mahkemeye intikal etmişse savcılık makamı 5395 sayılı ÇKK kapsamında çocuk hakkında tedbire ihtiyaç olup olmadığının incelenmesi yönünde Sosyal Hizmet Merkezine talepte bulunur. Bu durumda dosyadaki resmi belgelerde çocuğun cinsel istismar mağduru olduğu belirtilmiş olduğundan, çalışmada bu dosyalar cinsel istismar varlığı yönünde pozitif veri olarak değerlendirildi. Yanı sıra -nadiren görülmekle birlikte- sosyal inceleme sırasında aile bireylerinden herhangi biri cinsel istismar varlığına dair bilgiyi

meslek elemanına aktarabilir. Bu ifadenin kullanıldığı görüşmelerde de cinsel istismarın var olduğu kabul edildi.

Raporda “eşim ile boşandık ama çocuğun nafakasını ödemez; çocuğun velayeti babada olmasına rağmen, çocuk bende kalıyor ve tüm ihtiyaçlarını ben karşılıyorum; eşim çalışır ama kazancının ne olduğunu bilmeyiz ve eve para vermez” gibi ifadeler içeren cümlelerin varlığı durumunda ekonomik istismar mağduriyeti kabul edildi.

Raporda “eşim sürekli bana ve aileme hakaret eder, başkalarının yanında beni ve kızlarımı aşağılar, çocuklarım ve ben hiçbir zaman onun yanında değerli değilizdir” gibi cümleler psikolojik istismar olarak kodlandı.

Çalışmada ailede suç öyküsünün varlığını incelemek için, SİR’de yer alan “sabıka durumu” bölümü incelendi.

Çalışmada ebeveyn ilişkisini incelemek için anne ve babanın ilişki durumuna ait bilgiler “anne ve baba resmi olarak evli ama birlikte yaşıyorlar”, Resmi olarak evliler ama birlikte yaşıyorlar”, resmi olarak evli değiller ama birlikte yaşıyorlar”, “resmi olarak evli değiller ve ayrılır” “anne ve baba resmi olarak boşanmışlar” ve “diğer kategorisi içinde anne ve babanın ayrı ya da birlikte yaşama durumu değerlendirilerek, tüm maddeler, çocuğun beraber yaşayan anne ve babası ile yaşayap yaşamadığına göre iki şekilde kategorize edilmiştir. Bunlar 1. “Anne ve baba birlikte yaşıyor.” 2. “Anne ve baba bir nedenden dolayı ayrı yaşıyor.”

Çalışmada SED alan ya da hakkında SED talep edilen çocuğun kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığını incelemek için çocuğun kaç kez SED hizmetinden faydalandığına bakılmıştır. Bilgi toplama formunda “ 1. kez”, “2. kez”, “3. kez” ve “4. kez ve daha fazla” olarak kodlanan veri, analizde “1. kez” ve “2. kez ve daha fazla” olarak kodlanmıştır.

Çalışmada SED başvurusu yapıp, başvuru sonucunda SED alma koşullarını taşımadığı için SED hizmetinden faydalanamayan ekonomik destek alamayan aileye “SED başvurusu reddedilen aile (SED alamayan aile), bu ailede, hakkında SED değerlendirmesi yapılan çocuğa ise “SED alamayan çocuk” denildi. SED başvurusu yapıp, başvuru sonucunda SED alma koşullarını taşıdığı için SED hizmetinden faydalanması uygun görülen ve ekonomik desteği alan aileye “SED alan aile” ailede, hakkında SED değerlendirmesi yapılan, hakkında SED alması uygun görülen çocuğa ise “SED alan çocuk” denildi.

3.5 Veri Çözümleme Yöntemleri

Çalışmada SİR'lerden elde edilen veriler derlendi, kaydedildi ve analiz edildi. Sonuçlar tablo ve grafiklerle gösterildi. Çalışmanın temel sorularını oluşturan bulgulara ki-kare testi yapıldı. Anlamlılık düzeyi olarak 0,05 değeri alındı; analiz sonucunda bağımsız değişkenin, bağımlı değişken ile arasında $p<0,05$ olduğu durumlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirtildi.

İstatistiksel analizler için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 17) paket programı kullanıldı.

4. BULGULAR

4.1 SED Hizmeti Genel Değerlendirme

Çalışmada 446 başvuru dosyası değerlendirildi. SED başvurusu kabul edilen dosya sayısı 296 (%66,4) iken (aktif dosya), başvurusu kabul edilmeyen dosya sayısı 150 (%33,6) idi (pasif dosya). Tüm başvuruların sosyal inceleme sürelerine göre dağılımı Çizelge 4.1 de gösterildi.

Çizelge 4.1: SED başvurularının sosyal inceleme sürelerine göre dağılımı (n,%).

	Sosyal İnceleme Süresi n(%)
1 aydan az	116 (%26)
2 aydan az	145 (%32,5)
3 aydan az	126 (%28,3)
3 aydan fazla	59 (%13,2)
TOPLAM	446 (%100)

Çizelge 4.2: Kabul edilen SED başvurularının destek alma süre ve şekline göre dağılımı (n,%).

		n (%)
Sürelili SED	1 Yıllık	104 (%35,1)
	2 Yıllık	40 (%13,5)
	Tamamlama	2 (%0,7)
Tek Seferlik Katlı Destek (Geçici SED)	1 kat	5 (%1,7)
	2 Kat	7 (%2,4)
	3 Kat	138 (%46,6)
TOPLAM		296 (%100)

SED başvurusu kabul edilen ailelerin desteği alma süresi ve şekli Çizelge 4.2 de gösterildi.

Çalışmada 446 başvuru sahibi aileden 343'ünün (%77) SED dışında diğer yardım kanallarından yardım aldıkları, 86 ailenin (%19,2) SED dışında yardım almadığı, 17 ailenin ise (%3,8) SİR raporunda bu konuda bilgi olmadığı tespit edildi.

Çalışmada 2017 yılından önce 131 ailenin (%29,4) SED hizmetinden faydalandığı, 273 ailenin (%61,2) SED hizmetinden faydalanamadığı, 42 ailenin ise (%9,4) SİR raporunda bu konuda bilgi olmadığı tespit edildi. Bununla beraber; 2017 yılından önce SED hizmetinden faydalanan 131 aileden 78 ailenin (%59,5) bir kez, 25 ailenin (%19,1) iki kez, 19 ailenin (%14,5) 3 kez, 9 ailenin ise (%6,4) 4 ve üzeri kez SED hizmetinden faydalandığı tespit edildi.

4.2 SED Başvurusu Yapan Birey

SED başvurusu yapan bireylerin demografik özellikleri Çizelge 4.3'te gösterildi.

Çizelge 4.3: SED başvurusu yapan bireylere ait demografik özellikler (n,%)

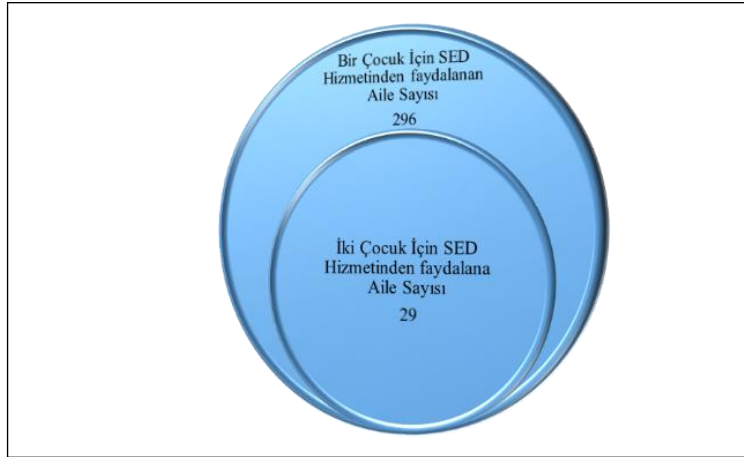
<u>CİNSİYET</u>	n, %
Kadın	400 (%89,7)
Erkek	46 (%10,3)
TOPLAM	446 (%100)
<u>YAKINLIK DERECEŚİ</u>	
Annesi	382 (%85,7)
Babası	42 (9,4)
Diğer Aile Ferdi	22 (%4,9)
TOPLAM	446 (%100)
<u>YAŞ</u>	
18-25 Yaş	19 (%4,3)
26-50 Yaş	389 (%87,2)
51 ve Üzeri Yaş	38 (%8,5)
TOPLAM	446 (%100)

Çizelge 4.3: (devam) SED başvurusu yapan bireylere ait demografik özellikler (n,%)

<u>CİNSİYET</u>	n, %
<u>EĞİTİM DÜZEYİ</u>	
İlkokul Mezunu ve Altı	308 (%69)
Ortaokul Mezunu	63 (%14,1)
Lise Mezunu	48 (%10,8)
Üniversite Mezunu	11 (%2,5)
DBY	16 (%3,6)
TOPLAM	446 (%100)
<u>ÇOCUK SAYISI</u>	
1	94 (%21,1)
2	155 (%34,8)
3	99 (%22,2)
4 ve üzeri	98 (%21,9)
TOPLAM	446 (%100)
<u>ÇOCUKLAR AYNI ANNE VE BABADAN OLMA DURUMU</u>	
Evet	414 (%92,8)
Hayır	38 (%6,3)
Diğer	3 (%0,7)
DBY	1 (%0,2)
TOPLAM	446 (%100)

SED başvurusunda bulunan kişilerin cinsiyet, yaş ve eğitim düzeylerine göre dağılımına bakıldığında; %89,7'sinin kadın, %87,2'sinin 26-50 yaş aralığında, %69'unun ilkokul mezunu ve altında bireyler olduğu görüldü (Çizelge 4.3).

4.3 SED Alan ve SED Başvurusu Reddedilen Aileler

Şekil 4.1 : Kabul edilen SED başvurularında birinci ve ikinci çocuk için hizmetten faydalanma (n).

SED başvurusu kabul edilen 296 ailenin 29’unda, desteğin aynı zamanda ailenin ikinci çocuğu için de verildiği görüldü (Şekil 4.1).

Başvurusu kabul edilip SED hizmetinden faydalanan 296 ailede başvuru yapanın çocuğa yakınlık derecesi değerlendirildiğinde; 256’sının (%86,5) çocuğun annesi, 24’ünün (%8,1) babası, 16’sının (%5,4) ise diğer aile ferdi olduğu görüldü.

Çizelge 4.4: SED alan ve SED başvurusu reddedilen bireylerin cinsiyet dağılımı (n,%)

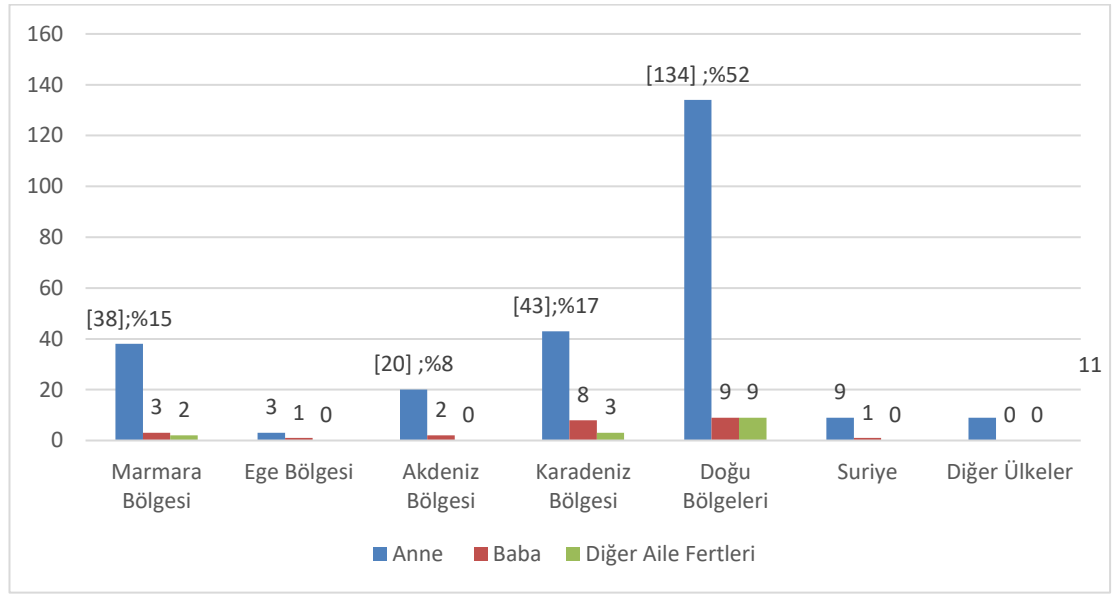
		SED alma durumu		Toplam	Kikare	p	
		Alıyor	Almıyor				
Cinsiyet	Kadın	n	268	132	400	0,447	0,504
		% Satır	%67	%33	%100		
		% Sütun	%90,5	%88	%89,7		
	Erkek	n	28	18	46		
		% Satır	%60,9	%39,1	%100		
		% Sütun	%9,5	%12	%10,3		

Çalışmada SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerin demografik özelliklerinin karşılaştırmasını yapabilmek için SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerin sosyo-demografik özellikleri değerlendirildi. SED başvurusu

reddedilen ailelerde başvuruyu yapanların 132'si (%88) kadın, 18'i (%12) ise erkekti (n=150).

SED alan ailelerde başvuru sahiplerinin 268'i (%90,5) kadın, 28'i (%9,5) erkekti (n=296). SED alma durumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı (p>0,05) (Çizelge 4.4).

SED başvurusu kabul edilen ailede başvuru yapan bireylerinin doğum yerlerine göre dağılımı Şekil 4. 2'de gösterildi.

Şekil 4.2 : SED başvurusu kabul edilen ailede başvuru yapan bireylerinin doğum yerlerine göre dağılımı (n,%)

Çizelge 4.5: SED alan ve SED başvurusu reddedilen bireylerin doğum yerlerine göre dağılımı (n,%)

SED	Marmara	n	SED alma durumu		Toplam	Kikare	p
			Alıyor	Almıyor			
başvurusunda bulunan bireyin doğum yeri	Marmara	n	43	28	71	Monte Carlo	0,501
		% Satır	%60,6	%39,4	%100		
		% Sütun	%14,5	%18,7	%15,9		
	Ege	n	4	2	6		
		% Satır	%66,7	%33,3	%100		
		% Sütun	%1,4	%1,3	%1,3		
	Akdeniz	n	22	7	29		
		% Satır	%75,9	%24,1	%100		
		% Sütun	%7,4	%4,7	%6,5		
	İç Anadolu	n	18	7	25		
		% Satır	%72,0	%28,0	100,0%		
		% Sütun	%6,1	%4,7	%5,6		
	Karadeniz	n	54	28	82		
		% Satır	%65,9	%34,1	%100		
		% Sütun	%18,2	%18,7	%18,4		
	Güneydoğu Anadolu	n	90	46	136		
		% Satır	%66,2	%33,8	%100		
		% Sütun	%30,4	%30,7	%30,5		
	Doğu Anadolu	n	44	28	72		
		% Satır	%61,1	%38,9	%100		
		% Sütun	%14,9	%18,7	%16,1		
	Suriye	n	10	1	11		
		% Satır	%90,9	%9,1	%100		
		% Sütun	%3,4	%0,7	%2,5		
Diğer	n	11	3	14			
	% Satır	%78,6	%21,4	%100			
	% Sütun	%3,7	%2	%3,1			

SED alma durumu ile başvuruda bulunan bireyin doğum yeri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p>0,05$) (Çizelge 4.5).

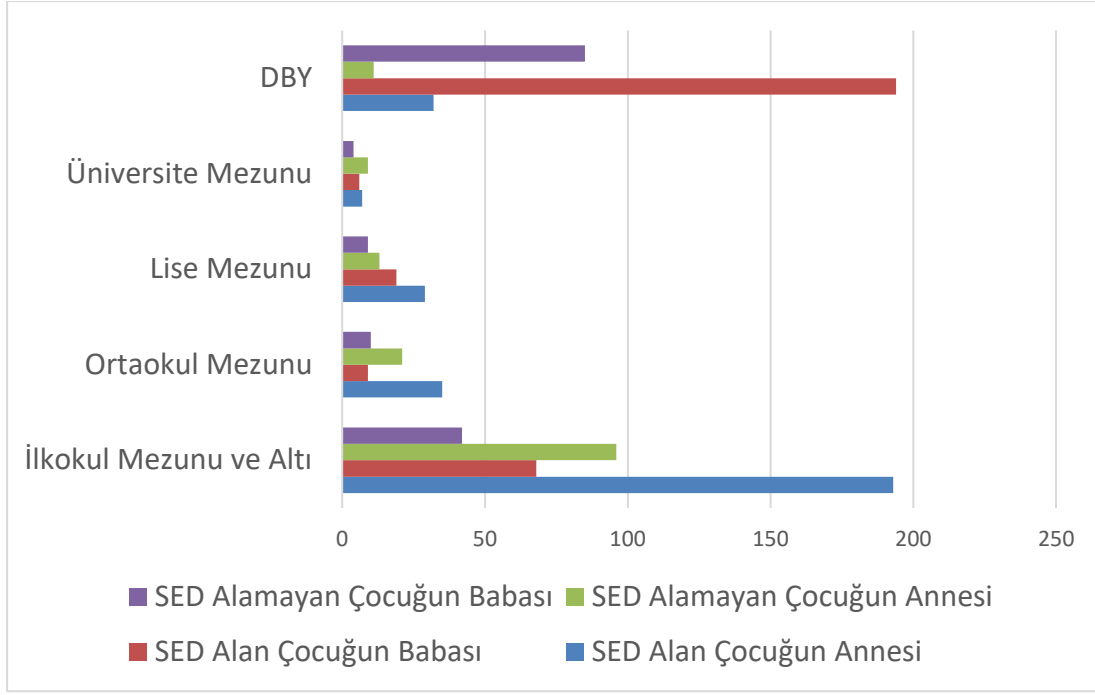
SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerdeki çocuğun ebeveynlerine ait sosyodemografik özellikler Çizelge 4.6'de gösterildi.

Çizelge 4.6: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerdeki çocuğun ebeveynine ait demografik özellikler (n,%)

<u>ÖZ/ÜVEY</u>	SED ALAN ÇOCUK		SED ALAMAYAN ÇOCUK	
	ANNE	BABA	ANNE	BABA
	Öz: 294 (%99,3) Üvey: 2 (%0,7)	Öz: 295 (%99,6) Üvey: 1 (%0,4)	Öz: 149 (%99,3) Üvey: 1 (%0,7)	Öz: 145 (%96,7) Üvey: 3 (%2) DBY:2 (%1,3)
<u>DURUM</u>	n, %	n, %	n, %	n, %
Sağ	290 (%98)	226 (%76,4)	149 (%99,3)	130 (%86,7)
Ölü	4 (%1,3)	30 (%10,1)	1 (%0,7)	7(%4,7)
Gaip	2 (%1,7)	3 (%1)	0 (%0)	2(%1,3)
Hapis	0 (%0)	37 (%12,5)	0 (%0)	11(%7,3)
TOPLAM	296 (%100)	296 (%100)	150 (%100)	150(%100)
<u>YAŞ</u>				
18-30 Yaş	58 (%19,6)	13 (%4,4)	25 (%16,7)	5 (%3,3)
31-50 Yaş	208 (%70,3)	173 (%58,4)	116 (%77,3)	102 (%68,)
51 Yaş ve Üzeri	14 (%4,7)	23 (%7,8)	4 (%2,7)	8 (%5,3)
DBY	16 (%5,4)	87 (%29,4)	5 (%3,3)	35 (%23,4)
TOPLAM	296 (%100)	296 (%100)	150 (%100)	150 (%100)
<u>EĞİTİM DURUMU</u>				
İlkokul	193 (%65,2)	68 (%23)	96 (%64)	42 (%28)
Mezunu ve Altı				
Ortaokul	35 (%11,8)	9 (%3)	21 (%14)	10 (%6,7)
Mezunu				
Lise	29 (%9,8)	19 (%6,4)	13 (%8,7)	9 (%6)
Mezunu				
Üniversite	7 (%2,4)	6 (%2)	9 (%6)	4 (%2,6)
Mezunu				
DBY	32 (%10,8)	194 (%65,6)	11 (%7,3)	85 (%56,7)
TOPLAM	296 (%100)	296 (%100)	150 (%100)	150 (%100)
<u>ÇALIŞMA DURUMU</u>				
Çalışmıyor	185 (%62,5)	56 (%19)	91 (%60,7)	14 (%9,3)
Çalışıyor	90 (%30,4)	155 (%52,3)	48 (%32)	84 (%56)
DBY	21 (%7,1)	85 (%28,7)	11 (%7,3)	52 (%34,7)
Toplam	296 (%100)	296 (%100)	150 (%100)	150 (%100)

SED alan ve SED alamayan çocuğun ebeveyninin eğitim düzeyleri Şekil 4.3'de gösterildi.

Şekil 4.3: SED alan ve SED alamayan çocuğun ebeveyninin eğitim düzeyleri (n).

SED alan ailede psikolojik/psikiyatrik öykü varlığı Çizelge 4.7’de gösterildi

Çizelge 4.7: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede psikolojik/psikiyatrik öykü varlığı (n, %).

	SED ALAN AİLE	SED ALAMAYAN AİLE
PSİKOLOJİK/PSİKIYATRİK ÖYKÜ VARLIĞI	n,%	n ,%
Evet	86 (%29)	27 (%23,9)
Hayır	157 (%53)	102 (%68)
DBY	53 (%18)	21 (%14)
TOPLAM	296 (%100)	150 (%100)

Çizelge 4.8: SED alma ve SED alamama durumu ile psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey olma durumuna göre dağılım

		SED alma durumu			Toplam	Kikare	p
		Alıyor	Almıyor				
SED alan /talep eden ailede tanı almış psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey varlığı	Evet	n	86	27	113	9,553	0,008*
		% Satır	%76,1	%23,9	%100		
		% Sütun	%29,1	%18	%25,3		
	Hayır	n	157	102	259		
		% Satır	%60,6	%39,4	%100		
		% Sütun	%53	%68	%58,1		
	Bilgi yok	n	53	21	74		
		% Satır	%71,6	%28,4	%100		
		% Sütun	%17,9	%14	%16,6		

SED alma durumu ile psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey olma durumu arasında anlamlı bir fark bulundu ($p=0,008$). SED aldığını belirten katılımcıların ailesinde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireylerin oranı (%29,1) SED almadığını belirten katılımcıların ailesinde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireylerin oranından (%18) yüksektir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.9: SED alan ailede, bağımlılık öykü varlığı ile psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey varlığı dağılımı

		SED alan ailede bağımlılık öykü varlığı			Toplam	Kikare	p	
		Evet	Hayır	Bilgi yok				
SED alan ailede tanı almış psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey varlığı	Evet	n	21	0	65	Monte Carlo	0,014*	
		% Satır	%24,4	%0	%75,6			%100
		% Sütun	%50	%0	%25,8			%29,1
	Hayır	n	15	2	140			157
		% Satır	%9,6	%1,3	%89,2			%100
		% Sütun	%35,7	%100	%55,6			%53
	Bilgi yok	n	6	0	47			53
		% Satır	%11,3	%0	%88,7			%100
		% Sütun	%14,3	%0	%18,7			%17,9

SED alan ailede, bağımlılık öykü varlığının olup olmaması ile ailede psikolojik/psikiyatrik tedavi alan olup olmaması arasında anlamlı bir fark

bulundu ($p=0,014$) (Çizelge 4. 9). SED alan ve bağımlılık öyküsü olan ailelerin %50'sinde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireyler bulunmaktaydı.

SED alan ve SED alamayan ailelerde istismar öyküsünün varlığı Çizelge 4.10'da gösterildi.

Çizelge 4.10: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede istismar öykü varlığı (n, %).

	SED ALAN AİLE	SED ALAMAYAN AİLE
İSTİSMAR	n,%	n, %
Evet	146 (%49,3)	68 (%45,3)
Hayır	15 (%5,1)	1 (%0,7)
DBY	135 (%45,6)	81 (%54)
TOPLAM	296 (%100)	150 (%150)

Çizelge 4.11: SED alma durumu ile aile içinde istismar öykü varlığının dağılımı (n,%)

		n	SED alma durumu		Toplam	Kikare	p
			Alıyor	Almıyor			
SED alan /talep eden aile içinde istismar öykü varlığı	Evet	n	146	68	214	7,153	0,025*
		% Satır	%68,2	%31,8	%100		
		% Sütun	%49,3	%45,3	%48		
	Hayır	n	15	1	16		
		% Satır	%93,8	%6,3	%100		
		% Sütun	%5,1	%0,7	%3,6		
Bilgi yok	n	135	81	216			
	% Satır	%62,5	%37,5	%100			
	% Sütun	%45,6	%54	%48,4			

SED alma durumu ile ailede istismar öyküsünün olup olamaması arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p=0,025$) (Çizelge 4.11). SED alan aileler içinde istismar öyküsü görülme oranı (%49,3), SED almayan ailer içindeki istismar öyküsü görülme oranından (%45,3) anlamlı derecede yüksekti.

SED alan ve SED alamayan, istismar öyküsü bulunan ailelelerin maruz kaldıkları istismar türlerine göre dağılımı Çizilge 4.12'de gösterildi.

Çizelge 4.12: SED alan ve SED alamayan, istismar öyküsü bulunan ailelerin istismar türlerine göre dağılımı (n, %).

İSTİSMAR TÜRÜ	SED ALAN	SED ALAMAYAN
	AİLE	AİLE
	n; %	n;%
Fiziksel	5 (%3,4)	2 (%3)
Cinsel	2 (%1,3)	0 (%0)
Ekonomik	42 (%29)	29 (%42,6)
Psikolojik	9 (%6,1)	0 (%0)
Fiziksel + Cinsel + Ekonomik + Psikolojik	6 (%4,1)	0(%0)
Fiziksel + Cinsel + Ekonomik	1 (%0,7)	0(%0)
Cinsel + Psikolojik	0 (%0)	1(%1,4)
Ekonomik +Psikolojik	32 (%22)	11 (%16,2)
Cinsel + Ekonomik + Psikolojik	3 (%2)	3 %(4,4)
Fiziksel + Ekonomik + Psikolojik	31 (%21,2)	14 (%20,6)
Fiziksel + Ekonomik	8 (%5,5)	6 (%8,8)
Cinsel + Ekonomik	4 (%2,7)	0(%0)
Fiziksel + Psikolojik	2 (%1,3)	2(%3)
Fiziksel + Cinsel + Psikolojik	1 (%0,7)	0(%0)
Toplam	146 (%100)	68 (%100)

Çizelge 4.13: SED alan aile içinde istismar öykü varlığı ile SED alan çocuğun cinsiyetine ilişkin dağılım

			SED alan aile içinde istismar öyküsü varlığı			Toplam	Kikare	p	
			Evet	Hayır	Bilgi yok				
SED alan çocuğun cinsiyeti	Kız	n	87	8	78	173	0,265	0,887	
		%	%50,3	%4,6	%45,1				%100
		Satır %	%59,6	%53,3	%57,8				%58,4
	Erkek	n	59	7	57	123			
		%	%48	%5,%	%46,%				%100
		Satır %	%40,%	%46,%	%42,%				%41,6
	Sütun %								

Çizelge 4.14: SED alan aile içinde istismar öykü varlığı ile SED talebinde bulunan bireyin eğitim düzeyine ilişkin dağılım

		SED alan aile içinde istismar öyküsü varlığı			Toplam	Kikare	p
			Evet	Hayır	Bilgi yok		
SED alan ailede SED talebinde bulunan bireyin eğitim düzeyi	Okuryazar değil	n	17	2	14	33	Monte Carlo 0,396
		% Satır	%51,5	%6,1	%42,%	%100	
		% Sütun	%11,6	%13,3	%10,4	%11,1	
	Sadece okuryazar	n	9	3	19	31	
		% Satır	%29	%9,7	%61,3	%100	
		% Sütun	%6,2	%20	%14,1	%10,5	
	İlkokul mezunu	n	71	6	66	143	
		% Satır	%49,7	%4,2	%46,2	%100	
		% Sütun	%48,6	%40	%48,9	%48,3	
	Ortaokul mezunu	n	24	0	13	37	
		% Satır	%64,9	%0	%35,1	%100	
		% Sütun	%16,4	%0	%9,6	%12,5	
	Lise mezunu	n	15	3	15	33	
		% Satır	%45,5	%9,1	%45,5	%100	
		% Sütun	%10,3	%20	%11,1	%11,1	
	Üniversite mezunu	n	3	0	3	6	
		% Satır	%50	%0	%50	%100	
		% Sütun	%2,1	%0	%2,2	%2	
	Bilgi yok	n	7	1	5	13	
		% Satır	%53,8	%7,7	%38,5	%100	
% Sütun		%4,8	%6,7	%3,7	%4,4		

Ailede istismar varlığı ile çocuğun cinsiyeti, ebeveynin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Çizelge 4.13, Çizelge 4.14)

SED alan ailede bağımlılık öyküsü ve bağımlılığın türü ile bağımlının kim olduğu Çizelge 4.15, Çizelge 4.16, Çizelge 4.17’de gösterildi.

Çizelge 4.15: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailede bağımlılık öykü varlığı (n, %).

<u>BAĞIMLILIK</u>	SED ALAN AİLE	SED ALAMAYAN AİLE
	n, %	n, %
Evet	42 (%14,2)	11 (%7,3)
Hayır	2 (%0,7)	1 (%0,7)
DBY	252 (%85,1)	138 (%92)
TOPLAM	296 (%100)	150(%100)

Çizelge 4.16: Çalışmada bağımlılık öyküsü bulunan ailelerin bağımlılık türlerine göre dağılımı (n ,%).

	SED ALAN AİLE	SED ALAMAYAN AİLE
<u>BAĞIMLILIK TÜRÜ</u>	n;%	n;%
Alkol Bağımlılığı	6 (%14,2)	3 (%17,6)
Uyarıcı ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı	28 (%66,7)	6 (%35,3)
Kumar Bağımlılığı	3 (%7,1)	7 (%41,2)
İnternet, Bilgisayar ve Bilgisayarda Oyun Bağımlılığı	0 (%0)	0 (%100)
Alkol Bağımlılığı+ Uyarıcı ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı	2 (%4,8)	1 (%5,9)
Alkol+ Kumar Bağımlılığı	2 (%4,8)	0 (%100)
Uyarıcı ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı + Kumar Bağımlılığı	1 (%2,4)	0 (%100)
TOPLAM	42 (%100)	17 (%100)

Çizelge 4.17: Çalışmada bağımlılık öyküsü bulunan ailelerdeki bağımlı bireylerin dağılımı (n, %).

	SED ALAN AİLE	SED ALAMAYAN AİLE
BAĞIMLI BİREY	n;%	n;%
Anne	1 (%2,4)	0 (%100)
Baba	31 (%73,8)	8 (%72,7)
Çocuk	3 (%7,1)	2 (%18,2)
Diğer Aile Fertleri	4 (%9,5)	0 (%100)
Anne + Baba	2 (%4,8)	0 (%100)
Baba + Çocuk	1 (%2,4)	1 (%9,1)
TOPLAM	42 (%100)	11 (%100)

Çizelge 4.18: SED alma durumu ile SED talebinde bulunan / alan ailede sabıkası olan bireye ilişkin dağılım

		SED alma durumu		Toplam	Kikare	p	
		Alıyor	Almıyor				
SED talebinde bulunan / alan ailede sabıkası olan birey varlığı	Evet	n	71	31	102	4,752	0,088
		% Satır	%69,6	%30,4	%100		
		% Sütun	%24	%20,7	%22,9		
	Hayır	n	220	111	331		
		% Satır	%66,5	%33,5	%100		
		% Sütun	%74,3	%74	%74,2		
Bilgi yok	n	5	8	13			
	% Satır	%38,5	%61,5	%100			
	% Sütun	%1,7	%5,3	%2,9			

Ailenin SED alma durumu ile bu ailede sabıkası olan birey varlığının olup olmaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p>0,05$) (Çizelge 4.18)

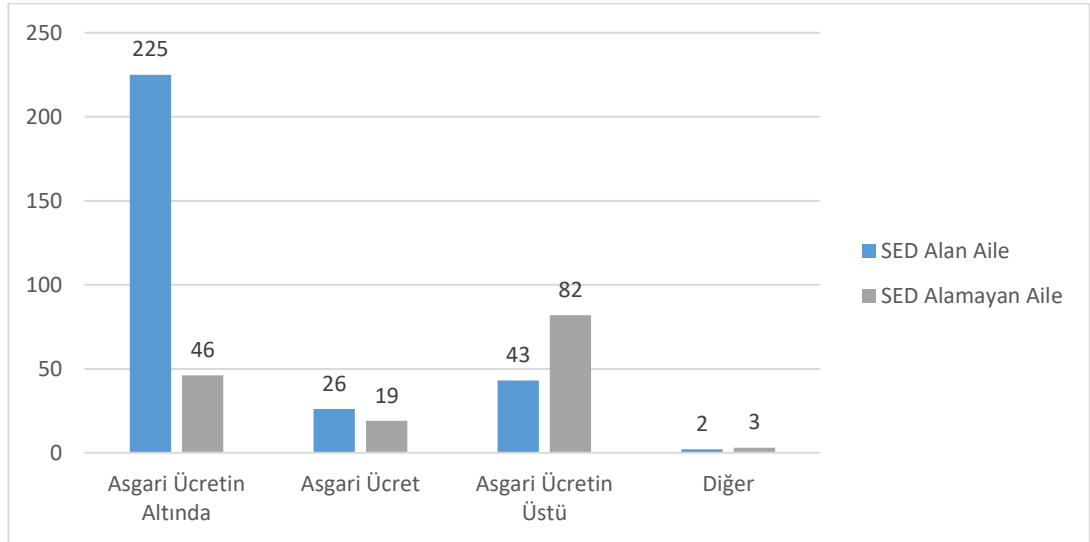
Çalışmaya dahil edilen ailelerin aylık gelir düzeyi Çizelge 4.19 de gösterildi.

Çizelge 4.19: Çalışmaya dahil edilen ailelerin aylık gelir düzeyine ilişkin dağılım (n, %).

AYLIK DÜZEYİ	SED ALAN AİLE		SED ALAMAYAN AİLE	
	GELİR	n,%	n,%	n,%
Asgari Ücretin Altında		225 (%76)		46 (%30,7)
Asgari Ücret		26 (%8,8)		19 (%12,7)
Asgari Ücretin Üstünde		43 (%14,5)		82 (%54,6)
Diğer		2 (%0,7)		3 (%2)
Toplam		296 (%100)		150 (%100)

SED başvurusu reddedilen ailenin (n=85) %56,6'sının asgari ücretin üstünde ve diğer aylık gelire sahip olduğu görüldü (Şekil 4.4).

Şekil 4.4: SED alan ve SED başvurusu reddedilen ailelerin aylık gelir düzeyinin karşılaştırması (n).

Çizelge 4.20: SED alma durumu ile SED talebinde bulunan / alan ailenin toplam aylık gelir düzeyine ilişkin dağılım

		SED alma durumu		Toplam	Kikare	p
		Alıyor	Almıyor			
SED talebinde bulunan / alan ailenin toplam aylık gelir düzey durumu	Düzenli geliri yok	n	141	29	170	0,001*
		% Satır	%82,9	%17,1	%100	
	% Sütun	%47,6	%19,3	%38,1		
	Asgari ücretin altında	n	84	17	101	
		% Satır	%83,2	%16,8	%100	
		% Sütun	%28,4	%11,3	%22,6	
	Asgari ücret	n	26	19	45	
		% Satır	%57,8	%42,2	%100	
		% Sütun	%8,8	%12,7	%10,1	
	1405-2500	n	32	39	71	
		% Satır	%45,1	%54,9	%100	
		% Sütun	%10,8	%26	%15,9	
	2501-4000	n	8	33	41	
		% Satır	%19,5	%80,5	%100	
		% Sütun	%2,7	%22	%9,2	
	4001-6000	n	3	6	9	
		% Satır	%33,3	%66,7	%100	
		% Sütun	%1	%4	%2	
	6001 ve üzeri	n	0	4	4	
		% Satır	%0	%100	%100	
		% Sütun	%0	%2,7	%0,9	
	Diğer	n	2	3	5	
		% Satır	%40	%60	%100	

Monte Carlo

SED alma durumu ile ailenin aylık gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0,001$).

SED alan çocuğun kaç kez SED hizmetinden faydalandığı Çizelge 4.21’de gösterildi.

Çizelge 4.21: SED alan çocuğun kaç kez SED aldığına ilişkin dağılım (n, %).

SED ALMA SAYISI	n;%
İlk kez	223 (%75,3)
İkinci Kez	59 (%20)
Üçüncü Kez	8 (%2,7)
Dördüncü Kez ve Daha Fazla	6 (%2)
TOPLAM	296 (%100)

Çizelge 4.22: Çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti ile bu çocukların kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığının dağılımı

		Cinsiyet			Kikare (X^2)	
		Kız	Erkek	Toplam		
SED alan/ talep edilen çocukların kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığı durumu	1.kez	n	132	91	223	0,2075
		%	%59,2	%40,8	%100	
	2.kez ve daha fazla	n	41	32	73	
		%	%56,2	%43,8	%100	

SED alan çocuğun cinsiyeti ile çocuğun SED'den faydalanma sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı. Yapılan analizde kikare değeri (X^2)=0,2075 olup, p değeri 0,05 den büyük bulunmuştur ($p>0,05$) (Çizelge 4.22).

SED alan/talep edilen çocukların kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığı durumuna bakıldığında 21(%14)'i kız olan, 22 (%14,7)'si erkek olan ve 107 (% 71,3)'si diğer dosya olarak kaydedilen verilerde ise bu konuda bilgi olmadığı ve ya başvurunun reddedildiği görüldü.

SED alan çocuğun ebeveyninin ilişkisi ve çocuğun birlikte yaşadığı kişi Çizelge 4. 23 de gösterildi.

Çizelge 4.23: SED alan çocuğun ebeveyninin ilişki durumu ve çocuğun kimin yanında yaşadığının dağılımı (n, %).

	SED ÇOCUK	ALAN SED ALAMAYAN ÇOCUK
EBEVEYN İLİŞKİSİ	n, %	n, %
Anne ve Baba Birlikte Yaşıyor	89 (%30)	58 (%38,7)
Anne ve Baba Bir Nedenden Dolayı Ayrı Yaşıyor	207 (%70)	92 (%61,3)
Toplam	296 (%100)	150 (%100)
ÇOCUK KİMİNLE YAŞIYOR?		
Anne ve Baba	89 (%30)	58 (%38,7)
Anne	187 (%63,2)	79 (%52,6)
Baba	11 (%3,7)	9 (%6)
Dede ve Büyükanne	4 (%1,4)	1 (%0,7)
Diğer aile fertleri	5 (%1,7)	3 (%2)
TOPLAM	296 (%100)	150 (%100)

Çizelge 4.24: SED alma durumu ile çocukların ebeveyn ilişki durumu dağılımı.

			SED alma durumu		Toplam	Kikare	p
			Alıyor	Almıyor			
SED alan/talep edilen çocuğun anne ve babasının ilişki durumu	Resmi olarak evliler ve birlikte yaşıyorlar	n	88	57	145	4,393	0,494
		% Satır	%60,7	%39,3	%100		
		% Sütun	%29,7	%38	%32,5		
	Resmi olarak evliler ama ayrı yaşıyorlar	n	39	20	59		
		% Satır	%66,1	%33,9	%100		
		% Sütun	%13,2	%13,3	%13,2		
	Resmi olarak evli değil ama birlikte yaşıyorlar	n	1	1	2		
		% Satır	%50	%50	%100		
		% Sütun	%0,3	%0,7	%0,4		
	Resmi olarak evli değil ve ayrılar	n	12	7	19		
		% Satır	%63,2	%36,8	%100		
		% Sütun	%4,1	%4,7	%4,3		
Resmi olarak boşanmışlar	n	81	36	117			
	% Satır	%69,2	%30,8	%100			
	% Sütun	%27,4	%24	%26,2			
Diğer	n	75	29	104			
	% Satır	%72,1	%27,9	%100			
	% Sütun	%25,3	%19,3	%23,4			

SED alma durumu ile ebeveyn ilişki durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p>0,05$).

4.4 SED Alan ve SED Alamayan Çocuk

SED alan ve SED alamayan çocukların cinsiyet ve yaş dağılımları Çizelge 4.26 da gösterildi.

Çizelge 4.25: Çalışmaya dahil edilen çocukların cinsiyet ve yaş durumlarına göre dağılımı (n, %).

	SED ALAN ÇOCUK	SED ALAMAYAN ÇOCUK
<u>CİNSİYET</u>	n, %	n, %
Kız	173 (%58,4)	21 (%14)
Erkek	123 (%41,6)	22 (%14,7)
DBY	0 (%0)	107 (%71,3)
TOPLAM	296 (%100)	150 (%100)
<u>YAŞ</u>		
0-6 Yaş	61 (%20,6)	15 (%10)
7-12 Yaş	125 (%42,2)	13 (%8,7)
13-15 Yaş	68 (%23)	9 (%6)
16-18 Yaş	42 (%14,2)	6 (%4)
DBY	0 (%100)	107 (%71,3)
TOPLAM	296 (%100)	150 (%100)

5. TARTIŞMA

Yoksullukla mücadele, ulusal ve uluslararası platformlarda tartışılan, önlemler alınan bir konudur (Gündoğan, 2008 ve Uzun 2003). Bu anlamda ülkemizde de bazı tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler, merkezi yönetim olarak kamu ile yerel yönetimlerde belediyeler ve sivil toplum kuruluşları ile yürütülmektedir. Bu tedbirlerden, 3 Mart 2015 tarih ve 29284 Resmi Gazete'de yayınlanan Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, kamusal kaynağı çocuk odaklı olarak kullanır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Çalışmada bu yönetmelik çerçevesinde yapılan yardımdan faydalanan ailelerin sosyo - demografik özellikleri incelenmiştir.

Sosyal bilimler literatüründe SED alan ailelerin sosyo – demografik özelliklerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak çocuğun suça sürüklenmesi, çocuk istismarı, korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili yapılan bazı çalışmalarda çocukların ailelerinin demografik özellikleri gösterilmiştir (Soylu ve Ayaz, 2013; Fırat ve diğ., 2016; Altun ve diğ., 2016). SED hizmeti alan kadınların yoksulluğunu inceleyen bir çalışma bu çalışmaya en yakın olanıdır (Akyıldız, 2018).

Yapılan çalışmalar ailenin sosyo - ekonomik dengesini bozan yoksulluğun, aileyi “muhtaç” hale getirdiğini ve buna bağlı olarak da önce ailede başlayan ve devamında sosyal yaşamdaki dengeleri bozan değişikliklere sebep olduğu belirtilmektedir. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenlerini irdeleyen çalışmalar, çocuk suçluluğunun yüksek oranda yaşandığı bölgelerde, nüfusun hızlı arttığını, yerleşim şartlarının kötü olduğunu, yoksulluk, hastalık ve yetişkin suçluluğunun çok bulunduğunu belirtmektedir (Öter, 2005). Çocukluk döneminde suça sürüklenmiş olan 50 yetişkin erkek arasında, 20'sinin (%42) yetişkin olduğunda da ciddi suçlardan mahkûm edildiğini saptamıştır (McCord, 1991).

Yoksulluğun sebep olduğu en travmatik süreç ise çocukların suça sürüklenme riskidir. Çocuk suçluluğunda suç oluşmadan önce önlenmesine yönelik

çalışmaların yapılması suç ile yapılacak olan en etkili mücadeledir (Yıldırım, 2004). Toplumun temel yapı taşı olan ailede başlayan eğitim, çocuğun ilk gözlemleyerek, deneyerek, rol alarak öğrendiklerini topluma sunduğu alandır. Bu açıdan bakıldığında; sağlıklı nesiller sağlıklı toplumları meydana getirir (Ağdemir, 1991).

SED desteğinin çocuğun korunmasına yönelik bir hizmet olması ve aileye çocuk adına ekonomik olarak yapılan bu desteğin çocuğun aile yanında bakımının ve yaşamının devamını sağlarken çocuğun korunmasını esas alması itibarı ile hizmet çocuğun sosyo-biyo-eko-psikolojik gelişimi için önem kazanmaktadır.

Sağlıklı aile, sosyo-psikolojik olarak sağlıklı bireylerin gelişmesi için ön koşul olup, ailenin sağlıklı olması aile içindeki ve dışardaki problemleri yasal olmayan davranışlar ile çözmeye çalışan sağlıklı bireylerin gelişmesine neden olur (Avcı, 2007).

Çalışma kapsamındaki dosyalar incelendiğinde SED için başvuran 446 bireyden 296'sının başvurusu kabul edilerek çocuğu için SED alırken, 150 kişinin başvurusu bir neden ile reddedilmiştir.

Çalışmada, kadınların erkeklere göre SED hizmetine daha çok başvurdukları görülmektedir. Kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri ve kaynaklara erişimdeki eşitsizlik ve ekonomik yetersizlikle ilgili sorunlar irdelenirken “kadının yoksullaşması” kavramı öne alınmalıdır (Gerşil, 2015). Erkeğin toplumsal rolü olan “çalışıp eve para getiren figür” rolü, erkeğin daha az ekonomik problem yaşamasının nedenlerinden biri olabilir.

Yapılan çalışmada SED alan ailelerde annenin %65,2 oranında ilkökul ve altında eğitim düzeyine sahip olduğu, %70,3'ünün 31-50 yaş çalışabilir nüfus aralığında olduğu saptanmıştır. Ailelerin %84,8'i asgari ücret ve altında ekonomik gelire sahiptir, %70'inde ise anne ve babanın bir neden ile ayrı yaşadığı ve parçalanmış aile oldukları tespit edilmiştir. Akyıldız'ın (2018) Trabzon'da SED alan 100 kadına uyguladığı anketin sonuçlarında, SED alan kadınların orta yaş grubunda ve çalışabilir nüfus aralığında olduğu ve bu kadınların %57'sinin ilkökul mezunu ve altında eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Anket yapılan kadınların %24'ünün resmi ya da gayri resmi eşleri ile birlikte yaşadığı ancak diğerlerinin bir neden ile parçalanmış aile üyesi oldukları, %81 oranında kadının 1400 TL ve

altında gelire sahip olduğu, %73 oranında kadının yaşamış olduğu konutun kira olduğu bilgileri çalışmanın sonucuna yansımıştır (Akyıldız, 2018). Çalışmanın bulgularının SED hizmeti alan çocuk ve ailelerle ilgili yapılan kısıtlı çalışmalardan biri olan bu çalışmanın bulgularıyla çok benzer olduğu görülmektedir.

Düşük ekonomik gelire sahip aileler SED desteğine ihtiyaç duyarken beraberinde bu ailelerin çalışabilir düzeydeki aile bireylerinin çalışmadığı, eğitim düzeylerinin düşük olduğu ve yüksek oranda ailenin bir neden ile parçalanmış aile olduğu görülmektedir (Dinç, 2013).

Çalışmada SED alan ve SED başvurusu red edilen ailelerin aylık gelir durumları karşılaştırılmıştır (Şekil 4.4). SED alan 296 aileden 225'i (%76) asgari ücretin altında gelire sahip iken, SED alamayan 150 aileden 46'sı (%30,7) asgari ücretin altında gelire sahiptir. SED alma kriterlerinden olan düşük ekonomik gelir düzeyi çalışma ile de desteklenmiştir. Lise öğrenimi görmekte olan 171 öğrencinin katılımı ile yapılmış olan çalışmada uyuşturucu madde kullanan öğrencilerin ailelerinin %50'sinin aylık ortalama geliri 1000-1500 TL, %33'ünün 500-1000 TL, %11'inin 1500-2000 TL'dir. Ailelerin sadece %6'sının aylık ortalama geliri 2500 TL ve üzerindedir (Oktay, 2017).

Bir çalışma düşük ekonomik gelire sahip ailelerde yaşayan çocukların yüksek ekonomik gelire sahip ailelerde yaşayan çocuklara göre daha fazla fiziksel ihmale uğradıkları ve bu çocukların evlerine giren aylık gelirin açlık sınırının altında olduğu göstermektedir. Ailede düşük sosyo - ekonomik gelir varlığı ve diğer olumsuz faktörler çocuklarda duygusal ve fiziksel ihmale zemin hazırlamakta ve çocukluk travmaları yaratmaktadır (Baksi, 2018). Yapılan bir çalışma annelerin %87,4'ünün en az bir kez çocuklarına fiziksel istismar ve ihmalde bulduklarını belirtmektedir (Güler ve diğ., 2002). Gelişim sürecinde fiziksel istismar mağduru çocuğun saldırgan davranışlar gösterdiği, akranları ile sağlıklı ilişki geliştiremediği, depresyon, dikkat eksikliği, hiperaktivite gibi psikolojik/psikiyatrik problemleri daha sık yaşadığı bilinmektedir (Peltek Kendirci ve diğ, 2008).

Çocuğa yönelik her tür istismar sıklıkla çocuğun ebeveyni tarafından uygulanmaktadır. İstismarı uygulayan anne-baba tüm etnik, dini, eğitimsel ve sosyal gruba dâhil olabilmekle beraber sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı

gruplarda istismar daha fazla yaşanmaktadır (Tercier, 1998). Çalışmada SED alan ailenin gelir düzeyi ile fiziksel ve cinsel istismar öyküsünün varlığı arasında bir fark bulunmamıştır.

Çalışmada SED alan 296 aileden 146'sında (%49,3) ailede istismar öyküsüne rastlanırken, SED alamayan 150 aileden 68'inde (%45,3) istismar öyküsüne rastlanmıştır (Çizelge 4.10). SED alan bu ailelerin %29'unda ekonomik, %22'sinde hem ekonomik hem psikolojik, %21,2'inde ise fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddetin bir arada olduğu görülmektedir. SED alamayan ailelerin ise %42,6 sında ekonomik, %16,2'sinde ekonomik ve psikolojik, %20,6'sında ise fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddetin bir arada olduğu görülmektedir (Çizelge 4.12). Yapılan analiz ailenin SED alma durumu ile ailede istismar öyküsünün varlığı arasında bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle ailede istismar varlığı ailenin SED almasında belirleyici risk faktörlerinden biri olabilir. SED alan ailelerde istismar varlığı ile çocuğun cinsiyeti arasında bir fark saptanmamıştır. Aynı şekilde istismar öyküsü ile anne ve/veya babanın eğitim düzeyi arasında da bir ilişki yoktur ki bu bulgu adli tıp literatürü ile uyumludur.

İstismarın sık yaşandığı dönemlerin anne babanın başa çıkma mekanizmalarının tükendiği dönemlerle örtüştüğü görülmektedir ki bu dönemler genellikle maddi sorunlar, işsizlik ya da anne ve babadan birinin herhangi bir nedenle çocuğun yanında olamayışıdır (Tercier, 1998; Flowers, 1986).

Çalışmada SED alan ailede, bağımlılık öyküsü bulunan 42 bağımlı bireyin %73,8'inin baba, %7,1'inin de çocuk olduğu görülmüştür (Çizelge 4.17). Ayrıca SED alan ailedeki toplam 42 bağımlı bireyden %66,7'sinin uyarıcı ve uyuşturucu madde bağımlılığı olduğu görülmüştür (Çizelge 4.16).

Ailede madde kullanımının varlığı çocuk için yaşamsal bir risktir. Madde kullanımı gerek dünyada gerekse ülkemizde son yıllarda ciddi artış göstermiş olup buna bağlı olarak çocukların madde kullanımı ve bu kullanıma bağlı gelişimsel problemleri de beraberinde getirmiştir (Şafak Müftüoğlu, 2019).

Ancak SED alan ailede uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanımı olan birey olması ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna rağmen uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanım oranlarının ailenin toplam aylık geliri arttıkça düştüğü görülmektedir. Bu sonuç ailenin ekonomik gelir

düzeşinin ne olduğunun bağımlı bireş için önemli olmadığını, bireşin maddeye bir Őekilde ulaştığını dūřündürmektedir.

Yukarıda bazı sonuçların paylaşıldığı ve 171 lise öğrencisiyle yapılan çalışmada aynı zamanda ailede madde kullanımına ilişkin durum incelenmiş ve ailelerin %51'inde hiçbir zararlı madde kullanılmadığı, %1'inde alkollü madde kullanıldığı, %31'inde sigara kullanıldığı görölmüştür. Madde kullanan öğrencilerin ailelerinin kullanım alışkanlıklarına bakıldığında ise; %27'sinin sigara, %13'ünün alkollü madde, %53'ünün sigara ve alkolün beraber kullanıldığı tespit edilmiştir (Oktay, 2017). Ailede madde kullanımı çocuğun maddeye ulaşımını kolaylaştırmakta ve çocuğu da potansiyel kullanıcı durumuna sokmaktadır.

2004 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir çalışmada ciddi bağımlılığı olan 2746 aile ve bu annelerin 4084 çocuğu değerlendirilmiş bu annelerden yalnızca %13'ünün evli olduğu ve eşleri ile birlikte yaşadığı, geri kalan %87'sinin bir neden ile eşlerinden ayrı ve aile olarak da parçalanmış aile oldukları saptanmıştır. Aynı alışma çocukların %45'inin anne %4,1'inin baba ile yaşadığını, geri kalan çocukların diğer aile fertleri ya da kurumlarda yaşadıkları göstermiştir. 3529 çocuğun %91,3'ü düşük gelirli aile yapısına sahiptir, bu çocukların anneleri bir neden ile hukuk düzeni ile sorun yaşamışlardır, 2/3'ü ise tutuklanmıştır (Connors ve diğ., 2004). Parçalanmış ailelerin düşük gelir seviyesine sahip olduğu ve bu ailelerdeki çocukların sıklıkla anneleriyle yaşıyor olmaları yönünde elde edilen veri, bu çalışmanın da verileriyle paralellik göstermektedir.

SED alan ailelerde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireşlerin oranı (%29,1) SED alamayan ailelerde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireşlerin oranından (%18) anlamlı derecede yüksektir (izelge 4.8). Yanı sıra SED talep eden ve bağımlılık öyküsü bulunan ailelerin %50'sinde psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireşlerin olduğu görölmektedir (izelge 4.9). Dosyasında bağımlılık öyküsüne rastlanan ailelerde psikolojik/psikiyatrik tedavi gören bireş olma oranı da yüksektir.

Aile içi çatışmaların ve sorunların varlığı, aile bağlarının zayıf oluşu, psikiyatrik tanı ya da tedavi alan aile bireşinin oluşu ile aile içi istismar ve ihmalin olması ocuk ve gençte madde kullanımını için önemli risk faktörleridir. Ebeveynin evlilik

ilişkisinde çatışmanın fazla olması, geniş ve kalabalık aileler, ailede işsiz bireylerin bulunması, eğitim düzeyinin düşük olması, aile içinde alışkanlıkların ve düzenin olmaması (birlikte yemek yeme, birlikte zaman geçirme vb), parçalanmış ve boşanmış aileler, anne ve/veya babanın madde kullanıcısı olması da diğer risk faktörleridir (Hogan, 2000; Jackson ve diğ, 1997).

Ailede psikolojik/ psikiyatrik rahatsızlık varlığı çocuğun risk altında olup, ihmal ve istismar edilmesinde önemli bir kriter olabilmektedir. Çocukluk çağındaki ihmal ve istismar çocukta ilerleyen dönemde psikiyatrik sorunların oluşmasında oldukça etkilidir. Çalışmalar, aile içi istismar mağduru olanların erişkin dönemde alkol ve madde kullanımına yönelebildiklerini, yeme bozuklukları, sınır, antisosyal ve paranoid kişilik bozukluklarını geliştirebildiklerini göstermektedir (Bierer ve diğ., 2003; Brown ve Anderson, 1999). Birçok çalışma bir ergen ya da çocuğun sağlıklı aile ortamında büyümesinin onun suça sürüklenmesini ciddi oranda azalttığını göstermektedir (Yılmaz ve Eker, 2011).

Çalışmada SED alan 296 kişiden 152'sinin (%51,3) Türkiye'nin doğu bölgelerinde doğduğu görülmüştür. Çalışmanın İstanbul il sınırları içinde yapıldığı düşünüldüğünde çalışmaya alınan ailelerin yarısından fazlasının göç yaşadığı düşünülebilir.

Göç ile gelmiş ya da göçten sonra büyükşehirde doğan çocukların ailelerin ekonomik problemleri nedeniyle özellikle büyük kentlerin varoşlarında kötü sağlık şartlarında ve kötü konutlarda yaşamlarını sürdürmeleri ve sürekli suç ile temas kurarak suçlu davranışlarını model almaları bu çocukların suça sürüklenmesinde etkin bir nedendir (İlci, 2002).

Göçen insanların kente gelmeleri ve yerleşme amaçları, giderek başka sorunları da doğurmaktadır. Bunların başında konut, iş bulma gibi ekonomik sorunlarla kent toplumu ile uyum, kentlileşme gibi sosyal ve kültürel süreçler gelmektedir (Çakır, 2011).

Göç başlı başına çocuğun yeni bir yaşam biçimine, kültüre, sosyo - ekonomik yapıya alışma sürecini beraberinde getirir. İstanbul göç alma hızı yüksek bir metropoldür. Şehrin aldığı göç miktarı ile suç oranı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir. Özellikle aynı veya benzer bölgelerden çok sayıda göçün gerçekleşmesi kentte gettoların oluşmasına yol açmakta ve bu sosyal

durum göçmenin şehirle bütünleşmesini zorlaştırmakta ve bu ayrışmanın sonucu olarak birey suça yönelebilmektedir (Cömertler ve Kar, 2007).

Yapılan bu araştırmada SED alan ailelerin 10'u (%3,4) Suriyeli göçmenlerdir. 11 aile ise diğer ülkeler olan; Tunus, İran, Rusya, Kırgızistan, ve Türkmenistan'da doğan ancak ülkemizde SED hizmetinden faydalanan göçmenler olarak olarak bulunmuştur.

2009 yılında İstanbul'da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak çalışan Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde kalan ve kanun ile itilafa düşmüş çocuklar ile yapılan çalışmada suça sürüklenen çocukların büyük kısmı İstanbul'un varoş bölgelerinde ikamet ettiği belirtilmiştir (Demircan, 2009).

Özellikle çocuk suçluluğundaki artışın nedenleri arasında, ailedeki ekonomik problemler ve ailenin öyküsündeki göç varlığı gösterilmektedir. Çocuk ıslahevlerinde yapılan çalışmada çocukların %48,21'inin ilkökul mezunu olduğu, %28,6'sının eğitimi yarıda bıraktığı saptanmıştır (Aydın ve diğ., 2005). Bununla beraber göç anlık bir sosyal olgu değil bir süreçtir ve bu süreç içinde ailenin sosyo-ekonomik yapısının değişkenlikler gösterebildiği, çocuğun suça sürüklendiği görülür (Çağlayan, 2006).

Mersin'de yapılan bir çalışmada göç ve suç olguları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve göçün suç ve suçluluğun artmasında önemli bir etken olduğu söylenmektedir (Demir, 2011). Aynı çalışmada özellikle gecekondu bölgelerinde yaşamakta olan çocukların suça sürüklendiği belirtilmiştir.

1994 Ocak- 2004 Aralık tarihlerinde Antalya Adli Tıp Şube Müdürlüğü'ne farik mümeyyizlik muayenesi için getirilen çocukların %58,7'si göç eden aileden gelen çocuklardır (Tütüncüler ve diğ., 2008).

Çocuk suçluluğunu arttıran bir başka deyişle çocuğun suça sürüklenmesine zemin hazırlayan risk faktörlerinden biri de eğitim düzeyidir. Suçluluk oranı yüksek olan okullarda, yüksek devamsızlık oranları, düşük yetenekli öğrenciler ve düşük sosyal sınıftan velilerin bulunduğu gösteren çalışmalar vardır (Bahar ve Seyhan, 2006).

Suç, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arasında çarpıcı bir ilişki bulunmaktadır. Öztürk'e göre eğitim düzeyi ile elde edilen gelir arasında doğrusal bir ilişki

bulunur yani eğitim seviyesi yükseldikçe kişinin gelirinin de yükselmesi beklenir. Gelir düzeyi yükselen bir kişinin suç işlemesi nedeniyle tutuklu kalması nedeniyle vazgeçmesi gereken gelirin alternatif maliyeti daha da artacaktır ve bu nedenle eğitilmiş kişinin suç işleme davranışından kaçınması rasyonel bir beklenti olacaktır (Öztürk, 2005). Çalışmada SED alan ailelerde annelerin %65,2'si ilköğretim ve altında eğitime sahipken, babalarda bu oran %23'tür (Çizelge 4.6).

Ancak burada belirtilmesi gereken bir diğer nokta SED başvurusu yapan ailelerde babaların eğitim bilgilerine ulaşılamamış olmasıdır. SED alan ailelerdeki babaların 194'ünün (%65,6) eğitim durumu hakkında dosyada bilgi olmadığı görülmüş ve bunun nedenininse başvuran bireyin çoğunluğunun anne (kadın) oluşu ve ailelerin parçalanmış aile olması nedeniyle baba ile ilişkilerin zayıf olması ve raporu hazırlayan meslek elemanlarının babaya ulaşamamasına bağlı olduğu düşünülmüştür.

Ankara Çocuk Eğitim Evinde 45 çocuk, Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz kurumunda 128 çocuk olmak üzere toplamda 173 çocuk ile yapılan anket çalışmasında çocuk suçluluğunda ailenin rolü araştırılmış ve ebeveynin düşük eğitim düzeyinin çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir faktör olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada çocukların %81,5'inin annesinin ilköğretim mezunu ve altı eğitim durumunda babalarının ise %69,9'unun ilköğretim mezunu ve altı eğitim durumunda olduğu belirlenmiştir (Dinç, 2013).

Edirne'de, çocuk suçluluğunun nedenleri üzerine yapılan çalışmada, herhangi bir işte çalışmayan çocuklar tarafından işlenen mala karşı suçların fazla olduğu, bunun nedeninin de maddi ihtiyaçların doğurduğu bir kısım eksikliklerin karşılanması amacı taşıdığı anlaşılmıştır (Çoğan, 2006).

İstanbul'da, çocuk suçluluğunu inceleyen bir başka çalışma, çocukların özellikleri, çocukları suç işlemeye iten nedenler ve çocukların işledikleri suç türlerinin yaşlarına göre dağılımına ait bilgileri, çocukların dahil olduğu Üsküdar Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi ve Çocuk Mahkemelerinde karar bağlanmış 292 dosya ve Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Bürosunda 221 olmak üzere toplam 513 dosya üzerinde taramış ve analiz etmiştir. Bu çalışmaya göre çocukların %35,2'si 12-15 yaşında ve %64,8'i ise 16-18 yaşındadır. Çalışmada toplam 309 çocuktan 290 çocuğun ilköğretim ve altında eğitim düzeyinde olduğu, 280 çocuğun ebeveyninin sağ olduğu, 30 çocuğun parçalanmış aileden geldiği, 230 çocuğun

ise 2 ve üzeri kardeşe sahip olduğu, 284 çocuğun ailesinin yanında yaşadığı 184 çocuğun ise düşük gelire sahip ailenin çocuğu olduğu görülmüştür (Aldemir, 2010).

İstanbul'da ortaöğretim kurumlarında okuyan 179 öğrencinin katılımıyla yapılan çalışmada, dijital oyun bağımlılık düzeyi, internet bağımlılık düzeyi ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiş ve 125 öğrencinin annesinin ilkokul mezunu veya okuryazar olmadığı, 117 öğrencinin babasının ise ilkokul mezunu veya okuryazar olmadığı saptanmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin, %10,6'sının anne ve babasının ayrı olduğu, %50,3'ünün iki ve ya daha fazla kardeşe sahip olduğu, %18,4'ünün internet kafe kullanımının olduğu görülmüştür (Köksal, 2015). Bu çalışmadan da anlaşıldığı gibi ailenin sosyo demografik yapısı çocuğun suça sürüklenme sürecinde etkin rol oynayan risk faktörlerinden biri olarak düşünülebilir.

Bronfenbrenner'in ekolojik sistem yaklaşımı teorisinde çocuğun bütün yaşam alanlarının incelenmesi önemlidir. Bu teoriye göre; çocuk içinde bulunduğu canlı, cansız çevreden oluşan sistem ile etkileşim halindedir. Ekolojik sistemde en küçük yapı mikro sistem olarak tanımlanır ve çocuğun içinde yaşadığı aile, anne ve baba, yaşlıları, okul arkadaşları gibi sürekli temas halinde bulunduğu bireylerin oluşturduğu yapıdır. Sistemin en dış noktasındaki makro sistem diye tanımlanan alan ise baskın inanç ve ideolojileri oluşturmaktadır (Cole ve diğ. 2005). Kısacası çocuk iyi ve kötüye açıktır. Çocuğun eylemi Bronfenbrenner'in ekolojik sistem yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde çocuğun eğitim yaşantısı ve ev yaşantısının çocuğu belirlediği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında çocuk suçluluğu psikopedagojik ve sosyal niteliktedir (Yücel, 1993).

Çalışmada SED alan ailelerde babaların 37'sinin (%12,5), SED alamayan ailelerde babaların 11'inin (%7,3) hapiste olduğu görülmüştür (Cizelge 4.6). Babanın hapiste olduğu ailelerde yaşayan çocukların suça sürüklenme konusunda risk altında olduğu açıktır.

Sonuç olarak SED hizmetinden yararlanabilmenin temel kriteri düşük ekonomik gelirdir. Literatürde yoksulluk olarak tanımlanan, ailenin ekonomik olarak kendi kendine yetemediği durumlarda bu ailelerde parçalanma, suç, göç olgularının yoğun olarak yaşandığı görülmektedir. Bu olguların önlenemesinin bir yolu da risk altındaki ailelerin ekonomik olarak desteklenmesidir.

Temel olarak literatürde suça sürüklenen, bağımlılık davranışı sergileyen, risk altında olan, ihmal ve istismara uğramış çocukların ailelerinin sosyo - demografik yapıları çalışmadaki ailelerin sosyo - demografik yapıları ile örtüşmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Çalışmada SED hizmeti için Sosyal Hizmet Merkezine başvuruda bulunan ailelerin sosyodemografik özellikleri incelenmiştir. Çalışma belirlenen amaç çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup, ortaya çıkan temel sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

- SED için başvuruda bulunan kadın sayısı SED için başvuruda bulunan erkek sayısından fazladır. SED almaya hak kazananlar cinsiyet olarak değerlendirildiğinde çocuğu adına SED alan anne (kadın) sayısı çocuğu adına SED alan baba (erkek) sayısından yüksektir.
- Sabıka varlığı SED alma kriteri olarak ayırt edici değildir.
- Çalışmada SED alan /talep edilen çocuğun cinsiyeti ile SED alanın kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalandığı değerlendirildiğinde, çocuğun cinsiyeti ile SED alma sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır Yapılan analizde kıkare değeri (X^2)=0,2075 olup, p değeri 0,05 den büyük bulunmuştur ($p>0,05$). Ancak; ailenin ekonomik ve sosyal durumunu düzeltemediğı durumlarda cinsiyet faktörünün çocuk açısından SED almada 2. kez veya daha fazla SED almada önemli olup olmadığının değerlendirilmesi için konuyla ilgili başka çalışmalara da gereksinim vardır.
- Yukarıdaki veriler ışığında kadınlar yoksulluktan daha çok etkilenen gruptur.
- Eğitim düzeyi düşük olan aileler SED hizmetine eğitim düzeyi yüksek olan ailelere göre daha çok gereksinim duymaktadır.
- Çalışmada anne ile ilgili demografik bilgilerin aksine babalar ile ilgili verilere ulaşmakta zorluk olduğu görülmüştür. (Özellikle babanın eğitim bilgisi gibi meslek elemanın mesleki yeterliliğı çerçevesinde sorgulayarak ulaşabileceğı bilgiler). Eksik verilerin aile/çocuk hakkında verilecek kararın da sağlığını olumsuz etkileyeceğı öngörülmektedir. Bu sorunun giderilmesi için sorgulama formlarının standardize edilmesi, kaynağı dayalı değil probleme dayalı formlar

oluşturulması ve veri kaydetme ve arşivleme konusunda meslek elemanı ve arşiv görevlilerine eğitim verilmesi veri kaybını azaltacaktır.

- Aynı şekilde Sosyal Hizmet Merkezine doğrudan SED için başvuran ailedeki çocuğun kurum bakımı varlığı olup olmadığı sorgulanmış, ancak 446 aileden 428 ailenin SİR raporunda bu konu hakkında bilgi olmadığı görülmüş ve değerlendirmenin istatistiksel olarak değerlendirmeye alınamamıştır. Bu önemli verinin kayıtlarda bulunmaması karar vericileri olumsuz etkilemektedir.
- Çalışmanın genel olarak sonucu değerlendirildiğinde; düşük ekonomik gelire sahip, düşük eğitim seviyesinde olan, aile içinde bağımlı, psikolojik/psikiyatrik hastalığı sahip birey bulunan, öyküsünde/geçmişinde istismar ve göç olan ailelerin muhtaçlık durumunda oldukları ve SED hizmetinden faydalandıkları görülürken, bu ailelerde gelişimlerini sürdüren çocuklar risk altındadır.
- SED hizmeti risk altındaki çocukların toplum içinde varlıklarının korunmasında ve sağlıklı bir birey olarak gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

6.2 Öneriler

Bu çalışma İstanbul ili Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezine SED için başvuruda bulunan bireylerin dosyalarından elde edilmiş veriler ile yapılmıştır. Benzer çalışmaların farklı ilçe ve illerde yapılması verilerin karşılaştırılması açısından önemlidir. Böylelikle risk altındaki çocuklarla ilgili daha geniş veriye ulaşılmış olur ve merkezi ve yerel önlemler hedefe yönelik ve efektif olarak alınabilir.

Çalışmada yoksulluğun aile yapısı üzerindeki etkisi ortaya konmuştur. Yoksulluk eğitimsizlik ile birleştiğinde toplumun ana arteri olan ailede problemler ortaya çıkmakta ve bu problemler çocukla birlikte büyüyerek toplumun sorunları haline dönüşmektedir. Literatürde muhtaç olma, yoksulluk olarak tanımlanan bu durum ile mücadele etmenin en etkin yollarından biri eğitimidir. Eğitimin donanımlı, sağlıklı, üretken iş gücü olan nesil yetiştirmede etkisi yüksektir.

Çalışmada cinsiyet olarak kadının eğitim düzeyinin düşük, ekonomik olarak ihtiyaç sahibi, muhtaç, parçalanmış aile yapısında ve çalışabilir nüfus aralığında olduğu saptanmıştır. Bu profildeki kadının iş gücü potansiyelinin değerlendirilmesi amacı ile özellikle yerel yönetimler tarafından istihdam yaratılarak bu kadınların iş yaşamına dâhil edilmesi ve kendi kendine yetebilen

ailelere dönüşmelerini sağlayarak ailedeki çocuğun ekonomik nedenlere bağlı suça sürüklenme davranışlarının önüne geçilmesi önemlidir.

Çalışmada parçalanmış aile yapısındaki ailelerin ekonomik ihtiyaçlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu ailelerde gelişimini sürdüren çocuklar risk altındadır. Öncelikle kadınlara evlilik öncesinde, aile olmak, çocuk yetiştirmek, aile içi iletişim ve ailede ekonomi yönetimi konuların öncelikli olduğu belli bir prosedür ve zorunluluk kapsamında eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Böylece problem oluşmadan aile kuracak bireylere olası problemler ile baş etme stratejileri geliştirmeleri yönünde destek sağlanmış olur.

Bağımlılık bireyin hukuki, tıbbi, sosyal problemlerinin oluşmasında en önemli etkenlerden biridir. Çalışmada, ailede bağımlı birey olarak tanımlanan kişinin baba olduğu saptanmıştır. Rol model olarak çocuklar üzerinde oldukça etkili olan baba figürü çocuğun davranışlarının şekillenmesinde önemlidir. Bağımlılıkla mücadelede birinci adım madde ile hiç tanışmamaktır. Bağımlılıkla mücadele konusunda ulusal çalışmalar yapılmakta ancak literatür her geçen gün bağımlı birey sayısının arttığına işaret etmektedir. Hastane ortamından uzak bağımlılık merkezleri kurularak bu merkezlerin acil müdahale ekipleri ile hizmet vermelerinin sağlanması bağımlı bireylere ulaşma ve tedavilerini yapma konusunda hızlı ve etkin çözüm olabilir.

SED Yönetmeliği gereği başvuruda bulunan bireylerinin başvurularının en fazla 1 ay içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak çalışmada başvuruların sadece %26'sının 1 ay olan yasal süre içinde tamamlandığı başvuruların %74'ünün ise 1 ay ve üzeri süre içinde tamamlandığı görülmüştür. Süreçlerin sağlıklı işleyebilmesi için meslek elemanı sayısının artırılması, meslek elemanının değerlendireceği dosya sayısının optimize edilmesi, hizmet içi eğitimlerin belirli aralıklarla ve ihtiyaca yönelik içeriklerle verilmesi gerekmektedir. Yanı sıra meslek elemanına çalışma kolaylığı sağlayacak teknik donanımlarının etkin bir şekilde edindirilmesi daha verimli, mesleki doygunluk hissederek çalışan meslek insanı profili oluşmasına katkı sağlayacaktır.

SED başvurularının sağlıklı değerlendirilerek çocuk hakkında yapılacak sosyal hizmet modelinin belirlenmesi; alan taraması, teknik donanım ve kaynak yönetimi gibi faktörlere bağlıdır.

KAYNAKLAR

- Ağdemir, S.** (1991). 'Aile ve Eğitim', *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı**, (2016). Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED). İdarecilere ve Meslek Elemanlarına Yönelik El Kitabı.
- Akduman, G., Akduman, B. ve Cantürk, G.** (2007). 'Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi: Orijinal Araştırma'. *Türk Pediatri Arşivi*, 42(4).
- Akıntürk T. ve Karaman A. D.** (2014). *Türk medeni kanunu, aile hukuku*, İstanbul.
- Akyıldız, H. A.** (2018). 'Sosyal ve ekonomik destek hizmeti bağlamında kadının yoksulluğu: Trabzon ili örneği'. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı. Erzurum.
- Aldemir, F. A.** (2010). 'Çocuk suçluluğu profili: 2007-2008 yılları Üsküdar bölgesi'. Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. İstanbul.
- Altun, H., Şahin, N., Fındıklı, E. ve Sınır, H.** (2016). 'Suça Sürüklenen Çocukların Suç Tipleri, Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri'. *Adli Tıp Dergisi*, 30(3), 196-204.
- Artuç, M.** (2006). *Anayasa- TCK- CMK- CGİK*. Ankara: Kartal Yayınevi.
- Aslan, K.** (2002). 'Değişen Toplumda Aile ve Çocuk Eğitiminde Sorunlar' *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2), 25-23.
- Avcı, M.** (2007). 'Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler Ve Çözüm Önerileri', *T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1).
- Aydın, B., Turla A., Kocakaya, M., ve Karaarslan, B.** (2005). 'Samsun'da 2004 Yılında Suç İşlediği İddia Edilen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri'. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2, 5- 13.
- Bahar, A.** (2018). 'Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme'. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (55), 1-36.
- Bahar, İ. ve Seyhan, K.** (2006). 'Çocuk Suçluluğu': *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu-Çocuk ve Suç*-(Editör: Erçetin Ş. Ş.), Ankara: Hegem Yayınevi.
- Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi**, (2018). Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi 2018 Yılı Faaliyet Raporu.
- Baksi, Y.** (2018). 'Suça sürüklenen çocuklarda bağlanma, davranış problemleri ve çocukluk çağı travmatik yaşantılarının sosyal hizmet disiplini çerçevesinde değerlendirilmesi: Tekirdağ çocuk mahkemesi örneği', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Sosyal Hizmet Programı, İstanbul.
- Balcıoğlu, İ., Kocabaşoğlu, N. ve Savrun, B. M.** (2000). 'Suç Göç, Çocuk'. *Yeni Symposium*. 18 (2), 51-55.

- Baş, M., Molu, B., Tuna, H. İ. ve Baş, İ.** (2017). ‘Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın ve Çocuk Yaşamına Etkisi’. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3).
- Berber, N.** (2015). ‘Türkiye’de çocuk suçluluğu ile mücadele politikası analizi: İstanbul örneği’, Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bierer, L. M., Yehuda, R., Schmeidler, J., Mitropoulou, V., New, A. S. ve Silverman, J. M.** (2003). ‘Abuse And Neglect İn Childhood: Relationship To Personality Disorder Diagnoses’. *CNS Spectr*; 8,737-754.
- Brown, G. R. ve Anderson, B.** (1999). ‘Psychiatric Morbidity İn Adult Inpatients With Childhood Histories of Sexual and Physical Abuse’. *Am J Psychiatry*; 48, 55-61.
- Boğa, M.** (2011). ‘Çocuk suçluluğunun sosyo-ekonomik sebepleri ve önlenmesi için alınması gerekli tedbirler’. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.
- Bölükbaş, K.** (2003). ‘İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği’. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dicle.
- Börekci, E.** (2012). ‘Suça sürüklenen çocuklarda suç geçmişi ile aile ve akran etkisinin mükerrer suçluluğa etkisi: Ankara ili örneği’, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Çağlayan, S.** (2006). ‘Göç Kuramları ve Göçmen İlişkisi’. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,17,1-25.
- Çoğan, O.** (2006). ‘Çocuk suçluluğunun nedenleri ve Edirne ceza mahkemelerinde açılan davaların bu yönden incelenmesi’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.
- Cole, M., Cole, S. R. ve Lightfoot, C.** (2005). *The development of children*. (5 th ed.). New York: Worth Publishers.
- Connors, N. A., Bradley, R. H., Mansel, L. W., Liu, J.Y., Roberts, T. J., Burgdorf, K. ve Herrell, J. M.** (2004). ‘Children of Mothers With Serious Substance Abuse Problems: An Accumulation of Risks’. *The American Journal of Drug And Alcohol Abuse*, Vol. 30, No. 1, pp. 85–100.
- Cömertler, N. ve Kar, M.** (2007). ‘Türkiye’de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: *Yatay Kesit Analizi*’. Ankara Üniversitesi, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, sayı 2, 1-17, Nisan-Haziran.
- Çakır, S.** (2011). ‘Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar’. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs, 23, ss. 209-222.
- Çifçi Gökçearslan, E.** (2009). ‘Türkiye’de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi’. *Aile ve Toplum*, Cilt 5, sayı 19, Ekim-Kasım -Aralık.
- Çavuş, S., Ayhan, B. ve Tuncer, M.** (2016). ‘Bilgisayar Oyunları ve Bağımlılık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması’. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 43.
- Demir, Ö. ve Acar, M.** (2005). *Sosyal bilimler sözlüğü*, 6. Baskı, Ankara: Adres Yayınları.
- Demircan, Z.** (2009). ‘Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu Kemerburgaz Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi’nde kayıtlı bulunan

- Kanunla ihtilafa düşmüş çocukların Sosyodemografik ve kriminolojik bakımdan değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. İstanbul.
- Demirdizen Çevik, D. ve Taşkiran, G. (Derl.).** (2018). ‘Toplumsal Cinsiyetin İnşasında Yunan Mitolojisi: Kadın-Erkek ve Aile Kavramlarına Genel Bakış’. *Current Database in Labour Economics, Demography and Gender Studies*. İstanbul: IJOPEC publication, 2017, Vol:7 pp, 181.
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders– V.** (2013). (DSM-V)
- Dinç, A.** (2013). ‘Çocuk suçluluğunda ailenin rolü’, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı. Kırıkkale.
- Doğan, İ.** (1998). *Sosyoloji*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Doğan, Y. B.** (2001). ‘Madde Kullanımı ve Bağımlılığı’. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4, (4).
- Erbaş, H.** (2018). ‘Suçlular/Nedenler, Mağdurlar ve Biz: Göç Ve Göçmenliğe Tarihsel Ve Bütünsel Bir Bakış’. *29th International Congress on Creative Darma in Education*, 25-28 October 2018 Ankara/Turkey.
- Erkan, R. ve Erdoğan, M. Y.** (2006). ‘Göç ve Çocuk Suçluluğu’. *Aile ve Toplum*, 8, 3(9) Ocak-Şubat-Mart.
- Erol, M. ve Ersever, O. G.** (2014). ‘Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale’. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1).
- Ersoy, Ö.** (2015). ‘Kahramanmaraş il merkezindeki lise son sınıf öğrencilerinde madde bağımlılığı ve etkileyen faktörler’. Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Fırat, S., İltaş, Y. ve Gülmen, M. K.** (2016). ‘Adana’da Suça Sürüklenen Çocukların Sosyo-demografik Özellikleri’ *Adli Tıp Bülteni*, 21(2), 86-92.
- Fişek, A. G., Çiner, C. U. ve Akpınar, T.** (2008). ‘Crimes, L. S. R. C. Çocuk Suçluluğunda Öncü Çalışmalar ve İki Doktora Tezi’. *Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi*.
- Flowers, R. B.** (1986). ‘*Children and Criminality*’. Connecticut: Greenwood Press; 63-73.
- Gerşil, G.** (2015). ‘Küresel Boyutta Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu’. *Yönetim ve Ekonomi*, 22(1).
- Gladding, S. T.** (2011). ‘Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları’. (Çev.; Keklik ve Diğerleri), 5. Baskıdan çeviri, Ankara, 2012, ss:6-9.
- Goldenberg, H., ve Goldenberg I.** (2002). *Counselling Today’s Families* (4th ed.) Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.
- Göker, M.** (2015). ‘Denetimli serbestlik tedbiri altındaki suça sürüklenen çocuk ve gençlerin sosyal destek algısı ve Ankara denetimli serbestlik genel müdürlüğü örneği’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökten, E.** (2011). ‘2009-2011 Yılları Arasında Bir Devlet Hastanesinde Çocuk Psikiyatri Polikliniği’ne Yönlendirilen Adli Olgular’, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18,105-116.
- Güleç, G., Köşger, F., ve Eşsizoglu, A.** (2015). ‘DSM-5’te Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları.’ *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4), 448-460.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S.** (2002). ‘Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler’, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 128-134.

- Güneş, F.** (2012). ‘Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika’. Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, İktisadi Kalkınma Vakfı Adana Toplantısı.
- Günüç, S. ve Kayri, M.** (2010). ‘Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması’, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 220-232.
- Hancı, İ. H.** (1999). ‘Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara-İç Göçler Ve Çarpık Kentleşme’, *Hekim ve Yaşam*, 24-28.
- Hogan M. J.** (2000). ‘Diagnosis And Treatment Of Teen Drug Use’. *Med Clin North Am* 84,927-966.
- Hunter, W. M., Jain, D., Sadowski, L. S. ve Sanhueza, A. I.** (2000). ‘Risk Faktors For Severe Child Discipline Practices İn Rural İndia’. *J pediatr Psycho*, 25 (6).
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ.** (1999). *Cumhuriyet Dönemi Göç Hareketi: 75. Yılda Köylerden Şehirlere*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İlci, Ş.** (2002). ‘Çocuk suçluluğu ve çocuk yargılamasının adli bilimler açısından değerlendirilmesi’. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- İpek, A. İ.** (2014). *Suçta Sürüklenen Çocukların Muhakemesi*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- İnce, C.** (2019). ‘Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme’. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11 (18), 1-1.
- Jaccard, J. ve Becker, M. A.** (2002). *Statistics For The Behavioral Sciences*. Book.
- Jackson C., Henriksen L., Dickinson D. ve Levine W. D.** (1997). ‘The Early Use of Alcohol and Tobacco’: İts Relation to Children’s Competence and Parents’ Behavior. *Am J Public Health*, 87, 359-364.
- Jersild, T. A.** (1968). *Çocuk Psikolojisi*. (Çeviri; Günçe G). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlarından, No: 27, 3. Cilt, Ankara, 1972, ss:168,169.
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A. S.** (2004). ‘Çocuk İstismarı’. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47,140-151.
- Karaküçük, S.** (2008). *Rekreasyon*. 6. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Köksal, B.** (2015). ‘Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerde dijital oyun bağımlılık düzeyleri, internet bağımlılık düzeyleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.
- Kurtuluş, A., Salman, N., Günbet, G., Boz, B., Cenger, C. D. ve Acar, K.** (2009). ‘Denizli İlinde 12-15 Yaş Arasındaki Suçta Sürüklenen Çocukların Sosyo Demografik Özellikleri’. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2(1), 8-14
- McCord, J.** (1991). ‘Family Relationships, Juvenile Delinquency, And Adult Criminality’. *Criminology*, 29 (3), 397-417.
- Murdock, G. P.** (1949). *Social Structure*. New York: Macmillan
- Oktay, İ.** (2017). ‘Lise öğrencilerinde uyuşturucu madde bağımlılığının sebepleri: Bursa ili Mustafakemalpaşa ilçesi örneği’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Aksaray.
- Onur, B.** (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*.3. Baskı. Ankara: İmge.
- Onur, Ç.** (2006). ‘Çocuk suçluluğunun nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde açılan davaların bu yönden incelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara

- Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.
- Ozankaya, Ö.** (1982). *Toplum Bilimine Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Öter, A.** (2005). ‘Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri: Antalya örneği’, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Özdemir, M.** (2008). ‘Türkiye’de iç göç olgusu nedenleri ve Çorlu örneği’. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, E., Tokdemir, M. B., Yıldırım, A., Koçak, U., Bütün, C. ve Enginyurt, Ö.** (2014) ‘Mitolojide Çocuk İstismarı’. *Cumhuriyet Tıp Dergisi Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 36: 111-115.
- Öztop, D. B. ve Özcan, Ö. Ö.** (2010). ‘Cinsel İstismar Vak’alarının Sosyo-Demografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi’. *Yeni Symposium*, Ekim, 48 (4).
- Öztürk, N.** (2005). ‘İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü’ *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 1 (1), 27-44.
- Öztürk, N.** (2013). ‘Suça sürüklenen çocukların risk alma davranışlarının ve problem çözme becerilerinin incelenmesi’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı.
- Peltek Kendirci, H. N., Şaylık, F., Yılmaz, G. ve Uslu, R.** (2008). ‘Bir Çocuk İhmali Vakası’. *Türkiye Klinikleri J Pediatr*, 17(3), 198-202.
- Perrucci, R., MacDermid, S., King, E., Tang, C. Y., Brimeyer, T., Ramadoss, K., ve Swanberg, J.** (2007). ‘The Significance of Shift Work: Current Status and Future Directions’. *Journal of Family and Economic Issues*, 28(4), 600-617.
- Pistole, M. C. Ve Marson, G.** (2005). ‘Commentary on The Family’s Viality: Divorce Structures With TV İllustrations’. *The Family Journal: Counseling and Therapyfor Couples and Families*, 13, 10-18.
- Soylu, N. ve Ayaz, M.** (2013). ‘Adli Değerlendirme İçin Yönlendirilen Küçük Yaşta Evlendirilmiş Kız Çocuklarının Sosyo-Demografik Özellikleri ve Ruhsal Değerlendirmesi’. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14,136-44.
- Şafak Müftüoğlu, B.** (2019). ‘Madde bağımlılığı nedeniyle hastanede yatarak tedavi gören bireylerde dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu belirtilerinin incelenmesi’. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı. İstanbul.
- Şahinli, K.** (2012). “Çocuk suçluluğuna sebep olan ailesel faktörler: Ankara çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlü çocuklar üzerine bir çalışma”.Yüksek Lisans Tezi, T.C. Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ceza Adaleti Anabilim Dalı, Ankara.
- Tamer, H., Açıksarı, Ö., Ketten, A., Karanfil, R., ve Avşar, A.** (2014). ‘Socio-Demographic of Delinquent Children in Kahramanmaraş’. *Adli Tıp Dergisi*, 28(2) 115-120.
- Taş, H. Y. ve Özcan, S.** (2013). ‘Türkiye’de İç Göçün Yoksulluğa ve İstihdama Etkileri’. *International Conference on Eurasian Economies*, 289-298.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.** (2016). ‘Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED)’, İdarecilere ve Meslek Elemanlarına Yönelik El Kitabı.
- Tercier, A.** (1998). ‘Child Abuse. In: Maer JA (ed). *Emergency Medicine*’ (4th ed). St. Louis: Mosby, 1108-1118.

- Timur, S.** (1972). *Türkiye'de Aile Yapısı*, Hacettepe Üniversitesi.
- Turan, D. K.** (2006). "Türk Ceza Hukuku'nda suçta sürüklenen çocuk hakkında güvenlik tedbirleri". Yüksek Lisans Tezi, T.C. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.
- Uluğtekin, S.** (1984). 'Çocuk Yetiştirme Yöntemleri Açısından Ana-Baba Çocuk İlişkileri' *H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 21-69, Ankara.
- Uzday, T.** (2009). 'Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler Ve Bağımlılık Yapan Maddeler'. Türk Eczacılar Birliği Yayını, *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 21, 21-22.
- Uzun, A. M.** (2003). 'Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası'. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 155.
- Uzun, Ö., Yıldırım V. ve Uzun, E.** (2016). 'Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ergenlerde Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Sosyal Medya Bağımlılığı: Benlik Saygısı ve Algılanan Sosyal Destek İlişkisi'. *TJFM and PC*, 10(3),142-147.
- Uzun, S.** (2017). 'Lise öğrencilerinin madde bağımlılığı profilleri, madde bağımlılığından korunma konusundaki öz yeterlilikleri ve önleme konusundaki görüşleri'. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Ünsal, A.** (1998). 'Çocuk İstismar ve İhmalinde Önemli Bir Etmen Olarak Aile'. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 14 (3): 301-315.
- Weilburger, S. L.** (2009). 'Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Türk Kökenli Çocuklar' *Bilge Strateji Dergisi*, 6 (10), 137-140
- Yalman, E.** (2019). 'Ebeveyn Akran İlişkilerinin Genç Kızlarda Madde Kullanımına Etkisi' *IBAD*, 4(2), 372-391
- Yavuzer, H.** (2006). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (2012). *Ana-Baba ve Çocuk*, 23. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A.** (2004). "Kentleşme ve kentleşme sürecinde göçün suç olgusu üzerindeki etkileri". Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim dalı.
- Yılmaz, H. ve Eker, A.** (2011). 'Çocuk, Aile Ve Suç: S. Hançerli, B. Sevinç, C. Gürer ve M. C. Öner (Ed.), *Suçta Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*'. (177-190). Ankara: SABEV Yayını.
- Yılmaz, U. D.** (2017). 'Ekolojik Sistem Yaklaşımı Üzerine Bir Olgu Sunumu: Suçta Sürüklenen Çocuk ve Ailesiyle Çalışma'. *JOMELIPS - Journal of Management Economics, Literature Islamic and Political Sciences*, 2 (1), 87-94.
- Yörükoğlu, A.** (1990). *Gençlik Çağı*, (7. Baskı), İstanbul: Özgür Yayın-Dağıtım.
- Yörükoğlu, A.** (1997). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, İstanbul: Özgür Yayınları
- Yücel, T. M.** (1993). '1980-1992 yılları arasında Türkiye'de Çocuk Suçluluğu', *İstanbul: Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, 10. Yıl Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu*, 155-177.
- Timur, S.** (1972). *Türkiye'de Aile Yapısı*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K.** (2014). 'Göçün Psikososyal Boyutu'. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6 (1), 56-66.
- Tütüncüler, A., Karagöz Y. M., Demirçin S. ve Atılğan, M.** (2008). 'Matruşka: Göç, istismar, eğitim eksikliği, negatif ailesel faktörler ve çocuk suçluluğu'. *Adli Tıp Bülteni*, 13(3), 97-105.

İnternet Kaynakları

- Akyüz, E.** (2012). *Çocuk Hukuku, Çocuk Hakları ve Korunması*. Genişletilmiş 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi. Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/0903201215073711.%C3%87.ocuk%20Hukuku.pdf>.
- Birleşmiş Milletler,** (1990). Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf.
- Çocuk Koruma Kanunu,** (2005). Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>.
- Erten, Y.** (2012). ‘Habil ve Kabil Doğan İlk İnsanla Ölen İlk İnsanın; Öldüren İlk İnsanla Öldürülen İlk İnsanın İlişkisi Üzerine’. Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: <http://psikomitoloji.com/attachments/article/79/habil.ve.kabil.pdf>.
- Gündoğan, N.** (2008). ‘Türkiyede Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele’. Alındığı tarih: 27.06.2019, adres: <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedy/aocak-subat2008/Dosya.pdf>.
- Kılıçgün, M.** (2015). ‘Çocuk Haklarına Yönelik Ebeveyn Tutumları ile Ebeveynlik Rollerini Arasında İlişki’. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, alındığı tarih: 25.06.2019, adres: <http://dergipark.org.tr/hsbfd/issue/7893/103914>.
- NP Bağımlılık Merkezi,** (2019). Alındığı tarih: 08.06.2018, adres: <https://npistanbul.com/amatem/bagimlilik-turleri>.
- Türk Ceza Kanunu,** (2004). Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>.
- Türk Dil Kurumu,** (t.y.). Alındığı tarih:25.06.2019, adres: <http://sozluk.gov.tr/>.
- UNICEF,** (2004). Alındığı tarih: 25.06.2018, adres: https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklariNaDairSozlesme.pdf.
- WHO,** (1985). Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/child/en/.
- 2828 Sosyal Hizmetler Kanunu,** (1983). Alındığı tarih: 25.06.2019, adres: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_kanun/sosyalhizmetler.pdf.

EKLER

EK A: Bilgi Toplama Formu

EK B: Sosyal Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

EK C: Sosyal İnceleme Raporu

EK D: Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği

EK E: Etik Kurul Kararı

EK F: Kurum Onayı

EK A

FORM NO: .....

BİLGİ TOPLAMA FORMU

Araştırmacı tarafından; Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi'ne, Bahçelievler ilçesi genelinde Sosyal ve Ekonomik Destek için başvuran kişilerin dosyaları incelenerek aşağıdaki soruların cevaplarına ulaşılması hedeflenmiştir.

A- DEĞERLENDİRME VE RAPOR DÜZENLEMESİ İLE İLGİLİ PARAMETRELER

1- Dosya Aktif mi Pasif mi?

Aktif (1) Pasif (2)

2- Sosyal inceleme süreci ne kadar? (Başvuru tarihi ile SİR rapor tarihi arasındaki süre)

1 aydan az (1) 2 aydan az (2) 3 aydan az (3) 3-6 ay arasında (4) 6 ay ve üzeri (5)

3- SED Desteğinin süresi nedir?

1. Çocuk: 1 kere (1) 1 yıllık (2) 2 yıllık (3) Diğer (4)

2. Çocuk: 1 kere (1) 1 yıllık (2) 2 yıllık (3) Diğer (4)

4- SED desteği 1 kere verilmişse çocuk kaç katı desteklenmiştir.

1 katı (1) 2 katı (2) 3 katı (3)

B- SED BAŞVURUSU YAPAN İLE İLGİLİ PARAMETRELER

5- Başvuruda bulunanın cinsiyeti nedir?

1- (K) 2- (E)

6- SED talebinde bulunan /alan bireyin çocuk /larile yakınlık derecesi nedir?

1. Çocuk : Annesi ( ) Babası ( ) Diğer Aile Fertleri ( )

2. Çocuk : Annesi ( ) Babası ( ) Diğer Aile Fertleri ( )

7- SED talebinde bulunan / alan bireyin yaşı nedir?

18-25 ( ) 26-30 ( ) 31 – 40 ( ) 41- 50 ( ) 51 ve üzeri ( )

8- SED talebinde bulunan / alan bireyin doğum yeri neresidir?

Marmara Bölgesi ( ) Ege Bölgesi ( ) Akdeniz Bölgesi ( )

İç Anadolu Bölgesi ( ) Karadeniz Bölgesi ( ) Güneydoğu Anadolu Bölgesi ( )
Doğu Anadolu Bölgesi ( ) Suriye ( ) Diğer ( )

9- SED talebinde bulunan / alan bireyin eğitim düzeyi nedir?

Okur-Yazar Değil ( ) Sadece Okur- Yazar ( ) İlkokul Mezunu ( )
Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu ( ) Üniversite Mezunu ( )
Yüksek Lisans ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

10- SED talebinde bulunan / alan bireyin ailesindeki çocuk sayısı nedir?

1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ve Daha Fazla ( ) Diğer ... ( )

11- SED talebinde bulunan / alan bireyin tüm çocukları aynı anne ve babadan mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada Bilgi Yok ( ) Diğer .....( )

C- YARDIM ALMA TALEBİNDE BULUNAN AİLE İLE İLGİLİ PARAMETRELER

12- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Annesi :

1. Çocuk: Öz ( ) Üvey ( )
2. Çocuk: Öz ( ) Üvey ( )

13- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Annesi:

1. Çocuk: Sağ ( ) Ölü ( ) Gaip ( ) Hapis ( )
2. Çocuk: Sağ ( ) Ölü ( ) Gaip ( ) Hapis ( )

14- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Annesinin yaşı nedir?

1. Çocuk: 18-30 ( ) 31 – 40 ( ) 41- 50 ( ) 51 ve üzeri ( ) dosyada
bilgi yok ( )
2. Çocuk: 18-30 ( ) 31 – 40 ( ) 41- 50 ( ) 51 ve üzeri ( ) dosyada
bilgi yok ( )

15- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Annesinin iş durumu
nedir?

1. Çocuk: Ev Hanımı ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Esnaf ( ) Diğer .....( )
Dosyada bilgi yok ( )
2. Çocuk: Ev Hanımı ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Esnaf ( ) Diğer.....( )
Dosyada bilgi yok ( )

16- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Annesinin eğitim düzeyi
nedir?

1. Çocuk: Okur Yazar Değil ( ) Okur Yazar ( ) İlkokul Mezunu ( )
Ortaokul Mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite Mezunu ( )

Yüksek Lisans ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: Okur Yazar değil ( ) Okur Yazar ( ) İlkokul mezunu ( )

Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu ( ) Üniversite Mezunu ( )

Yüksek Lisans ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

17- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Babası :

1. Çocuk: Öz ( ) Üvey ( ) Dosyada Bilgi yok ( )

2. Çocuk: Öz ( ) Üvey ( ) Dosyada Bilgi yok ( )

18- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Babası:

1. Çocuk: Sağ ( ) Ölü ( ) Gaip ( ) Hapis ( )

2. Çocuk: Sağ ( ) Ölü ( ) Gaip ( ) Hapis ( )

19- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Babasının yaşı nedir?

1. Çocuk: 18-30 ( ) 31 – 40 ( ) 41- 50 ( ) 51 ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: 18-30 ( ) 31 – 40 ( ) 41- 50 ( ) 51 ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

20- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Babasının iş durumu nedir?

1. Çocuk: Çalışmıyor ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Esnaf ( ) Diğer ( ) Dosyada bilgi yok ( )

2. Çocuk: Çalışmıyor ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Esnaf ( ) Diğer ( ) Dosyada bilgi yok ( )

21- Hakkında SED talebinde bulunulan / alan çocuk/ların Babasının Eğitim düzeyi nedir?

1. Çocuk: Okur Yazar değil ( ) Okur Yazar ( ) İlkokul Mezunu ( ) Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu ( ) Üniversite Mezunu ( ) Yüksek Lisans ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: Okur Yazar değil ( ) Okur Yazar ( ) İlkokul mezunu ( ) Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu ( ) Üniversite Mezunu ( ) Yüksek Lisans ve Üzeri ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

22- 2017 yılından önce aile SED hizmetinden faydalanmış mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

23- Cevap evet ise aile 2017 den önce kaç kez SED hizmeti almıştır?

1 Kez ( ) 2 Kez ( ) 3 Kez ( ) 4 ve Üzeri ( )

24- Aile SED dışında başka yardım kanallarından da (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Kaymakamlık, Belediye, STK) faydalanıyor mu?

Evet ( ) Hayır( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

25- SED talebinde bulunan / alan Ailede sabıkası olan birey var mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

26- SED talebinde bulunan / alan ailenin toplam aylık gelir düzeyi nedir?

Ailenin Düzenli Geliri Yok ( ) Asgari Ücretin Altında (1.404,06 TL nin altında)*( ) Asgari Ücret (1.404,06 TL)( ) 1405-2500 TL ( ) 2501-4000 TL ( ) 4001-6000 TL ( ) 6001 TL ve Üzeri ( ) Diğer ( )

27- SED alan/talep edilen çocuğun anne ve babasının ilişki durumu nedir?

Anne ve Baba Resmi Olarak Evli Ve Birlikte Yaşıyorlar ( )

Resmi Olarak Evliler Ama Ayrı Yaşıyorlar ( )

Resmi Olarak Evli Değiller Ama Birlikte Yaşıyorlar( )

Resmi Olarak Evli Değiller ve Ayrılar ( )

Anne ve Baba Resmi Olarak Boşanmışlar ( )

Diğer.....

28- SED alan/talep edilen çocuğun Anne ve babası birlikte yaşamıyorsa çocuk kiminle yaşıyor?

1. Çocuk: Anne İle Yaşıyor ( ) Baba İle Yaşıyor ( ) Dede /Büyükanne İle Yaşıyor ( ) Diğer..... ( )

2. Çocuk: Anne İle Yaşıyor ( ) Baba İle Yaşıyor ( ) Dede /Büyükanne İle Yaşıyor ( ) Diğer.....( )

29- SED alan /talep eden ailede tanı almış psikolojik/psikiyatrik tedavi alan birey var mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada bilgi yok ( )

30- SED alan /talep eden aile içinde istismar öyküsü var mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada bilgi yok ( )

31- Cevap EVET ise ne tür istismar öyküsü var?

Fiziksel ( ) Cinsel ( ) Ekonomik ( ) Psikolojik ( )

32- SED alan/talep eden ailede bağımlılık öyküsü var mı?

Evet ( ) Hayır ( ) Dosyada bilgi yok ( )

33- Cevap EVET ise ne tür bağımlılık tanımlanıyor?

Alkol ( ) Uyarıcı Ve Uyuşturucu Madde ( ) Kumar ( )

İnternet, Bilgisayar ve Bilgisayarda Oyun Bağımlılığı ( )

34- Cevap evet ise kim? .....

D-SED ALAN / TALEP EDİLEN ÇOCUK İLE İLGİLİ PARAMETRELER

35- SED alan / talep edilen çocuğun yaşı nedir?

1. Çocuk: 0-6 ( ) 7-12 ( ) 13-15 ( ) 16-18 ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: 0-6 ( ) 7-12 ( ) 13-15 ( ) 16-18 ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

36- SED alan /talep edilen çocuğun cinsiyeti nedir?

1. Çocuk: K ( ) E ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: K ( ) E ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

37- SED alan /talep edilen çocuk hakkında hiç 5395 sayılı Ç.K.K kapsamında tedbir alınmış mı?

1. Çocuk: Hayır ( ) Danışmanlık ( ) Eğitim ( ) Bakım ( ) Sağlık ( )
Barınma ( )

Dosyada bilgi yok ( )

2. Çocuk: Hayır ( ) Danışmanlık ( ) Eğitim ( ) Bakım ( ) Sağlık ( )
Barınma ( ) Dosyada bilgi yok ( )

38- SED alan/talep edilen çocuk hiç kurum bakımına alınmış mı?

1. Çocuk: Evet ( ) Hayır( ) Dosyada bilgi yok ( )

2. Çocuk: Evet ( ) Hayır( ) Dosyada bilgi yok ( )

39- Dosyaya konu SED alan/ talep edilen çocuk/lar kaçınıcı kez SED hizmetinden faydalanmaktadır?

1. Çocuk: İlk Kez ( ) 2. Kez ( ) 3. Kez ( ) 4. Kez ve Daha Fazla ( )
Talep Reddedilmiş ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2. Çocuk: İlk Kez ( ) 2. Kez ( ) 3. Kez ( ) 4. Kez ve Daha Fazla ( )
Talep Reddedilmiş ( ) Dosyada Bilgi Yok ( )

2017 yılına ait asgari ücret

EK B

YÖNETMELİK

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında:

**SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETLERİ HAKKINDA
YÖNETMELİK
BİRİNCİ BÖLÜM**

Genel Hükümler**Amaç**

MADDE 1 –(1) Bu Yönetmelik, yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla verilecek sosyal ve ekonomik destek hizmetine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 –(1) Bu Yönetmelik, Genel Müdürlük tarafından yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile haklarında korunma/bakım tedbiri kararı alınmış ve reşit olarak sosyal hizmet kuruluşlarından ayrılan gençlere yapılan sosyal ve ekonomik destek hizmetleri ile evlenme yardımına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 –(1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 26 ncı maddesine ve 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (g) bentleri ile 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 –(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakan: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanını,

b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

c) Bakım tedbiri kararı: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 22 nci maddesinin birinci fıkrası ile 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, görevli ve yetkili mahkeme tarafından çocuk hakkında alınan kararı,

ç) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi,

d) Ekonomik destek: Sosyal inceleme raporu sonucunda müracaatçının ihtiyacına göre geçici veya süreli olarak verilen para yardımını,

e) Ekonomik destek tutarı: En yüksek devlet memuru aylığının, ek gösterge dahil tutarını,

f) Geçici ekonomik destek: Yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile gençlere, sosyal ve ekonomik bir sorunun giderilmesi amacıyla yılda bir, zaruri hallerde en çok iki defaya mahsus olmak üzere ekonomik destek tutarının en fazla üç katına kadar yapılacak yardımları,

g) Genç: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 22 nci maddesi ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince, hakkında korunma/bakım tedbiri kararı alınmış olup sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile hizmetinden yararlanıp reşit olarak ayrılanlardan yönetmelik kapsamında desteklenen kişileri,

ğ) Genel Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,

h) İl müdürü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürünü,

ı) İl müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,

i) Korunmaya muhtaç çocuk: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci alt bendinde tanımlanan çocuğu,

j) Mesleki çalışma: Belirli bir alanda en az lisans düzeyinde eğitim alan ve bu eğitim sonucu mesleğini icra edenlerin, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yöntemleri kullanarak gerçekleştirdiği çalışmaları,

k) Meslek elemanı: Sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyoloji alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

l) Muhtaçlık: Kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını ve diğer aile bireylerini, buldukları mahallin hayat şartlarına göre asgari seviyede geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazancı bulunmama halini,

m) Sosyal hizmet desteği: Gençlerin ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan psikolojik ve sosyal sorunlarının önlenmesini ve çözümlenmesini, hayat standartlarının yükseltilmesini, kişilerin kendi kendine yeterli duruma gelmesini, sorunlarını çözme becerisi kazanmasını amaçlayan mesleki çalışmaları,

n) Sosyal hizmet kuruluşları: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3 üncü maddesinin (f) bendinde tanımlanan ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen esaslara uygun olarak çocuk alanında faaliyette bulunan veya işlemleri yürüten kuruluşları,

o) Sosyal hizmet merkezi: Sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirildiği il müdürlüklerine bağlı merkezleri,

ö) Sosyal ve ekonomik destek hizmeti: Yönetmelik kapsamında çocuk, genç ve ailelere sağlanacak ekonomik destek ile sosyal hizmet desteğini,

p) Süreli ekonomik destek: Yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile gençlere, sosyal ve ekonomik bir sorunun giderilmesi amacıyla, Bakanlığın bütçe imkânları ölçüsünde, belirlenen süre ve oranlar dâhilinde gençler ve çocuklar için aylık ödemeler şeklinde yapılacak yardımı,

r) Yakını: Anne ve baba dışında, kan bağı bulunan akrabalar ile bunların bulunmaması veya ilgilenmemesi durumunda çocuğun sosyal çevresinde iletişim içinde olduğu ve tanıdığı kişileri,

ifade eder.

Genel esaslar

MADDE 5 – (1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetine ilişkin olarak;

a) Ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan maddi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine yönelik, aile ve çocuklarla mesleki çalışmalar yapılması,

b) Gençlerin ve ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde sosyal sorunlarının tespiti ve çözümlenmesinde gerekli rehberlik ve desteğin sağlanarak hayat standartlarının yükseltilmesi,

c) Yardım faaliyetlerinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği tesis edilerek güç birliğinin sağlanması, kamu veya özel kurumların sosyal yardım amaçlı veri tabanı kullanılarak mevcut kaynaklara en verimli şekilde işlerlik kazandırılması,

ç) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinin uygulanmasında korunmaya muhtaç çocuk ve gençlere öncelik tanınması, ekonomik destek talebinin bütçe imkânları ile karşılanamayacak derecede fazla olması halinde; aciliyetdurumu, muhtaç olma derecesi ve müracaat sırası esas alınarak öncelikli olarak değerlendirilmesi,

d) Muhtaç durumda bulunan çocuğun ailesi veya yakınları ile ekonomik desteğe ihtiyaç duyan gençlerin, en kısa sürede kendi imkânlarıyla yaşamlarını sürdürebilecekleri koşullara kavuşturulması,

e) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinin sosyal güvenlik sisteminin boşluklarını dolduracak şekilde planlanıp geliştirilmesine özen gösterilmesi,

f) Sosyal ve ekonomik desteğin muhtaçlık kriteri ve çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda yapılması, izlenmesi ve rehberlik edilmesi,

g) Ekonomik destek talebinde bulunanlardan, çalışmasına engel özel bir durumu veya sağlık ile ilgili bir engeli yoksa meslek edinme kursuna veya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne müracaat etmiş olması,

ğ) Durumu uygun olan çocukların bakım tedbiri kararı alınmadan ailesi veya yakınları yanında desteklenmesi, bunlardan doğumla çoğul bebek sahibi olanlar ile sağlık sorunu olan çocukların durumlarının öncelikle değerlendirilmesi,

h) Sosyal hizmet kuruluşlarında korunma altında bulunan çocuklardan, sosyal ve ekonomik destekle ailesi yanına döndürülmeleri uygun olanların bakım tedbiri kararlarının kaldırılarak aile ortamında bakılması ve desteklenmesi,

1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlananlardan ve zorunlu eğitim kapsamında olup çeşitli nedenlerle eğitimine devam edememiş çocukların okula devamlarının sağlanması,

i) Müracaatçı veya ailesi hakkında edinilen bilgi ve belgelerin, gizlilik ilkesine dikkat edilerek işlem yapılması ve kişisel verilerin korunması,

j) Sosyal hizmet desteği ve ekonomik desteğin verilmesinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde insan haysiyeti ve vakarına yaraşır şekilde hareket edilmesi, özel hayatın gizliliğinin korunması, kişilik haklarının ihlal edilmemesi, çocuk hakkında alınacak her türlü karar ve yapılacak işlemlerde düşüncesinin alınarak öncelikle yararının gözetilmesi,

esastır.

İKİNCİ BÖLÜM

Uygulamaya İlişkin Esaslar

Sosyal ve ekonomik destekten yararlanacaklar

MADDE 6 – (1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinden yararlanacaklar şunlardır:

a) Haklarında bakım tedbiri kararı verilerek sosyal hizmet kuruluşlarında bakılan ve desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına verilebilecek çocuklar.

b) Ekonomik yoksunluk nedeniyle, desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek olanlardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılarak ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocuklar.

c) Bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlardan iş ve meslek edinme kursuna veya eğitimlerine devam eden veya bir iş ve meslek sahibi olamayıp desteklenmedikleri takdirde muhtaç duruma düşecek olan gençler.

ç) Olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar ile hayati tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan veya vefat eden kişilerin çocukları.

(2) Çocuklar, sosyal ve ekonomik destek hizmetinden en fazla onsekiz yaşını tamamlayıncaya kadar yararlandırılır. Ancak onsekiz yaşından sonra ekonomik destek verilmesine aşağıdaki esaslar çerçevesinde devam edilebilir:

a) Birinci fıkra kapsamında ekonomik destek almakta iken onsekiz yaşını dolduranlardan, desteklenmedikleri takdirde eğitimine devam edemeyecek durumda olan orta öğretim öğrencileri yirmi yaşına kadar.

b) Ekonomik destek almakta iken onsekiz yaşını dolduran çocukların meslek edinme kursuna devam etmesi halinde, kurs süresince en fazla bir yıla kadar.

c) Bakım tedbiri kararı uzatılanlardan yükseköğrenime devam edenler ise yirmi beş yaşına kadar.

ç) Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olan gençlerden, iş ve meslek sahibi olamayan ve öğrenime devam etmeyenlere süreli ekonomik destek hizmetinden en fazla iki yıl süresince, ön lisans veya lisans eğitimine devam edenlere ise öğrenim süresi boyunca.

(3) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar öncelikle yararlandırılır. Birinci fıkranın diğer bentlerinde sayılanlardan, bütçe ödeneklerinin yeterliliği ölçüsünde yıl içinde hangilerine öncelik verileceğine Genel Müdürlükçe karar verilir.

Müracaat ve ilk görüşme

MADDE 7 – (1) Meslek elemanı, sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlanma talebinde bulunanlar ile bir ön görüşme yapar. Görüşme neticesinde, ekonomik ve sosyal olarak desteklenmesi kanaatine varıldığı takdirde müracaatçı için dosya açılır ve gerekli incelemelere başlanır.

Sosyal inceleme

MADDE 8 – (1) Meslek elemanları tarafından sosyal hizmet etiği ve müdahale yöntemleri çerçevesinde, müracaatçının ikametinde, gerek görülmesi halinde okul, işyeri ve toplumsal çevresi hakkında sosyal ve ekonomik durumlarını kapsayan kapsamlı inceleme yapılarak sosyal inceleme raporu düzenlenir.

Sosyal inceleme raporu

MADDE 9 – (1) Meslek elemanları tarafından yapılan mesleki çalışmalar neticesinde düzenlenen sosyal inceleme raporunda; muhtaç durumdaki ailelerin ve kişilerin geçmişteki yardım talepleri, daha önce yapılan ekonomik destekler, durumlarındaki değişimler, kişisel ve ailevi bilgileri, hizmetten yararlanacak çocuğun talebi ve görüşü, sosyal ve ekonomik durumları, mahalli imkânları, yerleşim yeri adresi ve konut durumu ile birlikte, ekonomik destek veya sosyal hizmet desteğinin hangisinden faydalandırılacağı, ekonomik desteğin türü, miktarı, süresi ve şekline dair varılan kanaat açıkça belirtilir.

(2) Sosyal inceleme raporu, kişisel nitelikteki gizli belge olup, kişilere ait veriler ve mesleki kanaat ile görüşleri içerdiğinden, mesleki gizlilik ilkesine dikkat edilerek düzenlenir ve korunur; nakdi ödemede esas belge olarak ibraz edilemez ve edilmesi istenemez.

Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden faydalanma

MADDE 10 – (1) Bakanlıkça yapılacak ekonomik destekler karşılıksızdır. Ekonomik desteklerden, bu Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde, bakım tedbiri kararına bakılmaksızın öncelikle muhtaç çocuklar faydalanır. Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlanacakların kapsamı ile destek tutarının belirlenmesinde, kişilerin her türlü kaynaklardan elde ettikleri yardımlar ve gelirleri dikkate alınır.

(2) Ekonomik destek verilmesi uygun görülenlere onayda belirtilen aydan geçerli olmak üzere ekonomik yardım yapılır.

(3) İtiraz edilen veya tereddüde düşülen vakalar hakkında, bir idareci ve asgari iki meslek elemanından oluşacak bir komisyon tarafından değerlendirme yapılarak karar verilir. İtirazlarda, incelemeyi yapan meslek elemanı dışında bir veya birden fazla meslek elemanınca gerekirse yeniden sosyal inceleme yapılır ve komisyonca karar verilir.

(4) Sosyal ve ekonomik destek yapılması uygun bulunmayanlara her türlü elektronik bilgi iletişim aracı ortamında veya resmi yazı ile bilgi verilir.

(5) Reddedilen ve yardımı sonlandırılan vakalarda müracaatçı, şartlarının değiştiğine ilişkin yeni bilgi ve belge ibraz etmeden hakkında üç aydan önce tekrar sosyal inceleme yapılmaz. Müracaatçının talebine bu maddenin dördüncü fıkrası kapsamında bilgi verilir.

(6) Yardımların yapılmasında ve muhtaçlık tespitinde yardımlardan daha önce faydalanmış olmak bir hak doğurmaz.

İzleme ve değerlendirme

MADDE 11 – (1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlananlar aşağıdaki esaslar dâhilinde izlenir ve değerlendirilir:

a) Süreli ekonomik destek ödemesinden yararlandırılan müracaatçılar, yardımın amacına uygun kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi amacıyla, en geç altı aylık sürelerle izlenir.

b) Yardımın bitiş tarihinden önce, başvuruya gerek kalmaksızın, müracaatçının durumunun en az bir ay önce yeniden değerlendirilmesi esastır.

c) Zorunlu eğitim kapsamında olan sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılan çocukların eğitimine devamı izlenir.

ç) Periyodik izlemelerde ihtiyaç duyulması halinde, tespit edilen sorunların çözümlenmesi amacıyla sosyal hizmet desteği kapsamında mesleki çalışmalar yapılır.

(2) İzlemeye ilişkin usul ve esaslar genelge ile düzenlenir.

Ekonomik destek yapmaya yetkili makamlar

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelikte belirtilen esas ve kriterlere göre süreli ekonomik destek ödemeleri ile geçici ekonomik destek ödemeleri aşağıda belirtilen makamın onayı ile yapılır:

a) On iki aya kadar süreli ekonomik destek ödemeleri ile geçici ekonomik destek ödemeleri illerde il müdürünün, ilçelerde sosyal hizmet merkezi müdürünün onayı ile yapılır.

b) On iki aydan uzun süreli ekonomik destekler, vali veya kaymakamın onayı ile yapılır.

(2) Onayda, geçici ekonomik desteğin kaç katı verileceği, süreli ekonomik destek yardımının ise iki yılı aşmayacak şekilde süresi belirtilir.

(3) On iki aydan uzun süreli ekonomik desteklerin illerde il müdürünün, ilçelerde sosyal hizmet merkezi müdürünün onayı ile yapılması hususunda vali veya kaymakamca yetki devrinde bulunulabilir.

Sürelî ekonomik destek

MADDE 13 – (1) 6 ncı maddede tanımlanıp sürelî ekonomik desteğe ihtiyacı olduğu belirlenenlere iaşe, ibate, eğitim, giyecek, harçlık, servis desteği karşılığı olarak aşığıda belirtilen şartlara ve ekonomik destek tutarının oranlarına göre;

a) Okul öncesi çocuklar ile okula devam etmeyen çocuklar için ekonomik destek tutarının % 50'si,

b) 1 ila 8 inci sınıfa devam edecek çocuklar için ekonomik destek tutarının % 75'i,

c) 9 ila 12 nci sınıfa devam edecek çocuklar için ekonomik destek tutarının % 80'i,

ç) Bakım tedbiri kararı uzatılanlardan yükseköğrenime devam edenler için ekonomik destek tutarının % 90'ı,

d) Bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlar için ekonomik destek tutarının % 40'ı,

oranında aylık ödeme yapılır.

(2) 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kişiler dışında, aynı ailede ikiden fazla kişiye ekonomik destek yardımı yapılmaz.

(3) 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında yer alıp korunma altında bulunan çocuklardan, iki çocuk için öğrenim durumlarına göre belirlenen ekonomik destek miktarının tamamı, üçüncü çocuk için öğrenim durumuna göre belirlenen ekonomik destek miktarının % 40'ı, dört ve üzeri çocukların her biri için öğrenim durumuna göre belirlenen ekonomik destek miktarının % 30'u tutarında yardım yapılır.

(4) Hak sahiplerine verilen ekonomik destek tutarı kesintisiz ve peşin olarak her ayın onbeşine kadar ödenir.

(5) Korunma/bakım tedbiri kararlı olup yükseköğrenime devam edecek olan veya devam eden öğrencilerin kayıt ve harç giderleri belirlenen tarifeler üzerinden ödenir.

(6) Engelli evde bakım ödemesinden yararlanan çocuk için sürelî ekonomik destek yardımı aynı anda yapılmaz.

Geçici ekonomik destek

MADDE 14 – (1) 6 ncı maddede sayılanlardan, kişi ve ailenin yaşamış olduğu ekonomik ve sosyal bir sorunun veya kriz durumunun, geçici ekonomik destek ödemesi ile çözülebileceği ve böylece çocuklarının aile içinde korunması ve bakımı sağlanabileceği sosyal inceleme ile tespit edilenlere, Yönetmelikte belirlenen yetkili makamın onayı ile geçici ekonomik destek yardımı yapılır.

(2) Geçici ekonomik desteğin kaç katı tutarında verileceği, sosyal inceleme raporunda yer alan öneri üzerine yetkili makamın onayı ile belirlenir.

(3) Geçici ekonomik destek ödemesi ile süreli ekonomik destek ödemeleri aynı anda verilmez.

Ekonomik desteğe hak kazanma

MADDE 15 – (1) Süreli ekonomik desteğe, yetkili makamın onayında belirtilen aydan itibaren hak kazanılır. Muhtaçlık durumunun değişmesi veya ölüm halinde ödenen ekonomik desteğin iadesi talep edilmez.

(2) Çocuğun ailesi yanında desteklenmesi amacıyla çocuk adına yapılan ekonomik destek ödemeleri bakım ve gözetimini sağlayan kişilere, onsekiz yaşını dolduranların ise kendisine veya ailesine yapılır.

(3) Süreli ekonomik destek ödemesi, yardım veren makamın onayında belirtilen ay itibariyle verilmeye başlanır. Onay alınmasına rağmen hak sahiplerine ödeme yapılamamış ise bilgi ve belge ile gereğçlendirilerek yetkili makamın onayına sunulur. Geriye dönük ödemeler üç aylık süreyi aşamaz.

Süreli ekonomik desteğin kesilmesi

MADDE 16 – (1) Süreli ekonomik destek ödemesi yapılan çocuğun ve ailenin durumu takip edilir ve muhtaçlık durumu ile yardımın amaca uygun kullanıp kullanılmadığı hususlarında ayrıntılı bilgi ve belge toplanır. Yardım yapılan kişilerin yardım almadan hayatını sürdürebileceği maddi şartlara sahip olduğunun veya yardımın amacı dışında kullanıldığının tespiti halinde izleyen aybaşından itibaren ekonomik destek ödemesi sonlandırılır. Çocuk durumuna uygun hizmet modelinden faydalandırılır.

(2) Süreli ekonomik destek almakta iken süresi dolmadan sonlandırılması gereken yardımlar, yetkili makamın onayı ile iptal edilir.

İkamet edilen il dışındakilere yapılacak ekonomik destek

MADDE 17 – (1) Ekonomik destek yardımlarının amacına ulaşıp ulaşmadığının araştırılabilmesi ve gerekli rehberliğin yapılabilmesi bakımından mahallinde yardım yapılmasına öncelik verilir ve ikamet şartına dikkat edilir. Ancak, ikamet edilen il dışında hastalık, kaza veya herhangi bir olağan dışı durum nedeniyle yardım alma ihtiyacındaki çocuk ve gençlere de durumlarına uygun şartlarda ve imkânlar ölçüsünde geçici ekonomik destek veya süreli ekonomik destek yardımı on iki ayı geçmemek üzere yapılabilir. Bu yardımlardan faydalanan kişiler hakkında yerleşim yeri adresinin bulunduğu il müdürlüklerine bilgi verilir.

(2) Süreli ekonomik destek almakta iken farklı bir vilayete taşınanların dilekçelerinde belirtilen tarihten itibaren iki ay süresince yardım verilmesine devam edilir. Bu süreçte ikamet ettiği il müdürlüğüne dosya nakli yapılır ve yardımın kesileceği tarih belirtilerek ailenin durumunun bulunduğu il müdürlüğüne tekrar değerlendirilmesi istenir.

Evlenme yardımı

MADDE 18 – (1) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 32 nci maddesi gereği Bakanlığa ait sosyal hizmet kuruluşlarında korunma kararı devam eden kız çocuklarından evlenenlere çeyiz ihtiyaçlarını karşılamak ve bir defaya mahsus olmak üzere en yüksek Devlet memuru aylığının bir buçuk katı tutarında evlenme yardımı yapılır. Bu yardım hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir.

(2) Evlenme yardımı, evlilik kaydının ibrazına istinaden il müdürünün onayı ile yapılır.

Bilgi ve belge toplanması

MADDE 19 – (1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılacaklardan aşağıdaki belgeler istenir:

- a) T.C. Kimlik Numarası beyanı,
- b) Öğrenci belgesi,
- c) İl müdürlüğü veya sosyal hizmet merkezleri tarafından gerekli görülmesi halinde sağlık raporu, mahkeme kararları gibi bilgi ve belgeler.

(2) İl müdürlükleri ve sosyal hizmet merkezleri, muhtaç kişilerle ve çocukları ile ilgili başka bilgi ve belgeleri elde edebilmek amacıyla talebi gereği mal varlığı, sosyal güvencesi, ekonomik geliri, ikamet ettiği yer, okula devamı, çalıştığı işyeri ile çevre koşulları gibi hizmete uygun başka araştırmalarda da bulunabilir.

(3) Bakanlığın imkânları ile kamu kurumlarından elektronik ortamda elde edilebilecek belgeler ayrıca müracaatçıdan talep edilmez.

(4) Müracaatçının can güvenliği nedeniyle adresi ve mernis kayıtları mahkeme kararı ile gizlenen vakalarda, kişinin güvenliği için ikamet şartına bakılmaksızın işlem yapılır. Kişinin bilgilerinin gizliliği sağlanır.

Gelişmelerin kaydedilmesi

MADDE 20 – (1) Sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinin yürütülmesinde uygulamanın devamlı takibi esastır. Yardımda bulunulan kişilerle ilgili bilgi ve veriler korunur.

Sosyal hizmet desteği

MADDE 21 – (1) Meslek elemanları, sosyal ve ekonomik destek hizmeti talebiyle müracaat eden kişi ve aileleri ekonomik durumlarını düzeltici faaliyetlere; iş ve meslek edinmeleri için ilgili kurumlara yönlendirmekle, kendi kendilerine yeterli hale gelmeleri için rehberlik ve yönlendirmede bulunmakla yükümlüdür.

(2) Koruyucu önleyici hizmetler kapsamında ihtiyaç duyulan vakalara yönelik meslek elemanları, sosyal hizmet desteği sağlanması amacıyla mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yöntemleri kullanarak aşağıda belirtilen veya uygun görülen mesleki çalışmaları yapabilirler:

- a) Aile içi sorunların çözümlenmesine destek olmak.
- b) Ailenin ve çocuğun çevreye uyumunu sağlamak.
- c) Çocuğun okula uyumu ve eğitime devamı için aileye rehberlik yapmak.
- ç) Kriz durumu yaşayan aileye psiko-sosyal destek sağlamak ve rehberlik yapmak.
- d) Bireyin sosyal işlevselliğini tekrar kazanması, tekrar iş ve meslek edinmesi ve üretkenliğini harekete geçirmek için mesleki müdahale ve rehberlik yapmak.

e) Müracaatçıya toplumsal kaynaklar ve hizmetler konusunda rehberlik yapmak, gerekirse uygun birim veya kuruma havale etmek.

(3) Genç, çocuk ve aileyle yapılan mesleki çalışmalar raporlaştırılır ve gizlilik ilkesi çerçevesinde dosyasında muhafaza edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Merkezi kayıt, takip ve kontrol sistemi

MADDE 22 – (1) İl müdürlükleri ve sosyal hizmet merkezleri, sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılan çocuk, ailesi ve yakınları ile ilgili bilgi ve belgeleri düzenli olarak tutmak, muhafaza etmek ve Genel Müdürlükçe istenen bilgi ve belgeleri istenilen zamanda göndermekle yükümlüdür.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında Bakanlığın kayıt altına alınan tüm verilere zamanında ve eksiksiz olarak ulaşılabilmesi amacıyla bilgi sistemi verilerinin güncel tutulması sağlanır.

Cezai işlemler

MADDE 23 – (1) Yalan beyanda bulunarak, resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirerek veya sahte evrak düzenleyerek ekonomik destek alan kişi ve aileler hakkında genel hükümlere göre işlem yapılır. Bu işlemler sonucunda tahsil edilen tutarlar, genel bütçeye gelir kaydedilir.

Haciz, devir ve temlik ayrıcalığı

MADDE 24 – (1) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 29 uncu maddesi gereğince korunmaya ve yardıma ihtiyacı olan aile ve kişilere yapılacak ödemeler ve sağlanacak yardımlar başkasına devir, temlik ve haciz edilemez.

Ödenek ve bütçe işlemleri

MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında yapılan yardımlar, ekonomik destek yapılacak kişi sayısı, yılı bütçe ödeneklerini aşmayacak ve ilave ödenek gerektirmeyecek şekilde tespit edilmek şartıyla Bakanlık tarafından gönderilen ödenek ile karşılanır.

Yürürlükten kaldırılan Yönetmelik

MADDE 26 – (1) 28/9/1986 tarihli ve 19235 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Sosyal ve Ekonomik Destek Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut süreli ekonomik destekler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce başlatılmış olan süreli ekonomik destek yardımının verilme gerekçesi ortadan kalkmamış ise yardım ödenmesine devam edilir.

(2) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce başlatılmış olan süreli ekonomik destek ödemeleri, yayımı tarihinden itibaren bu Yönetmelikte belirlenen kriterlere göre yapılır.

İlgili mali yılın ödemeleri

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan ekonomik destek tutarı 1/1/2014-31/12/2014 döneminde 791 Türk Lirası olarak uygulanır.

Yürürlük

MADDE 27 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 28 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanını yürütür.

EK C

Sosyal İnceleme Rapor Nedeni:

Aşağıdaki bilgiler sosyal incelemeye konu olan birey ve/veya aile ve yakın çevresi hakkındaki konuları içerir.

MÜRACAATÇININ

Adı Soyadı :
TC Kimlik Nosu :
Anne / Baba Adı :
Doğ. Yeri-Tarihi :
Cinsiyeti :
Medeni Durum :
Öğrenim Durumu :
İşi :
İş Adresi :
Sosyal Güvencesi :
Aylık Gelirleri :
İkamet Adresi :
Müracaat Tarihi :
Müracaat Nedeni :

HİZMETTEN YARARLANACAK BİREYİN

Adı Soyadı :
TC Kimlik Nosu :
Anne / Baba Adı :
Doğ. Yeri-Tarihi :
Cinsiyeti :
Medeni Durum :
Öğrenim Durumu :
İşi :
İş Adresi :
Sosyal Güvencesi :
Aylık Gelirleri :
İkamet Adresi :

SOSYAL İNCELEMENİN

Tarihi :
Nedeni :
Yapıldığı Yer :
Rapor No :
Bilgi Kaynakları : (Görüşülen Kişilerin ad, soyadı, T.C. Kimlik No ve unvan/yakınlık, iletişim vb. bilgilere yer verilecektir.)

GENEL TANITIMI:

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyin daha önce Kurumun/diğer kurum ve kuruluşların sağladığı herhangi bir sosyal hizmet uygulamasından yararlanıp yararlanmadığı, yararlanmış ise hizmet hakkında bilgiler.

- **Aile** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünüşleri (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın) , konuşma biçimleri hakkında genel izlenim ve kişilerin kısa özgeçmişi.)
- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünümü (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın), konuşma biçimi hakkında genel izlenim ve bireyin özgeçmişi.)

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ:

- **Aile;** ailenin gözlemlenen kişilik özellikleri, aile bireylerinin birbirlerini tanımlamaları, sorunlarını çözüm şekilleri, stresle baş etme yolları, sevinçlerini ve öfkelerini nasıl yaşadıkları, bağlı oldukları ilkeleri var mı, bunlar hangi konularda, ilkelerini esnetebiliyorlar mı?
- **Hizmetten yararlanacak olan birey;** bireyin gözlemlenen kişilik özellikleri, kendini tanımlama ve ifade becerisi,
- Mümkün olduğu kadar birey ve ailesi hakkında çevreden bilgi toplanır.

İŞ DURUMU:

Geçmiş meslek ve iş yaşantısı, halen yaptığı iş, sürekli bir işe sahip olup olmadığı, sık aralıklarla iş değişikliği yapıp yapılmadığı, kaç yıldır sosyal güvenlik kapsamında olduğu, bu sürenin devamlılığı, çocuğun sağlık giderlerini karşılama ve geleceğini garanti altına alabilecek yeterli düzeyde ve sürede mi, beyan edilen sosyal güvencenin

belgelerle uygunluğu. (Gerekli görüldüğu durumlarda hizmetten yararlanacak bireye ait iş durumu bilgilerine de ayrıntılı olarak yer verilir.)

EKONOMİK DURUM:

Ailenin/bireyin sürekli gelir getiren bir işinin olup olmadığı, gelirinin ne kadar olduğu ve beyan edilen gelirin belgelere uygunluğu, ailenin gelir kaynakları, taşınır taşınmaz malları bunların kime ait olduğu, kimin tarafından işletildiği, cinsi ve yeri, birikmiş paraları, borçları, hane halkı gelirlerinin toplamının aylık ortalaması vb.

ÖĞRENİM DURUMU:

İncelemeye konu bireyin öğrenim yaşantısı, okul başarı düzeyi, okul ilişkileri (KİOÇ, ANY ve Özürlü sosyal incelemelerinde doldurulacaktır)

SAĞLIK DURUMU:

Ailenin ve hizmetten yararlanacak bireyin geçirilen hastalık, ameliyat ve kazalar, bağımlılık durumu, kullanılan protez vb. araçlar, sürekli ilaç kullanımını gerektiren yada bulaşıcı hastalıklar (halen devam eden sorunlara neden olup olmadığı).

SABİKA DURUMU:

- **Aile;** Aile bireylerinin ve birlikte yaşadıkları diğer kişilerin sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirmenin yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması).
- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin;** sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirmenin yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması). Aile bireylerinden birinin sabıkalı olması halinde hizmetten yararlanacak bireyin bu durumu nasıl değerlendirdiği ve bireyin gözlemlenen etkilenme düzeyi.

AİLE ve SOSYAL YAŞANTISI:

Evlilik hikâyesi, ailenin yapısı, geçirdiği değişimler, eşler arası ilişkiler, aile yaşamında geçerli olan kurallar ve tepkilerini belirtme biçimi. Akraba, komşular ve arkadaşları ile ilişkiler, Özel merakları, ilgi alanları ve uğraşları, Ailenin sosyal yaşamında oluşan belirgin değişiklikler, nedeni, etki altında kalınan olaylar, kendisinin ve çevresinin bu konuya bakışı değişikliğin yaşamına getirdiği avantaj ve dezavantajlar, bu değişimi ne kadar süredir yaşadığı, değişiklik öncesi yaşamına duyulan özlem ya da pişmanlık var mı? Değişikliğin evlat edinilecek çocuğun yaşantısındaki olası etkileri.

YAŞANILAN KONUT DURUMU:

Yaşanılan evin niteliği (apartman, müstakil, gecekondu), kime ait olduğu, kira ise tutarı, evin fiziksel özellikleri (oda sayısı, banyo tuvalet...), ısınma şekli, döşeniş biçimi, bakım durumu, evin bulunduğu çevrenin özellikleri, yaşanılan çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi vb.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ:

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyler hakkında derlenen bilgiler bağlamında başvurunun genel olarak irdelenmesi,

Sosyal Çalışmacı tarafından belirlenen sosyal hizmet modelinin gerekçesi,

Aile ve hizmetten yararlanacak bireye ilişkin, yönlendirilen birime yapılan mesleki öneriler.

(Not: Sosyal İnceleme öncesi varsa Alan Taramasından elde edilen bilgilerden yararlanır)

(Raporu Düzenleyen Sosyal Çalışmacının)

Adı-Soyadı :

Ünvanı :

İmza :

YÖNETMELİK

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından:

SOSYAL HİZMET MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesi, çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı sosyal hizmetlerin, hizmete erişim kolaylığı esasıyla bir arada ve gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği içinde sunulduğu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı sosyal hizmet merkezlerinin, kuruluş ve işleyişine, yürütecekleri hizmetlere ilişkin usul ve esaslar ile merkezde çalışan personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı sosyal hizmet merkezlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi ile 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Alan taraması: Kurum, kuruluş ve kişilerden gelen bilgiler de dikkate alınarak sosyal hizmet faaliyet ve uygulamalarından yararlanacak aile ve bireylerin tespiti ile sosyal sorunların analizi amacıyla gerçekleştirilen veri ve bilgi toplama faaliyetini,

b) Bakan: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanını,

c) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

ç) Hizmet bölgesi: Sosyal hizmet merkezinin sorumlu olduğu alanı,

d) İl müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüğünü,

e) İl müdürü: Aile ve Sosyal Politikalar il müdürünü,

f) Komisyon: Bu Yönetmelikte belirtilen esaslar doğrultusunda çalışan sosyal hizmet komisyonunu,

g) Merkez: Sosyal hizmet merkezini,

ğ) Müdür: Sosyal hizmet merkezi müdürünü,

h) Müdür yardımcısı: Sosyal hizmet merkezi müdür yardımcısını,

ı) Risk haritası: Alan taraması ile elde edilen ve paydaş kurumlardan sağlanan veri ve bilgilere dayalı olarak oluşturulan ve sosyal hizmet desteği sağlanmasını gerektiren konular bakımından sosyal risklerin; konular, gruplar ve yerleşim alanları itibarıyla ayrı ayrı gösterildiği, puanlama usul ve esasları kılavuz ile belirlenen ve merkez tarafından her yıl güncellenen haritayı,

i) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezlerin Kuruluş Esasları, Hizmet İlkeleri ve Görevleri

Merkezlerin kuruluş esasları

MADDE 5 – (1) Her ilde en az bir merkez kurulur.

(2) İl ve ilçelerde birden fazla kurulacak merkez sayısı ilin tüm yerleşim birimlerini kapsayacak şekilde hizmet bölgelerine ayrılarak belirlenir. Hizmet bölgesi,

hizmet bölgesi kapsamına alınabilecek ilçe veya ilçelerin coğrafi konumu, ulaşım imkânları ve ulaşılabilecek en yakın merkeze uzaklık, sosyal ve demografik yapısı ile hizmetin sunumunda işbirliği yapılabilecek kurum ve kuruluşların varlığı gibi hususlar ile valiliğin görüşü dikkate alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

(3) Merkezler Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakan onayı ile ilgili yıl bütçesine bu amaçla tefrik edilen ödenek tutarı dikkate alınarak kurulur. Kuruluş onayında, merkezin yeri ve sorumlu olduğu hizmet bölgesi belirtilir.

(4) Merkezlerin hizmete erişim açısından kolaylık sağlayacak yerleşim alanlarında ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal hizmet kuruluşlarından bağımsız kendi hizmet binalarında hizmet sunması esastır.

(5) Merkezler ihtiyaç duyulması halinde sunulacak hizmetlere erişim kolaylığı sağlamak amacıyla hizmetlerini, il müdürlüğünün gerekçeli raporu, valinin teklifi ve Bakanlığın onayı ile birden fazla binada yürütebilirler. Ek hizmet binasının giderleri bağlı olduğu merkezin ödeneğinden karşılanır, personel ve sorumlulukları müdür tarafından belirlenir.

Hizmet ilkeleri

MADDE 6 – (1) Merkezlerdeki hizmet sunumunda, esas alınacak ilkeler şunlardır:

- a) Birey, aile ve toplumun ihtiyaçları esas alınır.
- b) Sorunların yerinde tespiti ve çözümü esastır.
- c) Hizmetler, sosyal sorunları çözmeyi ve sosyal riskleri azaltmayı amaçlar.
- ç) Hizmet politikalarının belirlenmesinde alan tarama analizleri dikkate alınır.
- d) Hizmet modellerinin tespitinde, hizmet bölgesinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları dikkate alınır.
- e) Merkezde, birey ve ailenin kendi başına sorun çözme kapasitesi ve sosyal refahını artırmaya yönelik önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilir.
- f) Hizmetin planlanması ve sunumunda paydaş kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

g) Toplumun bilgi ve farkındalığını artırmaya yönelik eğitim, kültür, sanat ve benzeri alanlarda faaliyetler yapılır.

ğ) Hizmetler, merkezin sorumlu olduğu hizmet bölgesinin tümünü kapsar.

h) Hizmet sunumu ve önceliklerin belirlenmesi risk esaslı olarak yapılır.

Merkezlerin görevleri

MADDE 7 – (1) Merkezlerin görevleri şunlardır:

a) Aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

b) Çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; çocuklara ve gençlere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

c) Kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; kadınlara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

ç) Engellilerin ve yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

d) Şehit yakınları ile gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

e) Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal ekonomik desteklerle güçlendirmek.

f) Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç birey ve ailelerin tespit edilmesini, desteklenmesini ve gerekli hizmetlere yönlendirilmesini sağlamak.

g) Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerinin, Bakanlıkça belirlenen ilke, usul ve standartlar çerçevesinde inceleme ve denetimini yapmak.

ğ) Sosyal hizmet faaliyetleriyle bunlardan yararlananlara ilişkin bilgileri, Bakanlıkça merkezî bir sistemde oluşturulacak veri tabanı aracılığıyla işlemek.

h) İllerde ilk kabul birimlerinin ve şiddet önleme ve izleme merkezlerinin bulunmadığı yerlerde bu merkezlerin faaliyetlerini yürütmek.

ı) Birey ve ailelere yönelik eğitsel faaliyet ve projeler yürütmek, konferans, seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemek; kültür ve sanat faaliyetlerini gerçekleştirmek.

i) Alan taramasında elde edilen bilgileri değerlendirmek ve bunları ilgili uygulayıcı kurum ve kuruluşlara aktararak hizmetlerin geliştirilmesine ve yeni hizmet modellerinin oluşturulmasına yardımcı olmak.

j) Bakanlıkça verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal Hizmet Komisyonunun Oluşturulması, Görev ve Yetkileri,

Karar Alma Süreçleri

Sosyal hizmet komisyonu oluşturulması

MADDE 8 – (1) Komisyon, müdür veya müdür tarafından görevlendirilen yardımcısının başkanlığında, merkezde çalışan farklı birim ve branşlardaki personelden oluşturulur.

(2) Komisyon, müdürün teklifi ve il müdürünün onayı ile başkan dâhil en az üç, en fazla yedi kişiden oluşturulur. Komisyona asil üye sayısını aşmamak üzere yedek üye görevlendirilir.

(3) İhtiyaç halinde birden fazla komisyon oluşturulabilir.

(4) Komisyon, haftada en az bir kez toplanır. İhtiyaç duyulması halinde müdürün çağrısıyla daha fazla sayıda toplantı yapılabilir.

Komisyonun görev ve yetkileri

MADDE 9 – (1) Komisyonun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Hizmet bölgesinin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile alan tarama sonuçları ve risk haritasını esas alarak merkezin hizmet politikasını belirlemek.

b) Birimlerden yönlendirilen birey ve ailelere uygulanacak hizmeti belirlemek, uygulanan hizmetin devamına, değiştirilmesine ve sonlandırılmasına karar vermek.

c) Koruyucu aile ve sosyal ekonomik destek hizmetlerine ilişkin karar vermek, evlât edinme işlemlerini yürütmek.

ç) Yatılı kuruluşlara yönlendirilecek kişilerin kabulüne veya hizmetin sonlandırılmasına karar vermek.

d) Merkez tarafından verilmekte olan hizmetlere yönelik olarak yapılan itiraz, ihbar ve şikâyetleri değerlendirerek karar vermek.

e) Merkezin faaliyetlerine yönelik projeleri hazırlamak ve yürütmek.

f) Merkezin yıllık çalışma programını hazırlamak, çalışmalarını izlemek ve raporlamak.

Komisyonun karar alma süreci

MADDE 10 – (1) Komisyonda görüşülecek konular birimler tarafından toplantı öncesi komisyona bildirilir.

(2) Komisyonun gündemi başkan tarafından belirlenir.

(3) Kararlar üyelerin görüşlerini açıklamalarından sonra oy birliği veya oy çokluğu ile alınır. Komisyon kararına katılmayan üye tarafından karşı oy şerhi gerekçesiyle tutanağa yazılır ve imzalanır.

(4) Komisyon tarafından ihtiyaç duyulması halinde birimlerden yeni bilgi ve belge istenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hizmet Birimleri ve Görevleri

Hizmet birimleri

MADDE 11 – (1) Merkezlerde aşağıdaki birimler bulunur:

a) Başvuru, tespit ve izleme birimi.

b) Uygulama birimi.

c) Eğitim ve danışmanlık birimi.

ç) Şehit yakınları ve gazilere hizmet birimi.

(2) Birimlerde, hizmetlerin aksamadan yürütülmesini sağlayacak sayıda personel görev yapar. İhtiyaç halinde, personel birden fazla birimde görevlendirilebilir.

(3) Birimler arasında, merkez tarafından sunulan hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini artıracak işbirliği ve koordinasyon müdür tarafından sağlanır.

(4) Birimler tarafından hizmetlerin planlanmasında ve sunumunda kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği yapılır.

Başvuru, tespit ve izleme biriminin görevleri

MADDE 12 – (1) Başvuru, tespit ve izleme biriminin görevleri şunlardır:

a) Merkeze yapılan başvuruları almak, başvuruları nedenlerine göre tasnif ederek veri tabanına kaydetmek, ihtiyaç duydukları hizmetlere yönlendirmek, gerektiğinde merkez dışına yönlendirdiği kişilerin iş ve işlemlerini bu kurum ve kuruluşlarda takip etmek.

b) Merkeze yapılan ihbarları almak, ihbarları veri tabanına kaydetmek, doğruluğunu yerinde tespit etmek, ihtiyaç duydukları hizmet sunumunu başlatmak, hizmetlere yönlendirmek, gerektiğinde merkez dışına yönlendirdiği kişilerin iş ve işlemlerini bu kurum ve kuruluşlarda takip etmek.

c) Alan taraması yaparak elde edilen bilgileri veri tabanına kaydetmek, bu verilere göre hizmete ihtiyaç duyan birey ve aileleri yerinde tespit etmek, ihtiyaç duydukları hizmet sunumunu başlatmak, hizmetlere yönlendirmek, gerektiğinde merkez dışına yönlendirdiği kişilerin iş ve işlemlerini bu kurum ve kuruluşlarda takip etmek.

ç) Alan taramasıyla elde edilen veriler sonucunda risk puanlaması ve analiz yapmak, analiz sonuçlarına göre sosyal hizmet uygulamalarına ilişkin öneriler hazırlamak.

d) İstatistik verileri oluşturmak ve bu verileri rapor hazırlamak.

e) Sosyal politika uygulamalarının belirlenmesine yardımcı olmak için diğer kurum ve kuruluşların istatistik ve verilerinden de faydalanarak hizmet bölgesinin risk haritasını oluşturmak ve güncel tutulmasını sağlamak.

f) Merkez tarafından birey ve ailelere yönelik olarak yapılan hizmetlerin sunumunu ve hizmet sonrasındaki durumu yerinde izlemek ve değerlendirmek.

g) Müdür tarafından verilen diğer iş ve işlemleri yapmak.

Uygulama biriminin görevleri

MADDE 13 – (1) Uygulama biriminin görevleri şunlardır:

a) Yatılı kuruluşlara yönlendirilecek kişilerin kabulüne veya hizmetin sonlandırılmasına ilişkin işlemleri yapmak ve bu işlemleri sonuçlanıncaya kadar takip etmek.

b) Evlât edindirme, koruyucu aile, gönüllü aile ve sosyal ekonomik destek işlemlerini yürütmek.

c) Evlât edinen ailelerle, koruyucu ve gönüllü ailelere ihtiyaç duydukları alanlarda eğitim ve rehberlik hizmeti sunmak.

ç) Mahkemelerce verilen bakım, barınma ve danışmanlık tedbirlerinin uygulanmasına yönelik işlemleri yürütmek.

d) Evde bakım hizmeti, aile yanında destek, sosyal ve ekonomik destek gibi hizmetleri almasına karar verilen birey ve ailelere ilişkin işlemleri başlatmak.

e) Evinde yaşlı ve engelli bulunan aileler ile evde bakım hizmeti alan ailelere ihtiyaç duydukları alanlarda rehberlik hizmeti sunmak.

f) Müdür tarafından verilen diğer iş ve işlemleri yapmak.

Eğitim ve danışmanlık biriminin görevleri

MADDE 14 – (1) Eğitim ve danışmanlık biriminin görevleri şunlardır:

a) Birey ve ailelerin bilgi, bilinç düzeylerini ve toplumsal yaşama katılımlarını artırmaya yönelik eğitici, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler ile özel gün ve haftalarda faaliyetler düzenlemek.

b) Bakanlığın görev alanına giren hizmet ve politikaların tanıtımına yönelik faaliyet ve etkinlikler gerçekleştirmek.

c) Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, gönüllüler ile ilgili diğer kuruluşların sosyal hizmetlere katkı ve katılımlarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak, kamuoyunda bu doğrultuda farkındalık oluşturacak etkinlikler gerçekleştirmek.

ç) Kadının sosyal ve ekonomik statüsünün yükseltilmesine yönelik programların geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak.

d) Çocuk ve gençlerin suça sürüklenmeleri önleyecek zararlı alışkanlık edinmelerini ve sokakta çalıştırılmalarını engelleyecek faaliyetler yapmak, bu konularda birey ve ailelerin sorumluluk bilincini artırmaya yönelik rehberlik ve danışmanlık faaliyetlerini yürütmek.

e) Ailenin refahı, mutluluğu ve bütünlüğünün sağlanmasına yönelik eğitici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini yürütmek.

f) Ailelerin veya bireylerin sorun çözme bilgi ve becerilerinin artırılması yönünde eğitici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini yürütmek.

g) Merkez tarafından uygulanmasına karar verilen koruyucu, önleyici, eğitici ve geliştirici hizmetlerin sunulmasını sağlamak.

ğ) Engelli ve ailelerinin bilgi, bilinç düzeylerini ve toplumsal yaşama katılımlarını artırmaya yönelik eğitici, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler ile özel gün ve haftalarda faaliyetler düzenlemek.

h) Engelli ve ailelerinin sosyal ve ekonomik statüsünün yükseltilmesine yönelik programların geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak.

ı) İstismar ve şiddetin önlenmesi ile benzeri konularda çalışmalar yapmak.

i) Müdür tarafından verilen diğer iş ve işlemleri yapmak.

Şehit yakınları ve gaziler biriminin görevleri

MADDE 15 – (1) Şehit yakınları ve gazilere hizmet biriminin görevleri şunlardır:

a) Şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek.

b) Şehit ve gazi çocuklarının eğitimi konusunda, ilgili kurum ve kuruluşlar ile gönüllü kuruluşların da desteğiyle gerekli çalışmaları yürütmek.

c) Şehit yakınları ve gazilerin sosyal ve kültürel bakımdan desteklenmesi amacıyla gerekli çalışmalar yapmak, bu konuda toplumsal duyarlılığı güçlendirici faaliyetler yürütmek,

ç) Gazilerin toplumsal hayata uyumu yönünde çalışmalar yürütmek.

d) Şehit yakınları ve gazilere yönelik ilgili mevzuat kapsamında danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak.

e) Şehadet veya yaralanma haberinin alınmasından itibaren şehit yakını ve gazi aileleri ile iletişime geçmek ve gerekli bilgilendirmeleri yapmak, sorunlarını dinlemek, çözüm önerileri geliştirmek.

f) Şehit yakınları ve gazilere yönelik yapılan faaliyetlere ilişkin dönemlik istatistiki veriler hazırlamak ve ilgili birimlere sunmak.

g) Şehit ve gaziler ile ilgili veri tabanının oluşturulmasını ve bilgilerin güncelliğini sağlamak, veri tabanı konusunda Bakanlık arasındaki bilgi akışını sağlamak.

ğ) Sosyal amaçlı projeler geliştirmek, uygulamak ve gerekirse ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak uygulamak.

h) Müdür tarafından verilen diğer iş ve işlemleri yapmak.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Merkezde Çalışan Personelin Görev ve Yetkileri

Müdür

MADDE 16 – (1) Müdürün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Merkezin yönetim, mali ve teknik tüm işlerini ilgili mevzuat doğrultusunda yürütmek, mevzuat değişikliklerini takip etmek ve uygulanmasını sağlamak.

b) Merkez hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli plan ve programların hazırlanmasını, personel ve birimler arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak, denetimlerini yapmak.

c) Merkez tarafından sunulan hizmetlere daha kolay ulaşılmasını sağlamak için gereken önlemleri almak.

ç) Merkezin bulunduğu bölgede alan taraması yapılmasını, risk haritası oluşturulmasını ve gerekli güncelleme çalışmalarının yapılmasını sağlamak.

d) Merkez tarafından elde edilen verilerin analiz edilerek sosyal hizmet modeli geliştirilmesine katkıda bulunulmasını ve ilgili sosyal hizmet modellerinin uygulanmasını sağlamak.

e) Mesleki çalışmalara ilişkin gerekli kayıtların tutulmasını, standart formların düzenlenmesini, veri girişlerinin yapılmasını, istatistiksel bilgilerin hazırlanmasını, iş

programlarının, faaliyet ve değerlendirme raporlarının hazırlanmasını ve ilgili mercilere zamanında ulaştırılmasını sağlamak.

f) Merkez hizmetlerinin 6 ncı maddede belirtilen ilkeler doğrultusunda yürütülmesini sağlamak,

g) Merkezde alışan personelinin özlük hakları ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesini sağlamak.

ę) Merkezin yıllık bütçe teklifini hazırlayarak il müdürlüğü aracılığı ile Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğüne göndermek, ödeneklerin amacına ve performans programına uygun olarak etkili, ekonomik ve verimli harcanmasını sağlamak.

h) Merkezin taşınır ve taşınmazlarına ilişkin iş ve işlemlerinin yürütülmesini sağlamak.

ı) Hizmet binasının yangın, sabotaj ve diğer afetlere karşı korunmasına yönelik tedbirleri almak veya aldırarak.

i) Personelin hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak.

j) Merkez hizmet birimlerinde, yönetim işlevini görmek üzere birim koordinatörü görevlendirmek.

k) Merkezdeki birimler ile diğer kurum, kuruluşlar arasında hizmetlerin aksamadan yürütülebilmesi için gerekli koordinasyonu sağlamak.

l) İdari görevlerinin yanı sıra mesleğinin gerektirdiği çalışmalar ile amirleri tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Müdür yardımcısı

MADDE 17 – (1) Müdür yardımcısı, merkez hizmetlerinin yürütülmesinde müdüre yardım eder ve hizmetlerin yürütülmesinde müdüre karşı sorumludur.

Sosyal alışma görevlisi

MADDE 18 – (1) Merkezde, sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, ocuk gelişimcisi, öğretmen, psikolojik danışman ve rehber öğretmen ile aile ve tüketici

bilimleri bölümü mezunu olan meslek mensupları tarafından aşağıdaki görevler yerine getirilir:

a) Sosyal hizmet sunulacak birey ve ailelere yönelik, sorunların çözümü için mesleki çalışmalarda bulunmak, rapor düzenlemek ve bunlarla ilgili işlemleri yürütmek.

b) Merkezin amacı, işleyişi ve sunulan hizmetleri bireylere, ailelere ve topluma tanıtmak.

c) İlgili mevzuat uyarınca öngörülen tedbirlerin uygulanması ile gerekli hizmet modelinin bireylere ve ailelere sunulmasına yönelik sosyal inceleme raporunu düzenlemek ve amirine sunmak.

ç) İhtiyaç olması durumunda yatılı kuruluşlarda gerekli mesleki çalışmalarda bulunmak

d) Gizlilik ilkesine uygun olarak, yapılan çalışmalar ile ilgili kayıtları tutmak, yapılan mesleki çalışmalarla ilgili rapor ve dosyaları düzenlemek, arşivlemek.

e) Çalışanların hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında görev almak.

f) Görevlerini müdürün gözetiminde diğer meslek elemanları ile işbirliği içerisinde yürütmek.

g) Genelge ve talimatlarla belirlenen görev tanımları içerisindeki diğer görevleri ve müdür tarafından verilecek görevleri yapmak.

Psikolog

MADDE 19 – (1) Psikologun, 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

a) İhtiyaç duyulması halinde bireylerin psikolojik değerlendirmelerini yapmak ve rapor hazırlamak.

b) Birey ve ailelere yönelik psiko-sosyal alanda koruyucu, önleyici ve danışmanlık hizmetlerini gerçekleştirmek.

c) Psikolojik sorunları olan bireyler için, ihtiyaç duyulması halinde sağlık kuruluşlarının psikiyatri bölümleriyle işbirliği yaparak ortak programlar düzenlemek ve yürütmek.

ç) Psikolojik değerlendirme teknikleri ve gözlem metotları kullanarak bireylerin yetenek ve ilgi alanlarını belirlemek, zamanlarını değerlendirme ve uygun etkinliklere katılmaları konusunda yardımcı olmak.

d) Klinik psikolojide uzmanlık derecesine sahip olmak kaydıyla, davranışsal veya duygusal psikolojik sorunların giderilmesi amacıyla aile ve aile bireyelerine yönelik bireysel ve grup çalışmaları düzenlemek.

e) Alan taraması ve başvurularla ilgili yapılacak mesleki değerlendirme doğrultusunda danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermek.

Çocuk gelişimcisi

MADDE 20 – (1) Çocuk gelişimcisinin 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

a) Merkeze yapılacak başvuru, ihbar ve alan taramaları veya herhangi bir şekilde tespit edilen çocukların; gelişim düzeylerini belirlemek, gelişimlerini izlemek, sorunların çözümüne yönelik olarak bu çocuklara danışmanlık hizmetlerini yürütmek.

b) Gelişimlerinde davranış bozukluğu belirlediği çocukları kesin tanı, tedavi ve erken eğitim amacıyla uygun kurum veya kuruluşlara yönlendirmek, sonucunu izlemek ve ilgili kuruluşlardaki uzmanlarla işbirliği içinde merkez bünyesinde verilebilecek destek hizmetlerini organize etmek.

c) Mesleki test, teknik ve yöntemlerini kullanarak, çocukların gelişimlerini değerlendirmek, gelişimleri yaşlarına uygun olmayan çocuklar için bireysel destekleyici eğitim programları hazırlayarak uygulama sürecinde ailelere danışmanlık yapmak ve uygulama sonuçlarını takip etmek.

Psikolojik danışman ve rehber öğretmen

MADDE 21 – (1) Psikolojik danışman ve rehber öğretmenin 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

a) Çocuk ve gençlerin gelişimlerini değerlendirmek, sorunların çözümüne yönelik olarak çocuklar ve ailelerine rehberlik ve danışmanlık yapmak, çocukları ve ailelerini gerektiğinde uygun kurum veya kuruluşlara yönlendirmek, sonucunu izlemek ve ilgili kuruluşlardaki uzmanlarla işbirliği içinde merkez bünyesinde verilebilecek destek hizmetlerini organize etmek.

b) Başvurularla ilgili yapacağı mesleki değerlendirmeler doğrultusunda danışmanlık ve rehberlik yapmak, rapor hazırlamak.

c) Ailelere, çocukların eğitimleriyle ilgili rehberlik ve danışmanlık yapmak, eğitim programları önermek.

ç) Hizmetin amacına uygun nitelikteki araştırma ve incelemelerde görev almak.

Sosyolog

MADDE 22 – (1) Sosyologun, 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

a) Toplumunu, toplumsal ilişkileri, olayları ve toplumsal değişimleri araştırmak ve araştırma sonuçlarına dayalı rapor hazırlamak.

b) Ulusal ve uluslararası örnekler ile merkezin hizmet bölgesindeki toplumsal değer ve yargıları da dikkate alarak Bakanlık hizmet alanı ile ilgili her türlü olay ve olguya dair sosyoloji odaklı çalışmalar yapmak, rapor hazırlamak.

c) Bakanlık tarafından ya da diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilen sosyal hizmet alanıyla ilgili araştırma, proje ve etkinlik çalışmalarında görev almak, istatistikî verileri toplamak ve rapor hazırlamak.

ç) Başvuru gruplarını ilgili sosyal, ekonomik, kültürel, demografik, yatay ve dikey hareketlilik gibi değişkenler üzerinden incelemek, aralarında bağlantılar kurmak ve inceleme sonuçlarının işaret ettiği çalışmalara ilişkin öneriler sunmak ve planlar yapmak, proje geliştirmek.

İstatistikçi

MADDE 23 – (1) İstatistikçinin görevleri şunlardır:

a) Kurum tarafından ya da diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilen hizmet alanlarıyla ilgili araştırma, proje ve etkinlik çalışmalarında görev almak, sonuçları kullanılabilir istatistikî verilere dönüştürerek veri tabanına kaydetmek, sosyologla işbirliği halinde analiz raporları hazırlamak ve analiz sonuçlarına dayalı öneriler geliştirerek ilgili birimlere iletmek.

b) Başvuru grupları ve alan taraması sonuçlarını, sosyal, ekonomik, kültürel, demografik, yatay ve dikey hareketlilik gibi değişkenler üzerinden incelemek, aralarında

bağlantılar kurarak inceleme sonuçlarının işaret ettiği çalışmalara ilişkin öneriler sunmak, plan yapmak ve proje geliştirmek.

Öğretmen

MADDE 24 – (1) Öğretmenin 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğere görevleri şunlardır:

a) Çocuk ve gençlerin gelişimlerini değerlendirmek, sorunlarının çözümü için çocuklar ve ailelerini uygun kurum veya kuruluşlara yönlendirmek, sonucunu izlemek ve ilgili kuruluşlardaki uzmanlarla işbirliği içinde merkez bünyesinde verilebilecek destek hizmetlerini organize etmek.

b) Ailelere, çocuklarının eğitimleri ile ilgili konularda görev alanıyla ilgili eğitim programları önermek ve uygulamak.

c) Çocuk ve gençlerin eğitimleri ile ilgili konularda resmi ve özel öğretim kurumlarıyla işbirliği yaparak ortak programlar düzenlemek ve yürütmek.

ç) Aile yanında sosyal yardımla desteklenen korunmaya muhtaç çocukların bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak.

Aile ve tüketici bilimleri bölümü mezunu olan personel

MADDE 25 – (1) Aile ve tüketici bilimleri bölümü mezunu personelin 18 inci maddede belirtilenlerin yanında diğere görevleri şunlardır:

a) Ailelere, sahip oldukları mali imkânların yönetimi ve geliştirilmesi konusunda danışmanlık yapmak, bu alanda karşılaşılan problemlerle ilgili çözüm önerileri geliştirmek.

b) Ailelere, kaynakların planlanması, kontrol edilmesi, değerlendirilmesi ve verimliliğinin artırılması konusunda rehberlik ve danışmanlık yapmak.

c) Ailelerin ve bireylerin tüketici hakları konusundaki bilincini artıracak eğitim programları ve eğitici materyaller hazırlamak.

Sağlık personeli

MADDE 26 – (1) Sağlık personelinin görevleri şunlardır:

a) Merkeze başvuran ailelere ve aile bireylerine verilecek koruyucu, önleyici sağlık eğitimi hizmetlerini planlamak ve uygulanmasına karar verilen eğitim programlarında görev almak, gerektiğinde ilgili sağlık merkezleri ile koordinasyon içinde bu çalışmaları yapmak.

b) Evde bakım hizmeti alan ailelere yönelik ve diğer hizmetlerle ilgili alan tarama çalışmalarına katılmak.

c) Merkeze başvuran aile ve bireyleri, ihtiyaç duydukları hizmeti alabilecekleri sağlık kuruluşlarına yönlendirmek, sonucunu izlemek ve ilgili kuruluşlardaki uzmanlarla işbirliği içinde merkez bünyesinde verilebilecek destek hizmetlerini organize etmek.

Ortak görevler

MADDE 27 – (1) Görevleri 18 ve 26 ncı maddeler arasında belirtilen personel, ilgili maddelerdeki görevleri yanında aşağıdaki görevleri de yerine getirirler:

a) İş programları ve alan taraması çalışmaları ile faaliyet raporlarının hazırlanması ve uygulanmasında görev almak.

b) Görev alanı ve yürüttüğü çalışmalarla ilgili kayıtları tutmak, veri girişlerini yapmak, raporları hazırlamak ve arşivlemek.

c) Kurum, kuruluş ve gönüllülerle görev alanıyla ilgili yapılacak işbirliği çalışmalarında görev almak.

ç) Görev verilmesi halinde merkez bünyesinde oluşturulacak çalışma gruplarında görev almak.

d) Çalışma programlarının hazırlanması ve uygulanmasında görev almak.

e) Görev alanıyla ilgili konularda eğitim programları önerileri geliştirmek, eğitim materyalleri hazırlamak ve gerektiğinde uygulamak.

f) Yerel kaynaklardan da faydalanarak hizmet bölgesindeki toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayacak öneriler hazırlamak.

g) Hizmet verilen kişilere ait edinilen bilgiler gizli tutularak, mesleki etik ilkeleri çerçevesinde görev yapmak.

ğ) Merkezin faaliyetleri ile ilgili mesleğinin gerektirdiği diğer çalışmaları yapmak.

h) Müdür tarafından verilen diğer iş ve işlemleri yapmak.

Diğer personel

MADDE 28 – (1) Merkezlerde, idari, teknik, mali hizmetler ile diğer hizmetleri yürütmek üzere istihdam edilen personel, kadro ve görev unvanlarının gerektirdiği görevleri ve görev unvanlarıyla ilgili olmak kaydıyla merkez müdürü tarafından verilen görevleri yürürlükteki mevzuata uygun olarak yapar.

Personelin eğitimi

MADDE 29 – (1) Merkezde çalışan personel için, verilmesi zorunlu olan eğitimler yanında ayrıca sosyal hizmet ve sosyal politika alanına ilişkin teori ve uygulama esaslı hizmet içi eğitim ve uyum eğitim programları da düzenlenir.

(2) Hizmet içi eğitim ve uyum eğitimi programları, merkezin hizmet ve faaliyetlerini aksatmayacak şekilde gerçekleştirilir.

(3) Hizmet içi eğitim ve uyum eğitim programları Bakanlıkça planlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Merkez hizmet binaları

MADDE 30 – (1) Merkez hizmet binalarının özelliklerine ilişkin standartlar Bakanlık tarafından belirlenir.

Bağış

MADDE 31 – (1) Merkeze yapılan her türlü ayni ve nakdi bağışlar hakkında, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 40 ıncı maddesi hükümleri uygulanır. Merkezlere yapılan ayni bağışlar taşınır işlem fişi karşılığında kabul edilir. Taşınır mallarla ilgili iş ve işlemler 18/1/2007 tarihli ve 26407 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler

MADDE 32 – (1) 7/10/2007 tarihli ve 26666 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Aile Danışma

Merkezleri Yönetmeliği ile 11/7/2000 tarihli ve 24106 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Toplum Merkezleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut hizmet binalarının kullanımı

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette olan aile danışma ve toplum merkezleri, gündüzlü hizmet veren çocuk ve gençlik merkezleri ile yaşlı hizmet merkezlerinin binalarının, merkez binası olarak hizmet sunmaya elverişli olduğu Bakanlıkça uygun görülenler, başka bir işleme gerek kalmaksızın faaliyetlerine merkez olarak devam ederler. Aksi takdirde bu yerler, Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren en geç bir yıl içerisinde kapatılır. Kapatılan kuruluşlar tarafından sunulmakta olan hizmetler, en yakın merkez tarafından sunulmaya devam olunur.

(2) Birinci fıkra uyarınca kapatılan kuruluşların hizmet binaları; bulunduğu bölge nüfusunun fazlalığı, coğrafi konumu, hizmetin gereği ve iş yoğunluğu gibi hususlar dikkate alınarak ihtiyaç halinde merkez tarafından kullanılabilir.

Merkezlerin giderleri

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Merkez olarak hizmet vermeye devam eden veya 2013 yılı içerisinde yeni açılan merkezlerin her türlü giderleri, 2013 yılı bütçesine aile danışma ve toplum merkezleri, gündüzlü hizmet veren çocuk ve gençlik merkezleri ve yaşlı hizmet merkezleri için konulan ödenekten karşılanır.

Personelin devri

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Merkez oluşturulan il ve ilçelerde;

a) Aile danışma ve toplum merkezleri ile merkeze dönüştürülmesi uygun görülen gündüzlü hizmet veren çocuk ve gençlik merkezleri ile yaşlı hizmet merkezlerinde görev yapan kuruluş müdürleri ve müdür yardımcıları hariç tüm personelin ataması bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte,

b) Bakanlık il ve ilçe müdürlükleri ile gündüzlü ve yatılı kuruluşlarda görev yapan sosyal çalışma görevlilerinin atamaları bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde,

merkezlere yapılır.

(2) Gündüzlü ve yatılı kuruluşların sosyal çalışma görevlisi personel ihtiyacı il müdürlüğü tarafından ihtiyaca göre merkezlerde görev yapan personel arasından kısmi zamanlı veya tam zamanlı olarak görevlendirilerek karşılanır.

(3) Kapatılan kuruluşların müdür ve müdür yardımcılarının atamaları ildeki ihtiyaca göre il müdürlüğünün planlaması doğrultusunda yapılır.

Yürürlük

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 34 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

EK E

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

THE REPUBLIC OF TURKEY
İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK
ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARARI

Sayı : B.30.2.AYD.0.00.00-050.06.04/53
Konu : Çalışmanız hk.

07.03.2019

Sayın, Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ

İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 07.03.2019 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 2019/53 nolu karar aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İstanbul Aydın Üniversitesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

KARAR 1

Protokol No : 2019/23
Sorumlu Yürütücü : Dr. Öğr. Üyesi Anil ÖZGÜÇ
Yardımcı Araştırmacı : Ülkü ALACA AYTİŞ
İstanbul Aydın Üniversitesi
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Anil ÖZGÜÇ'ün "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-demografik Yapısının İncelenmesi" konulu yukarıda bilgileri verilen girişimsel olmayan klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup çalışmanın belirtilen yöntemlerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel olarak herhangi bir sakınca olmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	"Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-demografik Yapısının İncelenmesi"
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	2019/23

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	İstanbul Aydın Üniversitesi Tıp Fakültesi Beşyol Mahallesi, İnönü Cd No:38, 34295 Küçükçekmece/İstanbul
	TELEFON	+90 (212) 411 61 00 / 29190
	FAKS	+90 (212) 411 62 43
	E-POSTA	iaudhetik@aydin.edu.tr

BAŞURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Diş Hekimi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu			
	VARSA İDARI SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI	-			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)	-			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ	-			
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐		
		FAZ 2	☐		
		FAZ 3	☐		
FAZ 4		☐			
Gözlemsel ilaç çalışması		☐			
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐			
In vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐			
İlaç dışı klinik araştırma	☐				
Diger ise belirtiniz: Retrospektif arşiv taraması					
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ X	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐	

Etik Kurul Başkanının
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili		
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ		08.11.2018	01	Türkçe ☒	İngilizce ☐
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU		-	-	Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
OLGU RAPOR FORMU		08.11.2018	01	Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐
ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ		-	-	Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama				
	SIGORTA	☐				
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ					
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐				
	ILAN	☐				
	YILLIK BİLDİRİM	☐				
	SONUÇ RAPORU	☐				
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐				
DİĞER:	☐					
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 53	Tarih: 07.03.2019				
	İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Anıl ÖZGÜÇ'ün "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-demografik Yapısının İncelenmesi" konulu yukarıda bilgileri verilen girişimsel olmayan klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup çalışmanın belirtilen yöntemlerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel olarak herhangi bir sakınca olmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.					

Etik Kurul Başkanının
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr. Ahmet Şükrü Aynacıoğlu

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım		İmza
Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU	Tıbbi Farmakoloji	İstanbul Aydın Üniversitesi	E X	K ☐	E ☐	H X	E	H	
Prof. Dr. Ayşe Canan YAZICI GÜVERCİN	Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi	İstanbul Aydın Üniversitesi	E ☐	K X	E ☐	H X	E	H	
Prof. Dr. Erman Bülent TUNCER	Protetik Diş Tedavisi	İstanbul Aydın Üniversitesi	E X	K ☐	E ☐	H X	E	H	
Prof. Dr. Hasan SAYGIN	Makine Müh.	İstanbul Aydın Üniversitesi	E X	K ☐	E ☐	H X	E	H	
Zeynep AKYAR	Hukuk	İstanbul Aydın Üniversitesi	E ☐	K X	E ☐	H X	E	H	
Dr. Öğr. Üyesi Kamil TEMİZYÜREK	Biyofizik	İstanbul Aydın Üniversitesi	E X	K ☐	E ☐	H X	E	H	
Dr. Öğr. Üyesi Murat AKSU	Tıp Tarihi ve Etik	İstanbul Aydın Üniversitesi	E X	K ☐	E ☐	H X	E	H	

Etik Kurul Başkanı'nın

Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU

İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer olmadığı her sayfaya imza atmalıdır.

EK F

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01[605.01]-E.1516045
Konu : Araştırma Talebi (Ülke ALACA AYTİŞ)

27/06/2019

BAKANLIK MAKAMINA

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan, aynı zamanda Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezinde Psikolog olarak görev yapan Ülke ALACA AYTİŞ'in "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamındaki Ailelerin Sosyo-Demografik Yapısının İncelenmesi" konulu tez çalışmasını İstanbul Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezinde uygulayabilme talebi Başkanlığımıza bildirilmiştir.

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 13.06.2019 tarihli ve 1175233 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü koordinesinde, Kuruluş Müdürlüğü denetiminde, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümlerine uyularak, günlük işleyişi aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak, ses ve görüntü kaydı alınmaksızın gerçekleştirilmesi, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayımlanmadan önce Bakanlığımızdan izin alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Başkanlığımıza gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Olurlarımıza arz ederim.

e-İmzalıdır
Yavuz YAMAN
Daire Başkanı V.

OLUR
27/06/2019

e-İmzalıdır
Ahmet ERDEM
Bakan a.
Bakan Yardımcısı

Ek : Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 13.06.2019 tarihli ve 1175233 sayılı

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı usul ile aynıdır.

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27
Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
(312)705 57 00
(312)705 57 57

Bilgi için: Çiğdem ORUÇ
Psikolog

yazısı.

19.06.2019 Psikolog : Çiğdem ORUÇ
24.06.2019 Şube Müdürü : Tamıl Can BAYOĞLU

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
MİLLÎ HİZMETLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27
Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
(312)705 57 00
(312)705 57 57

Bilgi için: Çiğdem ORUÇ
Psikolog

ÖZGEÇMİŞ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Adı soyadı: Ülkü ALACA AYTİŞ

Doğum tarihi:18/05/1973

Yabancı dil bilgisi: Çok iyi

Görev yeri: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İstanbul İl Müdürlüğü,
Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi

E-posta adresi:ualaca@hotmail.com

Telefon:0533 251 97 08

B. EĞİTİM BİLGİLERİ

Mezun olduğu üniversite/fakülte: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Psikoloji Bölümü

Mezuniyet tarihi: 1997

Varsa, akademik unvan:Yok.

C. İŞ TECRÜBESİNE AİT BİLGİLER

Bahçelievler Kaymakamlığı: Bahçelievler Çocuk Koruma Koordinasyon Kurulu
İlçe alt Komisyon Üyesi, Bahçelievler Bağımlılıkla Mücadele Kurulu İlçe Alt
Komisyon Üyesi

Bahçelievler Sosyal Hizmet Merkezi: 2014 yılından bu yana Kurumda Kurum
politikası kapsamında psikolog olarak görev yapmaktadır. Sosyal ekonomik destek
birimi, Kurum bakımı birimi, 5395 Kapsamında Danışmanlık Tedbiri olan
çocukların tedbirlerini uygulama, bireysel danışmanlık, evlilik öncesi eğitim, AEP
eğitimi planlamak ve eğitim vermek.

Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü: İstanbul-25.10.2012-2014 tarih
aralıklarında Bahçelievler İl Müdürlüğünde Psikolog / Uzman Olarak çalıştı.

Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı Kemerburgaz- Ağaçlı KBRM: İstanbul-
01.01.2011-24.10.2012 Merkezde suça sürüklenmiş ve istismara uğramış
çocuklarla çalıştı. Kurum Psikoloğu olarak hizmet verdi.

Anne Bebek Dergisi: Mesleki aylık makale yazımı (2008-2016)

Özel Mesleki Çalışma: Anlaşılmalı özel merkezlerde çocuk ve yetişkinler ile psikolog olarak bireysel terapi çalışmaları-İstanbul- Halen devam ediyor.

Pozitif İvme Psikolojik Danışmanlık Merkezi: İstanbul- 01.01.2008- 16.08.2011 tarih aralıklarında, Merkezin kurucusu, yöneticisi ve ortağı olarak var olmuştur. Bireysel danışmanlık ve Kurumsal danışmanlık hizmeti verdi.

BjkTv : “Pozitif İvme” isimli televizyonda kadın programı yapımı, sunumu.
2008

Hüsnü Ayık Bakım Evi : İstanbul/Gürpınar 1.10.2008-1.07.2009 Psikolog olarak görev yaptı.

Ren-Med : Fresenius Medical Care, İstanbul-03.08.1999 - Kasım 2007 tarih aralığında, psikolog olarak, diyaliz merkezinde çalıştı. Ayrıca kurumda personel eğitimi verdi.

Erdil Eğitim Kurumları: Küçük Çamlıca – 22.12.2004- 15.06.2007, Rehber Koordinatör- Lise+ İlköğretim

Depam : İstanbul-01.12.2000-01.05.2002, Sağlık hizmetleri, Psikolog olarak görev yaptı.

Pozitif Performans Enstitüsü: İstanbul- 01.10.2003- Nisan 2007, psikolog – Bireysel Psikolojik Danışmanlık Hizmeti, Kurumsal Eğitim.

Minik Kuşum Çocuk Yuvası : İstanbul-01.01.2003-15.10.2003, İdari Müdür-Orta düzey yönetici Sorumlu müdür kapsamında çocuk yuvasının idari işlerini yönetmek, velilere seminer düzenlemek.

Silivri Millet Hastanesi : İstanbul-27.01.2003-15.09.2003, psikolog olarak diyaliz hastaları ile çalıştı.

Frekans Araştırma : İstanbul-01.04.1997-01.10.1997, proje yöneticisi, Orta Düzey Yönetici-PR Araştırma

İş Tanımı: Sağlık konulu araştırma projelerinde eleman alımı ve de projenin iller bazında yönetilmesi.

